



هەریمی کوردستان - عێراق  
پەرلەمانی  
کوردستان - عێراق

# پروژۆکۆلەکان

## 53

سالی / 2009 - بەرگی پەنجوسی

---

چاپی یەكەم / سالی 2009

## پیریت

---

- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (16) خولی دووهمی ههلبژاردن – چوار شههمه 2009/6/10 ل5
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (17) خولی دووهمی ههلبژاردن – پینج شههمه 2009/6/11 ل57
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (18) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شههمه 2009/6/15 ل129
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی دووهمی ههلبژاردن – سی شههمه 2009/6/16 ل187
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شههمه 2009/6/22 ل237
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی دووهمی ههلبژاردن – چوار شههمه 2009/6/24 ل277
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (4) ی نائاسایی خولی دووهمی ههلبژاردن – پینج شههمه 2009/7/9 ل353

## ژماره (16) ی سالی 2008

ماددهی یه کهم:

ماددهی شه شه م له یاسا که دا هه موار ده کړی و به م شیوهی خواره وه ده خویندریته وه:

یه کهم: پرؤژهی ده ستور ده خریته بهر راپرسی گشتی و دواى په سندر دنی له په رله مان لای که م به رهامه ندی دوو له سه ر سیی نه ندا مانیه وه.

دووه م: پرؤسه ی راپرسی گشتی له سه ر پرؤژهی ده ستور له رؤزی شه ممه ری که وتی 2009/7/25 نه نجام ده دریته به ده نگدانیکى نه پنی راسته وخو و سه رتاسه ری.

سییه م: راپرسی به راده برین ده بی له سه ر نه م پرسیاره ی خواره وه: (نایا تو رهامه ندیت له سه ر پرؤژهی ده ستور که؟ وه لامه که شی به (به لی) یان (نه خیر) ده بیته {

ماددهی دووه م:

ماددهی حه وته م هه موار ده کړی و به م شیوهی خواره وه ده خویندریته وه:

ژماره یه کی بهر چاو له پرؤژهی ده ستوری په سندر او له په رله مان به زمانه په پیره وکراوه کانی هه ری م (کور دی، عاره بی، تور که مانى و سر یانى) چاپ ده کړی بو نه وه ی بخریته به رده ستی گه ل له راپرسیه کی گشتیدا.

ماددهی سییه م:

برپگه ی دووه م له ماددهی هه شته م هه موار ده کړیته به زیاد کړنی نه م ده برپینه ی خواره وه له کو تایی برپگه که دا: (بوی هه یه سه باره ت به وه په پیره وی پیویست به پیی نه م یاسایه ده ربکات).

ماددهی چواره م: مادده یه کی زیاد کراوه:

پرؤژهی ده ستوره که به په سندر او ده ژمیر دریته به به ده ده سته ی نانی ده نگى زورینه ی ده نگه ران له راپرسیه کی گشتیدا و به کار پی کراویش داده نریته دوواى تیپه رپوونى (30) رؤژ به سه ر راپرسیه که دا.

ماددهی پینجه م: ماده یه کی زیاد کراوه:

نه و که سه ی شیواى ده نگدانى هه یه بو راپرسی سه ر پرؤژهی ده ستوره که ده بی نه م مه رجانیه ی خواره وه ی تی داییته:

1- ده بی عیراقى وله هاوولاتیانی هه ری می کور دستان بی و، هه ژده سالی ته مه نی ته واو کړدیته.

2- ده بی ناوی له تو مار گه ی ده نگه راندا تو مار کرابیته.

ماددهی شه شه م:

پیویسته له سه ر نه نجومه نی وه زیران و لایه نه په پوه ندی داره کان حو که مانى نه م یاسایه جیبه جی بکه ن.

ماددهی حه وته م:

نه م یاسایه له رؤزی ده رچوونیه وه جیبه جی ده کړی و له رؤژ نامه ی فه رمى (وه قایعی کور دستان) دا بلا وده کړیته وه.

هەریمی کوردستان - عێراق  
پەرلەمانی  
کوردستان - عێراق

# پروژۆکیۆلەکان

١٠٢

سالی / ٢٠١٤ - بەرگی سەدو دوو

---

چاپی یەكەم / سالی ٢٠١٩

# پیریت

---

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۵) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - سی شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۹ ل ۵

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۶) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - سی شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۱۶ ل ۷۱

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۷) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - پینج شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۱۸ ل ۱۱۳

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۸) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - سی شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۲۳ ل ۱۶۳

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۹) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - چوار شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۲۴ ل ۲۶۷

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۲۰) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - دوو شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۲۹ ل ۳۲۵

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (۲۱) خولی چوارهمی هه‌لبژاردن - چوار شهممه ۲۰۱۴/۱۲/۳۱ ل ۴۲۹

ھەرۋەھا بەرز كوردنەۋەدى ئاستى عىلمى لە ھەرئىمى كوردستاندا، ئەمە دژى ھىچ لايەنئىك نىيە، بۆيە ھىوادارم بە سىياسى نەكرىت كارى لەسەر بكرىت بۇ ئەۋەدى گفتوگۆى لەسەر بكرى ، سوپاس.

**بەرئىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك د. فرست فەرموو.

**بەرئىز د. فرست صۇفئى على:**

**بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من پالېستى ئەو رايە دەكەم كە گفتوگۆى لەسەر بكرى ئەو مەسەلەيە، بەلام بۇ ئەۋەدى ئەو قوتابىە خوشەويستانەى كە لىرە دانىشتوون تىكەلأوى ئەو مەملانئىيە و ئەو موناقتەشەى نىوانى ئىمە نەبن وە بتوانىن بە يەك صياغە لىي دەرېچىن، وە لەسەرى رىك بکەوين وەكو صياغەيەكى موحەد، لەسەر صياغە كىشەمان نەبى، بۆيە پىشنيار دەكەم بۇ جەنابت بەپىي ئەو دەسەلأتەى كە ھەتانە بىست دەقە بدە فراكسيۇنەكان، بۆى ئەۋە بتوانىن نيو سەعات بدە فراكسيۇنەكان تا لەسەر صياغەيەك رىك بکەوين، بۇ ئەۋەدى لەسەر ئەم مەسەلەيە رىك بکەوين، زۆر سوپاس.

**بەرئىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك د. ابراهيم فەرموو.

**بەرئىز د. ابراهيم احمد سمؤ:**

**بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من پى سەيرە راستى ھەقالئىت مە خرا ھوسا ديار كر كو ئەو خودانئىن عىلمىنە و ئەم خودانئىت جەھالەتئىنە، ئەم خودانئىت عىلمىنە بى شەك، چونكى ئەز يى تەمسىلا لىژنەيەكى دكەم، سەرۆكى لىژنەيەكى مە و رايان من دليزنى دا تەحەفوز بوو، بۇ مەلوماتئىن ھەو و بۇ خەلگى مە ئەۋىن چاقئىن خۇ دەندى، چونكى ھەر ژ دەستپىكى ھەتا دويمايئى ئەف بابەتە ب سىياسى ھاتە كرن ئەگەر نە بەشى ھندى نەدكر كو ب فى شكلى بەيتە كرن، سى حالەتاندا، سى ميجوھرادا ئەف بابەتە ھاتبوو عىلاج كرن كو كوليا پزىشكى زانكۇيا كورستان ھاتە پاش ئىخستن و ھەتا ب فى شكلى ھاتە لادان يەعنى كو نەما، بەس ديارە كو سىياسەت پشت را ھەبوويە لەورا رۆژ بە رۆژى توندتر كرن، ھەتا ھەبوويە بەرئىز ژى سىفەتەكا ئىستعجالى دا فى مەوزوعى دا وەكو ابراهيم سمؤ ئەز دگەلدا نەبووم ئەو سىفەتە عەجالە دايى، چونكى بابەت پىدقى ھندى خاندن، ديتنا من بۇ فان ھەفالان ئەۋىن بەشدار تىدا ھەبوويە ھەميان ب سىياسەت ناخفتن، ھەميان بۇ رايان خەلگى ناخفتن كەس ژ وان ب رايان زانستى نەئاخفتن و ھەميان ژى جھى داخى يە سەر حىسابا فان قوتابىئىن خوشتقى ئەف موزايەداتئىت سىياسى ئىنانە پەرلەمانى و ئەز ھىقىدارم تەلەبئىن

ودكى دكتور فرستى گوتى نهئينه بارين سياسه تا مه يا تيكر، لهوا نهز دبببم فان ههفالان خرا جهى داخى  
بوو .

**بهريز د. يوسف محمد صادق/ سهرؤكى په رله مان:**

ئى كاك د. ابراهيم نهمه نوقتهى نيزامى نييه، كاك د. سراج فهرموو.

**بهريز د. سراج شيخ احمد:**

**بهريز سهرؤكى په رله مان.**

قسه كانم كاك د. فرست كردى، زور سوپاس.

**بهريز د. يوسف محمد صادق/ سهرؤكى په رله مان:**

نهمه دووباره نه بنه وه، تكايه دووبارهى مه كنه وه، كاك عباس فهرموو.

**بهريز عباس غزالى ميرخان:**

**بهريز سهرؤكى په رله مان.**

هه موو باسى بابته تيك ده كين كه ئاستى زانستى هه ريمى كوردستان به رهو بهرزو بهرزتر بچيت، به داخه وه  
كه من ئينسانىكى نه كاديميش نيم، به لام هه رچى نه وهى نهم ماوه يه باسم كردوه (سيچ)م كردوه ئاستى  
زانكويه كانى ئيمه له يونسكو له (۱۳۰۰۰-۱۴۰۰۰)ه به هوى نهو جهوه سياسه ي هاتوته پيش و ته حریم كردنى  
نهو دوو سى مانگه ي كه معياريكه له يونسكو ئاستى عيلميمان له (۱۳۱۲) ههزار برد بو(۱۶و۱۵و۱۴)ه، رهنگه  
زانكويه كانى ئيمه له يونسكو بينه ده رى جا بو نه وه، باشترا وايه نهم بابته نه گهر عيلميه بو عيلميه كان  
به جييلين و نه يكه ينه موزايه ده يه كى سياسى به نه كاديمى به معياره كانى يونسكو بچنه پيش كه هول و  
تحليلات نابيتن به عيلم پيش چوون نييه، له گه ل ريزو سلاو بو داخوازي قوتابيانى خوشه ويستى و ئاستى  
به رزى زانستيشمان، زور سوپاس.

**بهريز د. يوسف محمد صادق/ سهرؤكى په رله مان:**

كاك جعفر فهرموو.

**بهريز جعفر ابراهيم ئيمىنى / جيگيرى سهرؤكى په رله مان:**

وه لاهى من وا ده بينم نهم پرسه هه نديك هه ستيارى به خو يه وه بينيوه كه نه ده با نهو هه ستياريه  
به خو يه وه ببينى، وه من له شوينى سهرؤكايه تى قسه ده كهم، بى لايه نانه قسه ده كهم، وه حه قيقه تيش  
مه وزوع و نهم پرسه نابى به سياسى بكرى، نابى به حيزيشى بكهين، ناكرى به ميزاجه وهش موعامه له ي  
له گه ل بكهين، وه له هه رسيسته مه ك له دونيا بيت ده بيت خزمه تى قوتابى بكهين، قوتابى سه نته رى  
نه وه يه سيسته مى په روه رده بى هه رچ سيسته مه كى تر بى وه نه وهى قوتابى به دهر لهو مه وزوعه ده ربى،  
بكه م مه وزوعه كesh ليره مه وزوعه ك ليره ئيشكاله ك په يدا بوويه هه ز ده كهم به و تيگه يشته، ئيمه بهو  
مه وزوعه بچين، يه عنى حيكه مه ته ك هه يه له مه بده نى فه سللى سولتات، يه عنى دانانى نه وه به حيكه ته وه  
دانراوه، وه نهو مه وزوعه به حه قيقه ت، يه عنى باسى نه وه نه كهين كه دهرس دروست ده بى ته و افوق تيك

دەجىت مەن بە ۋە چاۋە ھەز دەكەم ھەموومان بە ۋە چاۋە تەماشى نەكەين، بەلام ئەۋەيە ئىمە سەرەتايەكى باشمان ھەيە لەم خولەدا ئەۋە دەبى بىپاريزىن، چۆن دەپپاريزىن؟ تەسەۋر دەكەم لە سەرۋاكيەتى پەرلەمانىش ھەۋلەكى زۆر باشمان داۋە لە ھەردوۋ لاۋە لە ھۆكۈمەتەۋە، لە پەرلەمانەۋە بەراستى بە تىگەشتەن مەسەلەكان بىيەنە پەرلەمان، ۋە لە پەرلەمان يەكلايى بىكەينەۋە لىرە نوقتەك ھەيە پەيوەستە بە سىستەمى ۋەزارەتەك، يەنى مەسەلەيەك مەسەلەيەكى ئاسايى نىيە تۆ سىستەمەك يان ۋەزارەتەك دەگۆرى يان ھەموارى دەكەي خۆي حازر نەبىت خۆي رىي نەدابىت لىرە پىرسىارەك دروست دەكاتن مەۋزۈەكە بە ۋە چاۋە تەماشى دكەين خۆي دەبوا پىشتر بىيەنە پىشەۋە ۋەزارەتە ئەنجۈمەنى ۋەزىرانە مەن پاساۋ بۆ كەس ناھىيەم دەلئىم دەبوا لەم مەۋزۈەدا، بەلام ئەۋە ئايا كەم تەرخەمى بوۋىە؟ مەن باۋەر ناكەم رەنگە لىرەدا ئەۋە مىكانىزمەي لىرە لەسەر ئىش دەكەين بە شىۋازىكى تر، ئەۋە مەۋزۈەكى مە پەيوەست نىيە بەۋەي پىشى بىخەم، پاشى بىخەم ئەۋەي ئىستا موناقتەشە دەكەين زووتر، بەلام مەۋزۈەكە، يەنى ئەۋە مەۋزۈەكە، مەۋزۈەكە بە تەئكىد تەخەسوسىيە، يەنى مەۋزۈەكى سىستەمى ۋەزارەتەك بگۆرى ھەر كام ۋەزارەت بىتن مەۋزۈەكى تەخەسوسىيە دەبوا ئەمە لەبەر چاۋ بگىرى مەن ھەر ئەمەم ھەيە، سوپاس.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋاكي پەرلەمان:**

ئەيخەينە دەنگەۋە پەسەند كرا لە دواي ئەۋە، ئەگەر ئەتانەۋى رىك بىكەون لەسەر ناۋەرۋاكي پىرۋزەيەك رىستىك ۋەرنەگىن تا رىك كەون، ئەگەر پىش وپاش كرا كى لەگەل ئەۋەيە كە بىرگەي چوارلە بەرنامەي كارى ئەمىرۋ بىرئىتە شوينى بىرگەي دوۋەم با دەست بەرز بىكاتەۋە؟ (۶۲) كەس لەگەلئەي، كى لەگەلئى نىيە؟ (۱) دىزەي، كەۋاتە پەسەند كرا، بۆ ماۋەي بىست خولەك رىستىك ۋەرنەگىن تا فراكسىۋنەكان بتوانن بىگەنە چارەسەرىك لەسەر ئەۋە بابەتە .

خاتوۋ ئىقار فەرموۋ.

**بەريز ئىقار ابراهيم حسين:**

**بەريز سەرۋاكي پەرلەمان.**

ۋەللاھى مەن پىرسىارىك لە لام دروست بو، ئەگەر دەزانن گىرت دروست دەبىتن بۆ دەيخەنە بەرنامەي كار.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋاكي پەرلەمان:**

ئىمە پەيپەۋى ناوخۇي پەرلەمان جىبەجىي ئەكەين نازانم ئەمە پەيوەندى بەمەۋە نىيە.

كاك رابوون فەرموۋ.

**بەريز رابوون توفيق معروف:**

**بەريز سەرۋاكي پەرلەمان:**

سەرۋاكيەتى فراكسىۋنەكان لە كوى كۆ بىيەنەۋە؟ لە سەرۋاكيەتى پەرلەمان؟.

**دانىشتنى سىيەم**



بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەناوى خىواي بەخشندە و مېھرىبان.

دانيشتنەكەمان بەناوى گەلى كوردستانەو دەست پى دەكەينەو، خولى چوارەمى ھەئىزاردن، سالى دوووم، دانيشتنى ژمارە (۱۸) رۆزى دانيشتن ۲۰۱۴/۱۲/۲۳ لەبەرگەى دووومى بەرنامەى كارى كە برىتتە لە گفوتوگوو كردن لەسەر پرۆژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خويندنى بالا و تويژينەوہى زانستى ژمارە (۱۰) ى سالى ۲۰۰۸ بە پىي ماددەكانى (۷۲ و ۷۴ و ۷۵) لە پەيرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان، ژمارە (۱) ى سالى ۱۹۹۲ ى ھەموار كراو، داوا لە ھەر دوو ليژنەى پەيوەندادار، ليژنەى كاروبارى ياسايى و ليژنەى پەرورەدە دەكەين كە بينە سەر مەنەسە بو دەست پى كردن بە گفوتوگوو كردن لەسەر پرۆژە ياسا، فەرموون.

بەرپىز د.بەھار محمود فتاح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىز برپاردەرى ليژنە ئەسلى پرۆژە ياسايەكە دەخاتەپوو.

بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك گۆران فەرموون.

بەرپىز گۆران نازاد ھەمە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمانى كوردستان، ئەسلى پرۆژەكە ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۱۰) ى سالى ۲۰۰۸ ياساى وەزارەتى خويندنى بالا و تويژينەوہى زانستى، ماددەى يەكەم، ماددەى ھوتەم لە ياسايەكە ھەموار دەكرىتەوہ بەم شپوہى:

دەزگاکانى خويندنى بالا لە زانكوو و دەستە و كۆليژ و پەيمانگا و سەنتەرى تويژينەوہى ھوكومى و ناھكومى پىك ديئ و ئەم دەزگايانەى خويندنى بە وەزارەتەوہ دەلكيئ:

۱/ زانكووى سەلاھەدين - ھەوليئر.

۲/ زانكووى سليمانى.

۳/ زانكووى دھوك.

۴/ زانكووى كۆيە.

۵/ زانكووى ھەوليئىرى پزىشكى.

۶/ زانكووى كوردستان.

۷/ ئەنجومەنى بالاى كوردستان بو پىسپورىيە پزىشكەكان.

۸ / دەستەى خويىندى تەكنىكى ھەولپىر - سلىمانى.

۹ / دەستەى كوردستان بۇ خويىندى ستراتىجىيەكان و تويىزىنەو زانىستىيەكان.

۱۰ / ھەر دەزگاپەكى دىكەى حكومى كە ھەنە يان دواى دەرچوونى ئەم ياسايە لە نويدا دروست دەبى.

ماددەى دووھم /

كار بە ھىچ دەقىكى ياسايى يان برپارىك ناكرى گەر لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە ناكوك بى.

ماددەى سىيەم /

پىويستە لەسەر ئەنجومەنى وەزيران و لايەنە پەيوەندارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جى بەجى بكن.

ماددەى چوارەم /

ئەم ياسايە لە رۇزى بلاوكردنەوھى لە رۇزنامەى فەرمى وەقائىعى كوردستان جى بەجى دەكرى.

ھۆيەكانى دەرچوواندى ئەم ياسايە

بۇ رىكخستەنەوھى ھەلەى ياسايى كە پشتى بە رىنمايى بەستووه، ئەم ياسايە دەرچوونرا.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، راپورتى لىژنە پەيوەندارەكان لەسەر پرۇژە ياسا پىشكەش كراوھكە، د.بەھار فەرموون.

**بەرپىز د.بەھار محمود فتاح:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

راپورتى لىژنەى كاروبارى ياسايى سەبارەت بە پرۇژە ياسا ھەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خويىندى بلاو تويىزىنەوھى زانستى، رۇزى يەك شەممە ۲۰۱۴/۱۲/۲۱ ى زايىنى بەرامبەر بە (۳۰) سەرماوهرزى (۲۷۱۴) ى كوردى، لىژنەى كاروبارى ياسايى كۆبوونەوھى خوى ئەنجامدا سەبارەت بە پرۇژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خويىندى بلاو تويىزىنەوھى زانستى ژمارە (۱۰) ى سالى (۲۰۰۸) كە لەلايەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەو پىشكەش كراوھو لە دانىشتنى ئاسايى ژمارە (۱۰) ى رۇزى دوو شەممە رىكەوتى (۲۰۱۴/۱۱/۱۰) لە پەرلەمانى كوردستان خويىندى يەكەمى بۇ كراوھ، دواى گفتوگو كردن لىژنەكە گەيشتە ئەم ئەنجامەى خوارەوھ، سەبارەت بە ناوئىشانى پرۇژە ياسايەكە پىشنيارى دەكەين بەم شىوہيەى خوارەوھ دابرىژىتەوھ:

ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خويىندى بلاو و تويىزىنەوھى زانستى ژمارە (۱۰) سالى (۲۰۰۸)

ماددەى يەكەم /

ماددەى ھوتەم لە ياسايەكە ھەموار دەكرىتەوھو بەم شىوہيەى خوارەوھ دەخويىندىتەوھ:

يەكەم/ دەزگاكانى خويىندى بالا له زانكو و دەستە و كۆليز و پەيمانگا و سەنتەرى تويژينەوهى حكومى و ناحكومى پيك دىن و ئەم دەزگايانەى خويىندن بە وەزارەتەوه دەلكين:

۱/ زانكو سەلاخەدين - ھەوليير.

۲/ زانكو سليمانى.

۳/ زانكو دەوك.

۴/ زانكو كۆيە.

۵/ زانكو سوران.

۶/ زانكو زاخو.

۷/ زانكو راپەرين.

۸/ زانكو ھەلەبجە.

۹/ زانكو گەرميان.

۱۰/ زانكو چەرمو.

۱۱/ زانكو كوردستان - ھەوليير.

۱۲/ زانكو پولى تەكنىكى سليمانى.

۱۳/ زانكو پولى تەكنىكى ھەوليير.

۱۴/ زانكو پولى تەكنىكى دەوك.

۱۵/ ئەنجومەنى بالاى كوردستان بو پسيوريە پزىشكييەگان.

۱۶/ دەستەى كوردستان بو خويىندنە ستراتيجيەگان و تويژينەوه زانستبيەگان.

۱۷/ ھەر دەزگايەكى ديكەى حكومى كە ھەيە يان دواى دەرچوونى ئەم ياسايە دادەمەزرين.

دووہم/ وەزارەتى خويىندى بالا دەسەلاتى پيدانى تايبەتمەندى ھەيە بەزانكوكان لە چوارچيوى رينمايى تايبەت.

ماددەى دووہم/

ھيچ تيبينىەكى لەسەر نيبە.

ماددەى سييەم/

ھيچ تيبينىەكى لەسەر نيبە.

ماددەى چوارەم/

ھيچ تيبينىەكى لەسەر نيبە.

ھۆيەگانى دانانى ئەم ياسايە

بو برەودان بە رەوتى زانست و ريگخستەوهى سەرجەم دەزگا و ناوہندەگان لە چوارچيوى ياساى وەزارەتى خويىندى بالا ئەم ياسايە دەرچووينا.

بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

راپۇرتى لىژنەى پەرورەدە و خویندىنى بالا و توپىژىنەوہى زانستى، د.جوان فەرموون.

بەرپىز د.جوان اسماعيل عزيز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

راپۇرتى لىژنەى كاروبارى پەرورەدە و خویندىنى بالا و توپىژىنەوہى زانستى، ئاماژە بە نووسراوتان ژمارە (ك/ ۱۱۳۰) لە (۲۰۱۴/۱۱/۱۶) سەبارەت بە دەقى پرۆژە ياساى ھەموارى يەگەمى ياساى وەزارەتى خویندىنى بالا و توپىژىنەوہى زانستى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸) بە پىي ماددەى (۷۱) لە پەپرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان، ژمارە (۱)ى ھەمواركرائى سالى (۱۹۹۲)ى پەرلەمانى كوردستان عىراق، لىژنەمان رۆژى دوو شەممە بەروارى (۲۰۱۴/۱۱/۱۷) بە ئامادەبوونى سەرۆك و بىرپاردەر و ئەندامانى لىژنە، لىژنە كۆبوونەوہى خوى ئەنجامدا بۆ تاوتويكردى قسەكردن لەسەر ئەم پرۆژە ياسايە و نووسىنى راپۇرت لە بارىەوہ بەم شىوہىەى خوارەوہ:

ماددەى يەگەم/

بەرگەى ژمار (۶) بەم جۆرە دابىرپىژىتەوہ:

۶/ زانكۆى كوردستانى ھەولير.

ماددەى دووہم و سىيەم و چوارەم، وەك خوى بىمىنپىتەوہ، تىبىنيمان لەسەر نىە، ھۆكارەكانى دەرچوواندىنى ئەم ياسايە بەم شىوہىەى خوارەوہ دەبىت:

بۆ رىكخستەنەوہى ئەم ھەلە ياسايەى كە لەبەرگەى (۲) ماددەى (۷) ياساى وەزارەتى خویندىنى بالا ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸)ى ھەمواركرائى لە دارپشتنەكەدا پىشت بە رىنمايى بەستووە و ھاوكات بۆ ئەوہى ھىچ زانكۆيەكى حكومى لەدەرەوہى وەزارەتى خویندىنى بالا نەمىنى، ئەم ياسايە دەرچووينرا.

تىبىنپىشمان ھەبوو لىژنەمان پىشنيارى كرد كە وەزىرى خویندىنى بالا و توپىژىنەوہى زانستى ئامادەبى، تەبەعن بە نىسبەت واژووہكان نازانم روونكردەنەوہ بەدەم يان نا؟ ئەم بەرپىزانە واژوويان كردووہ، (د.رپىواز فائق، د.جوان (مۆلەت بووہ)، د.ابراھىم (تەوقىعى كردووہ، بەلام تەحەفوزى لەسەرى ھەيە)، د.شىركۆ، زۆزان صادق (مۆلەت بووہ)، سەھام عمر قادر، شكرىە اسماعيل، د.شوان قەلادزەيى، مەردان خدر(واژوووى كردووہ، بەلام تەحەفوزى ھەيە)، و حىدە ياقو (واژوووى كردووہ، بەلام تەحەفوزى ھەيە)، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا ماددەى يەگەم ھەر يەكە لە ئەسلى پرۆژەكە و لە راپۇرتى لىژنە پەيوەندارەكان بخویننەوہ، بۆ ئەوہى گەفتوگۆى لەسەر بكرى، كاك گۆران فەرموون.

بەرپىز گۆران نازاد ھەمە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

له ناونيشانى پروژەكەوه دەست پى دەكەين، ناونيشانى پروژەكە هەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸) ياساى وەزارەتى خویندنى بالا و تویژینەوهى زانستى.

**بەریز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

د.بەهار فەرموون.

**بەریز د.بەهار محمود فتاح:**

**بەریز سەرۆكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە ناونيشانى پروژەكە لیژنەكەمان پيشنار دەكات بەم شیوهیه دابریژریتەوه:

ياساى هەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خویندنى بالا و تویژینەوهى زانستى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸) واتە ژمارە و سألەكەمان خستوتە دواوه.

**بەریز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

لیژنەى پەرورده هیچ قسەیهكتان هەیه لەسەر ناونيشانەكەى؟ فەرموون.

**بەریز د.جوان اسماعیل:**

**بەریز سەرۆكى پەرلەمان.**

نا، نەخیر بەریز.

**بەریز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

ئەندامانى پەرلەمان قسەتان هەیه لەسەر ناونيشانى ياساىكە؟ قسەى لەسەرى نییه، كەواتە دەبخەینە دەنگەوه، تكایە بیخویننەوه لیژنەى ياساىی بۆ ئەوهى بیخەینە دەنگەوه، فەرموون.

**بەریز د.بەهار محمود فتاح:**

**بەریز سەرۆكى پەرلەمان.**

ناونيشانى ياساىكە(ياساى هەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خویندنى بالا و تویژینەوهى زانستى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸).

**بەریز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كى لهگەلیهتەى؟ (۷۲) كەس لهگەلیهتەى، كى دژیهتەى؟ كەس نییه، كەواتە پەسەند كرا. كاك سالار فەرموو.

**بەریز سالار محمود مراد:**

**بەریز سەرۆكى پەرلەمان.**

ماددهى يەكەم/

ماددهى حەوتەم له ياساىكە هەموار دەكریتەوه بەم شیوهیه، دەزگاكانى خویندنى بالا لەزانكو و دەستە و كۆلیژ و پەیمانگا و سەنتەرى تویژینەوهى حكومى و ناحكومى پىك دین و ئەم دەزگایانەى خویندنى بە وەزارەتەوه دەلكینرین:

۱/ زانكۆى سەلاحەدین - هەولێر.

- ۲/زانكۆى سلیمانی.
- ۳/زانكۆى دهۆك.
- ۴/زانكۆى كۆیه.
- ۵/ زانكۆى ههولیری پزیشکی.
- ۶/ زانكۆى كوردستان.
- ۷/ ئهجمهنى بالای كوردستان بۆ پسروره پزیشکیهكان.
- ۸/ دهستهی خویندنی تهکنیکی ههولیر - سلیمانی.
- ۹/ دهستهی كوردستان بۆ خویندنه ستراتيجیهكان و توپژینهوه زانستییهكان.
- ۱۰/ ههر دهزگایهکی دیکهی حکومی که ههیانه، یان دواى دهرچوونی ئەم یاسایه له نوئ دادمهزرین.

**بهريز د.يوسف محمد صادق/ سهروکی پهرلهمان:**

د.بههار فهرموو.

**بهريز د.بههار محمود فتاح:**

**بهريز سهروکی پهرلهمان.**

ماددهی يهکهم/

ماددهی چهتهم له یاسایهکه ههموار دهگریت و بهم شیوهیه دهخویندریتهوه:

یهکهم/ دهزگاکانی خویندنی بالآ له زانکۆ و دهسته و کۆلیژ و پهیمانگا و سهنتهری توپژینهوهی حکومی و

ناحکومی پیک دین و ئەم دهزگایانهی خویندن به وهزارهتهوه دهلکین:

۱/ زانکۆی سهلاحهدين - ههولیر.

۲/زانكۆى سلیمانی.

۳/زانكۆى دهۆك.

۴/زانكۆى كۆیه.

۵/ زانكۆى سۆران.

۶/زانكۆى زاخۆ.

۷/زانكۆى راپهرين.

۸/ زانكۆى ههلهبجه.

۹/ زانكۆى گهرميان.

۱۰/ زانكۆى چهرمۆ.

۱۱/ زانكۆى كوردستان - ههولیر.

۱۲/ زانكۆى پۆلى تهکنیکی سلیمانی.

۱۳/ زانكۆى پۆلى تهکنیکی ههولیر.

۱۴/زانكۆى پۆلى تەكنىكى دەۋك.

۱۵/ ئەنجومەنى بالاي كوردستان بۇ پىسپورىيە پزىشكىيەكان.

۱۶/ دەستەى كوردستان بۇ خویندنه ستراتىجىيەكان و توپژىنەوہ زانستىيەكان.

۱۷/ ھەر دەزگایەكى دىكەى حكومى كە ھەيە يان دواى دەرچوونى ئەم ياسايە دادەمەزرىن.

دووہم/ وەزارەتى خویندنى بالاي دەسەلاتى پیدانى تايبەتمەندى ھەيە بەزانكۆكان لە چوارچىوہى رېنمايى تايبەت.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان، ئەمەوى ئەوہ روون بکەمەوہ ئەوہى جىاوازی ھەيە لە راپۆرتەكەى ئىمە لەگەل ئەسلى پرۆژە ياسايەكە تەنھا ئەو چەند زانكۆيەيە كە دواى سالى (۲۰۰۸) دروست بوون و لە چوارچىوہى قانونى وەزارەتى خویندنى بالاي رېك نەخراونەوہ، ئىمە خستوومانەتەوہ ناو وەزارەتى خویندنى بالاي و بېرگەى دووہمیان زياد كرددوہ.

**بەرىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، ماددەى يەكەم لە راپۆرتى لىژنەى پەرودە و خویندنى بالاي و توپژىنەوہى زانستى، د.جوان فەرموو.

**بەرىز د.جوان اسماعيل:**

**بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ماددەى يەكەم بېرگەى ژمارە (۶) بەم جۆرە دەبى، (۶/ زانكۆى كوردستان - ھەولير).

**بەرىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كى قسەى ھەيە لەسەر ئەم ماددەيە؟ كاك ابوبكر نوقتەى نيزاميت ھەيە؟ فەرموو.

**بەرىز ابوبكر عمر عبدالله(ابوبكر ھەلەدنى):**

**بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەو دەنگدانەى بەيانى كردمان (۳) دەقيقەكە ھىواردارم ھەموومان پابەند بين پىوہى.

**بەرىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

خاتو امنە فەرموو.

**بەرىز امنە زكرى سعید:**

**بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەف مەوزوعەيا گریدايى مەسىرئ تەلەبە فە، گەلەكا بەحسئ ھەندئ كر ئەمە مەوزوعەكا زانستىيە و مەسىرئ قوتابيانى تیدا ھەى، ئەم تەئىكدى دكەم مەسىرئ تەلەبا مەوزوعەكا زانستىيە، لېر ھەندئ وەخت بۇ ناھيەتەدانان.

**بەرىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

دەنگدانى بەياني بەو شېۋەيە بوو كە لىژنە پەيوەندارەكان قسە دەكەن، ئەوانەى كە ناو دەنووسن بە كراوھىي، دوایی ئەندامانى تىرى پەرلەمان دەتوانن ھەر يەكە سى دەقىقە قسە بكن، كاك فخرالدين فەرموو.

**بەرپىز فخرالدين قادر عارف (سكرتىرى پەرلەمان):**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەو بەرپىزانە پىشتەر ناوى خۇيان تۆمار كىر دووہ بو گىفتوگۆ كىردن لەسەر ھەموارى ياسايەكە (شوان شىخ احمد، جوان اسماعيل، شكىيە شىخانى، بەھزاد دەرويش) ئىستا ناوى ئەم بەرپىزانەمان تۆمار كىر دووہ، (گەشە دارا، سالار محمود، صالح فەقى، قادر ئۆتمان، عزت صابر، انس محمد، شىرىن حسنى، تحسىن اسماعيل، فرست صوفى، د.سراج، عباس غەزالى، فىيان عباس، مەردان خدر، فەمان فىصل، فرحان جوھر، رابوون توفىق، ھەورامان ھەمە شىرىف، ئومىد ھەمە على، بىستوون فائق، سۆران عمر، انور قادر، حسن صالح، عمر عىنايەت، شىركۆ جەودەت، شىركۆ ھەمە امىن، سەھام عمر، بىگەر تالەبانى، حاجى كاروان، زولفاخان، زانا عبدالرحمن، ھىقا حاجى، فىروز طە).

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك شوان فەرموو.

**بەرپىز شوان شىخ احمد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من وام پى باشە لەبەرئەوہى وەزارەتى خويىندى بالا خوى ناتوانى زانكۆ دروست بكات، بۆيە پىم باشە بە رىنمايى بىت لەلايەن رىئاسەتى مەجلىسى وزەرا بە رىنمايى بىت تايبەتمەندى بداتە ھەر يەك لە زانكۆكانى كوردستان، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

د.جوان فەرموو.

**بەرپىز د.جوان اسماعيل عزيز:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان، من وەك مامۆستايەكى زانكۆ قسە دەكەم لىرە، رەئى و بۆچوونى خۆم دەلىم، يەكەم / زانكۆى كوردستان كە دامەزراوہ بە رەزامەندى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران ژمارە (٣٩١٥) لە (٢٠٠٦/٢/٤) ئەو پىرسىارە زۆر لە ئىمە دەكرا، ئايا زانكۆى كوردستان زانكۆيەكى حكومىيە يان ئەھليە، زانكۆى كوردستان زانكۆيەكى حكومىيە، بەلام ئەگەر حكومىيە بۆ پارە لە قوتابى وەردەگىردىت؟ بە گوپىرە



ئەو رېنمايىيە لە بن دەستمانە رېنمايىيەك، چونكە تايبەتمەندى خۇي ھەيە زانكۆى كوردستان، ئەو تايبەتمەندىيەش سەرۇكاپەتى ئەنجومەنى وەزيران داويەتى، بە رېنمايى بېرىارى سەربەخۇيە لە بېرىار وەرگرتن، فەقەرەگەشتان بۇ دەخوینمەو، (زانكۆى كوردستان - ھەولېر زانكۆيەكى سەربەخۇيە، بەو مانايە دەستەى بەرپۆبەرايەتى و سىستىمى خویندىنى قوتابيان و پەسەند كىردنى پىرۆتۆكۆل، لەگەل زانكۆى دەرەو، سەربەخۇ دەبى و بېرىار لە دەستى خۇي دەبىت)، بە نىسبەت پارە وەرگرتنەگەى، ھەر لە رېنمايىەكانى زانكۆ دا ھاتوو، زانكۆى كوردستان كە لە دەستوورى زانكۆى كوردستان داھەيە، دەلى (وەك زانكۆيەكى حكومى سەربەخۇ بە پېي فەرمان و نووسراوى ژمارە (۳۹۱۵) لە (۲۰۰۶/۴/۴) و بە پېي دەستوورى زانكۆ لە (۲۰۰۹) بېرگەى (۳۵) ھاوپېچ ژمارە (۱) لە دەسلەتەكانى زانكۆ بىرىتە لە داواكىردن و وەرگرتنى پارە بەو شىوہى زانكۆ بە گونجاوى دەزانى) ئىستا ئەوانە روون دەكەمەو، چونكە زۆر پىرسىار لەو بارەيەو ھاتوو، واتە لەزېر تايبەتمەندى خۇي دەتوانى رېنمايى بۇ ئەو زانكۆ دەرېكات و جى بەجى ي بكات، ھەتمەن ئىنكار ناكىرئ ئەو، يەعنى من گۆرانم نابى باسى لايەنى ئىجابى بكەم، چونكە عايدى سەرۇكاپەتى ئەنجومەنى وەزيران و چونكە عايدى پارتىيە، نا نەخىر من باسى لايەنى زانستى دەكەم، دەبى باسى ھەقىقەتەكەى بكەم، ھەتمەن سەرۇكاپەتى ئەنجومەنى وەزيران فېرژنىكى ھەبوو، بىننىكى ھەبوو ئەو كات وىستووويەتى خەرىجى پىرۆفىشنال لە كوردستان ھەبى و بازارى كار ھەبى و بە زمانى ئىنگىلىزى پىرۆفىكت قسەى بكەن، دەتوانى حكومەت ئەو كات لەسەر كەفائەتى ئەمانەى كە خەرىج بوون تا ئىستا لە (۲۰۰۶) ھو تا ئىستا با بلىين ھەشت سائە خەرىجى ئەو زانكۆيەنە، دەتوانى حكومەت لە دەزگايەكانى ئىعمادى لەسەر بكات، ئىنكار ناكىرئ ئەم روئايە ھاتە دى، تا ئىستا زانكۆى كوردستان لە (۲۰۰۶) بەھەزاران خویندىكار و قوتابى ئامادى كىرد لە ھەموو دەزگايەكى تر جا چ مىرى بى چ تايبەت بى، لە ھەموو ئىختىساسەكى گىرنگ كە ئىختىساسى خزمەتى واقى كوردستان و ھەرىمى كوردستانى كىرد، پىوېستى پى بوو واقى ھەرىمى كوردستان لە بوارى نەفت، لە بوارى عىلاقاتى دوھلى، دووھم/ دەمەوى بەراوردەكى بكەين لە مابەينى زانكۆ حكومىەكان و زانكۆى كوردستان، حكومىەكان كە مامۆستاي زانكۆ دەنالىنن لە غىباباتى، ھەر سەفرەك دەبوو يان پشووويەك دەبوو قوتابى فېرە غىباباتى جەماعى بوو، پېشى پشوووگە و سەفرەكە و موناسەبەكەى نەدەھاتە دەوام و موھازەرەى لى دەدا و پاشى عوتلەكەش نەدەھاتە دەوامى، تەرقىن قەيد دەكرا، پاشى ماويەكى حزب، حزبايەتى و علاقات و نوینەرى قوتابيان واى دەكرد تەلەبەكان بە سەبەبى غىبابات ئەوہى تەرقىن قەيد كراون دەگەرەنەو، بەلام ئەوہى لە زانكۆى كوردستان نابىنى، خالى دووھم/ لە تاقى كىردنەوہى كۆتايى بەعزىك لە كۆلىزە حكومىەكان، بەعزىكىان ھەموويان نا، ھەتا نىسبەى نەجائىش زياد بى، (۱۱-۱۳) دەرەجە دەدرا تەلەبەى، ئەمەى لە زانكۆى كوردستان نابىنى، بە گۆترە ئەوھا دەرەجە بدىرئە تەلەبەى ھەتا ناچ بى، سىيەم/ بازارى كار بۇ زانكۆى كوردستان جەنابتان دەبىنن ئەوہى خەرىجى زانكۆى كوردستانە دامەزراو، ئىستا ئىمە كە ئەندام پەرلەمان دەبىنن ھەقىقەتەكەى دەبىنن ماوہ ماوہ لە پېش دەرگاي پەرلەمان قوتابى ھەلوېستى ھەيە و خەرىج، نە كەرتى

میری پبلیستیانى پى ھەيە، نە شوپنيان ھەو ئىختىساساتانە مەتلۇب نىيە لە كەرتى تايبەتەيش، بەلام ھەو لە زانكۆى كوردستانى نابىنى، بە نىسبەت عبور، ببورن تا پەيامەكەى نەگەيەنم حوكم مەكەن، چونكە لايەنى ھەو دەبىنن لىرە حەقەكەى دەللىم، ..... .

**بەپرز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

تەكايە بەپرزان ئەندامانى پەرلەمان لە شوپنى خۆتانەو تەعلیق لەسەر قسەى ئەندامانى خۆمان مەدەن، ھەر ئەندامىكى پەرلەمان ئازادە لەوھى كە پراى خۆى دەللى، دواتر ئىوھش دەتوانن پراى خۆتان بلین، د.جوان فەرموو.

**بەپرز د.جوان اسماعیل عزیز:**

**بەپرز سەرۆكى پەرلەمان.**

بە نىسبەت عبور، پەرىنەو، لە زانكۆى كوردستان پەرىنەو نىيە، بەلام لە زانكۆ حوكومىەكان، سالان ماددەيەك نەبوو دوو ماددە بوو، بەلكو دەورى سىيەميشمان ھەبوو، ئەوانە ھەمووى واى لى كرد ئاستى زانستى لە زانكۆيەكانى ھەرىمى كوردستان بىتە خوارى، ئاستى زانستى جامىعەى كوردستان بەرز بىتەو، چونكە ھەو شتانەى ناكات ھەو زانكۆيە، لەرووى كوالتى و لەرووى كەفائەتى ئىنگلىزى لەرووى بازارى كار، لەرووى زانستى و علمىەو، زانكۆى كوردستان باشە و زۆرىش باشە، ئەمە بەگشتى پراوچوونى من بوو لەسەر زانكۆى كوردستان، بەلام دىمە سەر خالى گرنگ، ھەو قسانەى كە دەكرى، جوابى دەدەمەو ھەو كات لە ئىعلام من زۆر دەرناكەوم ئەگەر بىستبتان، بەلام ھەو لىرە باسى دەكەم كە ھەو قسانەى كە دەكرى كە كورپى مەسئول يان كچى مەسئول لە جامەى كوردستان يان لە جامىعەكانى ئەھلىە، باشە من ھەو پەرسىارە دەكەم ئەدى لە جامەكانى حوكومى تر كورپى مەسئولى تىدا نىيە، باشە من د.جوانم ئەگەر مندالى من لە جامەى كوردستان بى دەبى بلین ھەو كچى ئەندام پەرلەمانە لە جامىعەى كوردستانە، من دەزانم موھزەفە و سولفەى دەكات ھەتا مندالى لە جامىعەيەكى باش دابنى كە جامىعەى كوردستانە، قەردىش دەكات ھەتا مندالى لەو جامىعانە بى، واتە ھەموو كورپە مەسئول نىيە، لەگەل ھەو تىبىنىشم ھەيە خويندن مافە، فەقىر و زەنگىن دەبى خويندن بكات، كورپە مەسئول و كچە مەسئول حەقى ھەيە خويندنى بكات، بەلام پۆنتەكە لىردە نىيە، كورپە مەسئول نابى لەو شوپنەنە بخوينى، پۆنتەكە لىرەيە ئايا ھەو مەرجانە و ھەو شروتانەى ھەو لەسەر مندالى فەقىر جى بەجى دەكرى، لەسەر مندالى مەسئوليش جى بەجى دەكرى، ھەويە تىبىنى ئىمە، بە نىسبەت كردنەوھى بەشى پزىشكى لە زانكۆى كوردستان، تەبەن كەموكورتى زۆر تىدايە، ئىستا حالى حازر من لەگەل ھەو ھەو نىمە ھەو كۆلىژە بكرىتەو، چونكە ماركەتنگ و تەروىجى بۆ نەكراو، چونكە پراى جىھەتى پەيوەندار وەرنەگىراو، راستە موناڤەسە مەتلوبە برادەران و بەپرزان، يەعنى دەبى زانكۆيەك لەگەل زانكۆيەكى تر فەرقى ھەبى، موناڤەسە ھەبىت، بەلام فەرقى تەبەقى دروست نەبى، وەك چ؟ غوبنە، ھەو زولمە، زانكۆيەك، زانكۆى كوردستان (۸۹) موعەدەل وەردەگرى و (۹۰)ى وەردەگرى، بەلام يەككە لە زانكۆى حوكومى (۹۹) يە و وەرنەگىرايە لە پزىشكى، ھەو سالەش ئىوھ

دەبىنن، زانكۆي پزىشكى ھەولپىر و پزىشكى ددان سەد پۇينت يەك ئەوجا وەرگىراو، يەنى (۹۹)ى وەرنگرتوو، (۱۰۰)ى وەرنگرتوو، ئەو ھوقى تەبەقىيە واتە ھەقىانە ئەو تەلەبانە كە خۇپپىشاندان دەكەن، مافى خۇيان دەوى، ئەو ھوقى (ذوى) ئىختىساسە دەزانى ئەمن چ دەلئىم، ئەو ئىمتىيازە كە دراووتە زانكۆي كوردستان، تەمەنام دەگرد حكومت ئەو ئىمتىيازەش بداتە زانكۆكانى دىكە، چونكە زانكۆكانى دىكەش قوتابىيەكانى ھاوولاتى ھەرىمى كوردستان، نابى ئىمتىيازەكى بدىيە جامعەيەكى و نەدەى بە ئەو ھوقى دىكە، مونافەسە با ھەبى، بەس رېنجەكە ئەوئەندە زۆر نەبى، ھەشتا و نۆ لە كۆى و سەد لە كۆى، راي من و بۇچوونى من كە مامۇستاي زانكۆم، ئەو تايبەتمەندىيە كە دەدرېتە زانكۆي كوردستان دەبى بدېتە ھەموو زانكۆكانى دىكە، ھەر زانكۆيەك من نەك ئىستا كە باسى ئەو ھوقى دەكەم كە ئەندام پەرلەمانم، پېش ئەو ھوقى بىمە ئەندام پەرلەمان ئەو قسەيەك كرددوو، ھەر زانكۆيەك ئەگەر بتەوى پېش بىكەوى دەبى سەربەخۇ بى و ئازاد بى و لەلەيەنى ئەكادىمى و دارايى و كارگېرى، ئىستا وەزارەتى خويىندى بالآ بەرپىزان بە ئىلوبەكى زۆر تەقلىدى بەرپو دەچى، لە ھەيكەلى تەنزىمى و لە دەسلەلتى و ئىمە ئىستا لە ھەدىكىن و لە زەمانىكىن دەبى دەسلەلت لەسەرى نەبى، دەبى دەسلەلت بېتە خوارى، ھەموو دەسلەلتەكان لەسەرىيە، واتە دەسلەلت دەبى لە وەزارەتى بېتە سەرۇكى زانكۆ و سەرۇكى زانكۆ و لەوئىشەو بە رانگى و لەوئىشەو بە بۇ سەرۇكى بەش، ئەو ھوقا زانكۆ بەرەو پېش دەچى، چونكە دەلئى (اھل مكە ادرى بشعابھا)، بۇ؟ چونكە خەلك و مامۇستا و يان سەرۇكى بەش يان رانگى يان سەرۇكى زانكۆ ئەو پەيوەندى راستەوخۇ لەگەل قوتابى ھەيە، دەزانى كېشەكە لە كوييە و دەزانى كەموكورتىيەكە لە كوييەو لە كەفائەتى مامۇستاي ھەيە، لە تورقى تەدرىسى ھەيە، ئەوانە ھەموو دەكرى و واتە بەس دوو شتى ترم ھەيە، رۆلى وەزارەتى خويىندى بالآ تەنيا برىتى بى لە كارى تەمويل و سەرپەرشتىارى و چاودىرى و بەدواداچوون، رۆلى ئەوئەندە تەقلىدى نەبى، لەبەرئەو مەن حايرم لە دوو خالى، مەن نامەوى زانكۆي كوردستان لەزىر بالى سەرۇكاپەتى ئەنجومەنى وەزيران بى، چونكە دەبىتە بانىك و دوو ھەو، نامەوى لە ھەينى كات لە بن بالى وەزارەتى خويىندى بالآ بېت، چونكە لەبەر ئەو ھوقارنەى باسم كرد، سەبرتەن ھەبى بزەن لە ئەخىرى چ دەلئىم، بەشەرتىك وەزارەتى خويىندى بالآ دەبى گۇرانكارىيەكى جەزرى لى بكرى لە ئىجرائات و لەو ئىلوبە تەقلىدىانەى بەكارى دىنى، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۇكى پەرلەمان:**

كاك د.ابراهيم نوقتە نىزامىت ھەيە؟ فەرموو.

**بەرپىز د.ابراهيم احمد سمۇ:**

**بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.**

بىراستى مەن تەعلىقەكە بەسىتى ھەى، كە ئىجازە بدە، مەن پى خۇش نەبوو د.جوان وەكى مامۇستايەكا زانكۆي خۇ دەنىاسىنى ئەندام پەرلەمانىيە، ئەگەر مامۇستايەكا زانكۆي بايە، دەوا موقتەرەھاتا خۇ بداتە چەند پىسپورا و پىسپور دەنا بۇ لىزنىيا و لىزنى تەقدىم كات، تە ب دلى خۇ ئاخافت، ئەفە تو فى گافى نە

نویژنەرا لیژنا پەرورەدە و خویندنی بالا بەت وئ مەنەسی نەبووی، وەختی تو لقی مەنەسی ی تەمسیلا لیژنا پەرورەدە و خویندنی بالا تنی بکە، وەکو ئەندام پەرلەمان رەئیا خۆیا هە ی بەس ئەف رەئیا دوورودریژ من تەمەنا دکر ل لیژنا پەرورەدی رۆژەکی بدابا بەرسفی مە، مە راپۆرتەکا دیرودریژ دابا سەرۆکی پەرلەمانی، بپاستی ژئ ئیجھافەکی حەقی حیزبەکا سیاسی هاتە کرن، ژ لایی د.جوان فە، کو دقیا کلدات کۆرە کر، گوتی من نەفیت ئەز بەحسی زانکۆیا کوردستانی و ئەنجومەنی وەزیران بکەم، چونکی یا پارتییه، نە پارتییه و نە .... ئی خۆ گۆتی پارتییه..... .

**بەرپێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**

د.ابراهیم پیویست ناکات تەعلیق بەدی، تەواو نیزامی نییه، ئەو قسە دەکات و رای خۆی دەلی، تو پیویست دەکات نوقتە ی نیزامی بلی پیویست ناکات تەعقیب بەدی، باشە، سوپاس، خاتوو امنە فەرموو.

**بەرپێز امنە زگری سعید:**

**بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.**

نوقتەت نیزام چارچیوی دایە ئەگەر تشتەکی دەرڤە ی نیزامی بی، ئەگەر هاتو مەعلومەیا خەلەت ل سەر سیستەمی گشتی یان هەر بابەتەکی گفتوگۆ تی کرن، ئەگەر ئەو مەعلومەیا خەلەت بیت حەقی پەرلەمانتاری هە ی راست بکەتەڤە، ئەڤە نە تەعلیق ل سەر ئاخفتنی وی، ..... .

**بەرپێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**

بەرپێز امنە خان، ئەو لە کاتی قسە کردنی ئەندامی پەرلەمان دەتوانی رای خۆی بلی لەسەر هەموو بابەتیک، نوقتە ی نیزامی بو دەرچوونە لە پەرپەرەوی ناوخوا، ئیستا ئەو بابەتە ی کە پەرپەرەدار بوو بەو ی کە بەرپێز د.جوان ئەندامی لیژنە ی پەرورەدیە و پیویست دەکات رای لیژنە ی پەرورەدە بلی، نیزامیە، ئەندامی پەرلەمانە و پیویست دەکات، بەلام وەکو ئەندامی پەرلەمانیش قسە ی کردوو، تکایە با لەمە دەرچین، باشە د.ابراهیم، خاتوو شکریە فەرموو.

**بەرپێز شکریە اسماعیل مصطفی:**

**بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.**

بەناوی خۆی گەورە و میهرەبان، ئەندامانی پەرلەمانی بەرپێز، من وەکو ئەندامی لیژنە ی پەرورەدە و خویندنی بالا حەز دەکەم کۆمەئیک روونکردنەو بەدەم، بەحەقی ئەو ی کە ئەندامی ئەو لیژنە یەم رینگام پی بدەن تەواوی روونکردنەو هەکان و سەرئنج و تیببینهکانی خۆم بلیم، بەرپێزان دوا ی ئەو ی ژمارە یەکی زۆر لە قوتابیانی زانکۆ ی کوردستان و قوتابیانی زانکۆ ی پزشکی گشتی سکالایان گەیانە لیژنە ی پەرورەدە و خویندنی بالا لە پەرلەمانی کوردستان سەبارەت بە کیشەکانیان، بۆیە ئیمەش وەکو سەرۆک و جیگر و ئەندامان، من و ئەندامی تری لیژنە کە بەمەبەستی بەدواداچوون و لیکۆلینەو لەسەر کیشەکانی قوتابیانی ناوبراو سەردانی زانکۆ ی کوردستانمان کرد، لەگەڵ سەرۆکی زانکۆ و ستافی یاوهری کۆبووینەو بۆ تاوتوی کردنی کیشەکانیان، دوا ی گفتوگۆ سی داواکاریمان خستە بەردەستی سەرۆکی زانکۆ

که ئەوانیش بریتی بوون له: یهگهه/ بوونی یهك وانهی په‌پینه‌وه (عبور) یاخود پیدانی (5) نمره‌ی برپار واته (قرار)، دووهم/ به‌له‌به‌رچاو گرتنی بارودوخی ناهه‌مواری کوردستانی ئەمسال هیج قوتابیه‌ك تهرقین قهید نه‌کړی واته (عدم رسوب) نه‌بی هاوشیوه‌ی وهزاره‌تی خویندنی بالا و وهزاره‌تی په‌روه‌ده له ههریمی کوردستانی عیراق که ئەمسال په‌یره و گرا، سییهم/ داوامان له‌سه‌روکی زانکوی کوردستان کرد روونکردنه‌وه‌ی پیویست سه‌باره‌ت به کردنه‌وه‌ی کۆلیژی پزشکی له زانکوی کوردستان بدات، داوای ناو و نمره‌ی قوتابیه وهرگیراوه‌کانی ئەو به‌شمان کرد، له وه‌لامدا سه‌روکی زانکۆ و ستافی یاوه‌ری وتیان به فه‌رمی وه‌لامتان دده‌پینه‌وه، داوای دوو هه‌فته سه‌روکی زانکۆ و سه‌روکی به‌شمان سهردانی لیژنه‌ی په‌روه‌ده و خویندنی بالاییان کرد، ئیمه گه‌شبین بووین که داواکاریه‌کانمان قبول بکړی، به‌لام به‌داخه‌وه ئەوان پیداکړیان کرد له به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر سیسته‌می خویان به بی هیج گۆرانکاریه‌ك پاش گم‌توگۆ له‌گه‌ل ستافی ناوبراو نه‌گه‌شینه‌هیج ئەنجامیك، بویه جاریکی تر برپاریان دا که داواکه‌مان به فه‌رمی وه‌لام به‌دنه‌وه، دووباره داواکاریه‌کانمان پرت کردوه سه‌باره‌ت داخستنی کۆلیژی پزشکی وه‌لامیکی مه‌تاتیان داینه‌وه، ئەوه وه‌لامه مه‌تاتیه‌که‌یه، به هیج شیوازیك نامازه‌یان به‌وه نه‌کردبوو که ئەم به‌شه داده‌خه‌ن، ئەمه له کاتیك دا که نوینه‌رانی قوتابیانی کۆلیژه پزشکیه‌کانیش چه‌ند جاریك له‌گه‌ل ستافی زانکۆ کۆبوونه‌وه، به‌لام داواکاریه‌کانی ئەوانیشیان به‌هه‌ند وهرگرت، بویه ئەوان زیاتر له ماوه‌ی (40) رۆژ له ماوه‌ی دهربرپینی ناره‌زایی و مانگرتنی خویان به‌رده‌وام بوون، رازی نه‌بوون بگه‌رپینه‌وه هۆله‌کانی خویندن تا به‌ئینی داخستنی زانکۆی پزشکی له زانکۆی کوردستان و ئەمانه‌ش که سه‌رجه‌م قوتابیه‌کان و کۆمه‌لیك له پزشکیان له‌گه‌ل بوو که ژماره‌یان ده‌گه‌یشه‌ نزیکه‌ی 2000 که‌س، ئەمه له کاتیك دا کردنه‌وه‌ی ئەم به‌شه به‌هه‌موو جوړیک له‌لایه‌ن وهزاره‌تی تهن‌روستی و وهزاره‌تی خویندنی بالا و سه‌ندیکی پزشکیانی کوردستان و بوژدی کوردی دژی کردنه‌وه‌ی ئەم کۆلیژهن، به فه‌رمی ناره‌زایی خویان دهربرپیه، سه‌رجه‌م به‌لگه‌کانیش له‌لایه، ئەمه دهرکراوی سه‌ندیکی پزشکیانه، ئەو (CD) یه‌ش سه‌رجه‌م ئەم ناره‌زاییانه که به‌فه‌رمی راگه‌یه‌نراوه، من دهرپرسم ئایا ده‌کریت زانکۆیه‌ك بکړیته‌وه (12) قوتابی وهربرگری و ناره‌زایی ئەم هه‌موو لایه‌نه‌ی ئی بکه‌ویته‌وه.....

**به‌رپز د. یوسف محمد صادق/ سه‌روکی په‌رله‌مان:**

دکتوره بچۆ سه‌ر ئەسلی مه‌وزوعه‌که، ئەو مادده‌یه‌ی که په‌یوه‌ندی به یاسای وهزاره‌تی خویندنی بالاوه هه‌یه، فه‌رموو.

**به‌رپز شکریه اسماعیل مصطفی:**

**به‌رپز سه‌روکی په‌رله‌مان.**

من به‌راستی وه‌کو ئەندامیکی ئەم لیژنه‌یه و به پپی به‌دواداچوونه‌کانم که کۆمه‌لیك زانیاری زۆرم هه‌یه له‌سه‌ر زانکۆی کوردستان، دیاره زانکۆی کوردستان به‌راستی نکۆلی له‌وه‌ناکړی که زانکۆیه‌که له ئاستیکی باشه و خویندن به‌زمانی ئینگلیزیه و کۆمه‌لیك قوتابی به توانای پیگه‌یاندوه، به‌لام ئەم زانکۆیه

كۆمەللىك كېشەي ھەيە، بۇيە ھەز دەكەم ئەم كېشەنە بخەمەرۈو، يەككىك لەم كېشەنەي زانكۆي كوردستان لەسەرەتاي دروست بوونىيەو تا ئىستا كېشەي كارگېپى ھەيە، يەككىك لە ھۆكارە سەرەكېيەكانى بوونى ئەم كېشەنەش ئەو بوو كە زانكۆي كوردستان تا ئىستا (5) سەرۈكى ھەبوو، ھەر سەرۈكىك ..... .

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۈكى پەرلەمان:**

وەرە سەر دەقى ھەموار كوردنەكە، ھەموار كوردنېكمان لەبەردەممايە، فەر موو.

**بەرپىز شكريه اسماعيل مصطفى:**

**بەرپىز سەرۈكى پەرلەمان.**

ئەمانە پوونكردنەوھيە سەبارەت بە زانكۆي كوردستان، زانكۆي كوردستان بۇچى ئىمە دەمانەوئى، من لەگەل ئەووم كە زانكۆي كوردستان بگەرپىتەو ۋىر دەسەلات و ياساكانى وەزارەتى خوئىندىننى بالا، بەلام بۇچى ئەو رايەمان ھەيە؟ ئاخىر لەبەر ئەم ھۆكارانە، من ھەز دەكەم ئەم ھۆكارانە بگەيەنەم، خالى دووم/ لە خالى يەكەمى فەرمانى دامەزاندنى زانكۆيەكە دەلئى، زانكۆيەكى سەربەخۆيە و بەو مانايە دەستەي بەرپۆبەر لەپووى بەرپۆبەردن و سىستەمى خوئىندىن و وەرگرتنى قوتابيان و پەسەند كردنى پىرۆتۆكۆل لەگەل زانكۆي دەروو سەربەخۆ دەبى و بىرپارى لەدەستە خۆي دەبى، لەكاتىك دا ئەم سەربەخۆيە واي كىردوو كە گوئى بۇ ھىچ لايەنىكى تر رانەگىرى، بەجۆرىك نەووزارەتى خوئىندىننى بالا و نە لىژنەي پەروورەدە و خوئىندىننى بالا لە پەرلەمانى كوردستان دەسەلاتيان بەسەر ئەم زانكۆيەدا نەشكى، ھەروھە ئەم سەربەخۆيە لە بىرپاردانى دا واي كىردوو ھەر كاتىك سەرۈك زانكۆ ياخود سەرۈك بەشكىكى نوئى دىت كۆمەللىك ياسا و رېساي نوئى دەردەكات كە كۆمەللىك قوتابى تىايدا زەرەرمەند دەبن، بۇ نموونە قوتابيانى سالى (۲۰۱۲ و ۲۰۱۳) لە قۇناغى دوومى زانكۆ دابوون، دواي تەواوكردىننى قۇناغى دوومىيان سىستەمى زانكۆ گۆرپانى بەسەرداھات و بىرپاردرا كە دەبى تاقى كوردنەوھى توانستى ئىنگلىزى بىكەن، بۇ چوونيان بۇ قۇناغى سىيەم، كە ئەمسالە ھاوكات بوو لەگەل گۆرپىنى سىستەمى زانكۆ بە گشتى، بەجۆرىك ھەر قوتابىەك كە لە دواي دوو سالى خوئىندىن، ئەگەر (۵۰%) بەدەست نەھىنابى، بە دەرجوون لە تاقىكردنەوھەكە ھەژمار دەكراو دەگەرپىندرايەوھە بۇ سەرەتاي سالى يەكەمى سىستەمى نوئى..... .

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۈكى پەرلەمان:**

باشە دىكتۆرە تەواو تى گەيشتىن لەوھى كە جەنابت دەتەوئى ئەمە بگەرپىتەوھە سەر وەزارەتى خوئىندىننى بالا، تى گەيشتىن كە جەنابت ئەمەت ھەيە، ھىچى تر ھەيە، لەسەر ھەموار كوردنەكە؟ فەر موو.

**بەرپىز شكريه اسماعيل مصطفى:**

**بەرپىز سەرۈكى پەرلەمان.**

من ھەزم دەكرد ئەمە روون بىكەمەوھە بۇچى ئىمە دەمانەوئى..... .

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۈكى پەرلەمان:**

زۆر درېژەى پى ئەدەى، يەعنى ئەمە پېويست ناكات ئەم ھەموو درېژەى پى بەدەى، ئىستا ھەموار كوردنىكىمان لەبەردەستە، دەمانەوى ئەو پرۆژە ياسايە ھەموار بكرى لەپى پرۆژە ياسايەكەو، فەرموو.

**بەرپىز شكريه اسماعيل مصطفى:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بە كورتى دوا سەرنجەم، مەن ھەزم دەگرد بەراستى ئەم پوونكردنەوانە بەدەم، لەبەرئەوھى بە ھوكمى ئەوھى كە لە لىژنەى پەرورەدەين، بەئى بە پى بەدواداچوونەكانەم رەنگە بە نەگەرئەوھى زانكوى كوردستان بۆ ژىر ياسا و دەسەلاتى وەزارەتى خويىندى بەلا تا ئاستىك ئەم زانكويە وەكو ئىستا نەمىنى، ئەگەر بەگەرپىنرئەوھى، تۆزىك مستەواى دابەزىت و ستاف و مامۇستا و كارگىرانى بەگۆردى، قوتابىە زىرەكەكان تۆزى تىدا زەرەرمەندن، بەلام بەشىوھىەكى گشتى بە گەرئەوھى زانكوى كوردستان بۆ ژىر ياسا و دەسەلاتەكانى وەزارەتى خويىندى بەلا، زۆرتىن قوتابى سوودمەند دەبن و سەرچەم كىشەكانيان چارەسەر دەبى و جارىكى تر ھاوشىوھى ئەم جۆرە كىشانەى كە لەم ماوھىە پوویدا جارىكى تر پووناداتەو، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

نوقتەى نىزامى ھەيە كاك سۆران؟ فەرموو.

**بەرپىز سۆران عمر سعید:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەيانى دەنگمان دا بۆ ئەوھى ئەندامى پەرلەمان لە گەتوگۆكان سى خولەك قسە بكات، بەلام ھەست دەكەم بە كراوھى قسە كردنى لىژنەى تايبەتمەند وا دەكات كە ئىمەش نىگەرەن بىن، بۆيە ئومىد دەكەم ئەوان دوو ھىندەى مافى ئەندامى پەرلەمانيان ھەبى، ئەوان شەش خولەكانيان ھەبى، ئەگەر نا بەراستى زۆر ئەپوات و لىژنەى تايبەتمەند ئىستىغلالى مەفتوحىەتى كاتەكە دەكات.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

جارىكى تر بىخەينە دەنگەوھ ئەم بابەتە؟؟ د.فرست فەرموو.

**بەرپىز د.فرست صوفى على:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

پشتگىرى قسەكانى كاك سۆران دەكەم.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك سالار فەرموو.

**بەرپىز سالار محمود مراد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ليژنهى معنى لهناو كۆبۈنەۋەى ليژنه و دارشتنەۋەى راپۇرت و بەدواداچوون و تايىبەتمەندىپەكانى خۇيان  
ھەتمەن گىفتوگۇيان كىردوۋە و گەلئەيان كىردوۋە و تىپروانىنەكانى خۇيان داخلى دوا راپۇرت كىردوۋە، بۇيە  
ئەو دەرڧەتەى دەدرى بە قسە كىردن، ھىوادارم دەرڧەتەىكى يەكسان بى نەك دەرڧەتەىكى جىاواز، چونكە  
ئەندامانى ليژنهى معنى دەرڧەتەى خۇيان بە تىروتهسەلى لهناو ليژنهۋە بىنيوۋە، ھىوادارم ئەمە بە  
نەزەرى ئىعتار وەرېگىردى.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۇكى پەرلەمان:**

كاك د.عزت فەرموو.

**بەرپىز د.عزت صابر اسماعيل:**

**بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.**

ئەمە كاتى قسە كىردنى خۇمە يان نوقتەى نىزامىم لى وەردەگىرى، باشە پىشتىوانى كاك سالار دەكەم،  
لەرپاستى دا ليژنهى پەيوەندار پىويستە لە راپۇرتەكەدا قسەكانى دارشتىبى.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۇكى پەرلەمان:**

خاتوو تەلار فەرموو.

**بەرپىز تەلار لطيف محمد:**

**بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.**

مىنىش پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك سالار دەكەم، چونكە ھەموومان لە ليژنهى ياساى و لە ليژنهى پەرودە  
قسەى خۇمانمان كىردوۋە و موناقەشەشمان كىردوۋە لەسەر راپۇرتەكە، زۇر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۇكى پەرلەمان:**

خۇى بەيانى كە ئەوۋەمان خستە دەنگدانەۋە بۇ بابەتەك بوو كە پىشتەر لەلايەن ليژنەكەۋە گىفتوگۇى لەسەر  
نەكرابوو، بەلام كە تەعميمان كىرد، ئىستا جارىكى تر دەبى دەنگدانى لەسەر بكرىتەۋە، مامۇستا مەروان  
فەرموو.

**بەرپىز حسين اسماعيل حسين (مەروان گەللى):**

**بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.**

پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك سالار و كاك سۇران دەكەم و دەنگدانى لەسەر بىكە و سوپاستان دەكەم.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۇكى پەرلەمان:**

د.بەھار فەرموو.

**بەرپىز د.بەھار محمود فتاح:**

**بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.**



لەرپىڭەي بەرپىز تەۋە داۋا لە ئەندامانى پەرلەمان دەكەم كە قسە لەسەر ماددەكە بىكەن، لەسەر ئەو تەدەبىلەي كە خراۋتە بەردەست، پىمۋايە ئەگەر قسەكان لەسەر ئەو چىر بىكرىنەۋە، كەس سى دەقىقەي ناۋى، ھەموو كەس لە دەقىقەكە و دوو دەقىقەدا پەيامەكەي خۆي دەگەيەن، نەچنە ناۋ تەفاسىلى شتەكانەۋە.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

(۳۷) كەس ماۋە قسە بىكات، بەم شىۋەيە بى تا درەنگانى شەۋ دەبى لىرە بىن، بەلام دانىشتەكە ھەلدەگرىن پاش كەمىكى تر بۇ بەياني، بۇيە ھەموو ئەندامان پابەند بن بەۋەي كە سى دەقىقە قسە بىكەن، كاك ئومىد فەرموو.

**بەرپىز ئومىد ھەمە على:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

من لەگەل ئەۋە نىم جارىكى تر دەنگدان بۇ دىارى كىردنى كات بىكرى، بۇ ئەۋەي گىفتوگۆكەش تەۋاۋ بى ناۋەكەي خۇم دەكشىنەۋە، من قسەم نىيە ھەر پىشتىۋانى دەقى راپۇرتەكە دەكەم.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

باشە سوپاس، كاك بەھزاد فەرموو.

**بەرپىز بەھزاد دەرويش دەرويش:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

ئەز پىشتىگىريا دەقى راپۇرتا لىژنا ياسايى دكەم، ب نىسبەت بەندى ئىكى، يەكەم و دگەل دوو راست كىردنەفا، بەندا يەكەم ل يەكەم دا خالا (۱۷) كە دىبىزىت ھەر دەزگايەكى دىكەي خويندن ئىزافە بىكرى، حكومى بى يان ئەھلى بى، ئەۋە يەك، دوو/ لە دوۋەم كە دەبىت رىنمايەكان تايبەت بىت، كە ئەۋ رىنمايەكانە بىتە ھۆكارىكى پەرەپىدانى زانستى و ھاۋسەنگى دىنابقەرا زانكۆيىن حكومى و زانكۆيىن ئەھلى، خالا دىماھىي ياسايى، ئەم بىزىن رىنمايە پىزىشى ھاۋسەنگى تىدا بىت، مابەينا زانكۆيىن ئەھلى و حكومى، بۇ نەۋونە شەش سال پىشتى دەرجوۋنا قوتابىان دوو سال قورا يا و ئەريافا ھەي شەش سالىش بۇردە بۇ دىكتورايى، بۇ زانكۆيەت حكومى و ئەھلى ۋەكى يەك لى بى و بىنە (۵) سال، ۋەك تىبىنىيەك بۇ ۋەزارەتا خويندنا بالا و ب تايبەتى پىزىشىكى، زۇر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

بەئى مامۇستا ھەۋرامان؟ فەرموو.

**بەرپىز د.ھەۋرامان ھەمە شريف:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

منیش ناوی خۆم دەگشپنمەووە بۆ ئەوەی ئیستفاده له وهقت بکری، ئیشی دوو گەلیمەیه بەراستی، زانکۆی کوردستان بچیتەوه ژێر رکێفی وهزارەتی تەعلیمی عالی یان له ئەنجومەنی وهزیران بی، ئەم هەموو شیرو رپۆیە ناوی.

بەرپز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلهمان:

دانیشتنه که مان هه لده گرین بۆ سبهینی کاتژمێر (۱۰:۳۰).

د. یوسف محمد صادق

سەرۆکی پەرلهمانی

کوردستان - عێراق

جعفر ابراهیم ئیمینکی

جیگری سەرۆکی پەرلهمانی

کوردستان - عێراق

فخرالدین قادر

سکرتێری پەرلهمانی

کوردستان - عێراق



# پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۇتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (۱۹)ى

چوار شەممە رېكەوتى ۲۰۱۴\۱۲\۲۴

خولى چوارەمى ھەئىزاردن

## پروتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (۱۹)

چوارشەممە رېكەوتى ۲۰۱۴/۱۲/۲۴

كاتزمير (۱۱) ى پيش نيوپرۆي رۆژى چوار شەممە رېكەوتى ۲۰۱۴/۱۲/۲۴ پەرلەمانى كوردستان - عىراق بە سەرۆكايەتى يوسف محمد صادق سەرۆكى پەرلەمان و، بە ئامادەبوونى بەرپىز جعفر ابراهيم نيمىنگى جىگىرى سەرۆك و، بەرپىز فخرالدين قادر سكرتيرى پەرلەمان، دانىشتنى ژمارە (۱۹) ى خولى چوارەمى، سالى (۲۰۱۴) ى خوى بەست.

#### بەرنامەى كار:

بەپىيى حوكمەكانى برگە (۱) ى ماددە (۲۰) لە پەپرەوى ناوخوى ژمارە (۱) ى ھەمواركرائى سالى ۱۹۹۲ ى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى پەرلەمان برپارى دا دانىشتنى ژمارەى (۱۹) ى خولى گرپدانى دووهمى سالى يەكەم لە خولى چوارەمى ھەئبژاردن لە كات (۱۱) ى پيش نيوپرۆي رۆژى چوار شەممە رېكەوتى ۲۰۱۴/۱۲/۲۴ دا بەم شپوھىە بېت:

يەكەم: بەردەوام بوون لە سەر گفوتوگۆگردنى پرۆژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى وەزارەتى خويندىنى بالا و تووژينەوھى زانستى ژمارە (۱۰) ى سالى (۲۰۰۸) بەپىيى ماددەكانى (۷۲) و (۷۴) و (۷۵) لە پەپرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، ژمارە (۱) ى سالى (۱۹۹۲) ى ھەمواركرائى.

دووهم: خويندەنى يەكەمى (۷) پرۆژە ياساى برپارى بەپىيى ماددەى (۷۱) لە پەپرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، ژمارە (۱) ى سالى (۱۹۹۲) ى ھەمواركرائى.

۱. پرۆژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۲) ى سالى (۲۰۱۳) ياساى زانكو تايبەتەكان لە ھەريمى كوردستان.

۲. پرۆژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۲) ى سالى (۲۰۱۳) ياساى زانكو تايبەتەكان لە ھەريمى كوردستان - عىراق.

۳. پرۆژە ياساى دلنبايى كۆمەلايەتى لە ھەريمى كوردستان - عىراق.

۴. پرۆژە ياساى بەخشىنى پيشمەرگە و ھيزەكانى ناوخو و ئاسايشى لە سولفەى ھاوسەرگىرى و قەرزى خانوو بەرە.

۵. پرۆژە برپارى بەخشىنى شەھيدان و پيشمەرگە و ھيزەكانى ناوخو لە پيشينەى خانووبەرەو ھاوسەرگىرى.

۶. پرۆژە برپارى ھيشتنەوھى تەنيا يەك مووچە بۇ ئەو كەسانەى زياتر لە يەك مووچەيان ھەيە.

۷. پرۆژە برپارى پاراستنى سەرورەى كوردستان - عىراق.

سييەم - گفوتوگۆگردن لە سەر رەوشى كارەبا لە ھەريمى كوردستان بە ئامادەبوونى وەزىرى كارەبا بەپىيى خالى دوو لە برگەى دووهمى ماددەى (۵۴) لە پەپرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، ژمارە (۱) ى سالى (۱۹۹۲) ى ھەمواركرائى.

بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەناوى خواى گەرەو مېھربان.

به‌ناوی خوای به‌خشنده و میهره‌بان، دانیشتنه‌که‌مان به ناوی گه‌لی کوردستان ده‌که‌پنه‌وه، خولی چواره‌می هه‌ئبژاردن، سالی دووهم، دانیشتنی ژماره (۱۹)، رۆژی دانیشتن (۲۰۱۴/۱۲/۲۴)، به‌رنامه‌ی کار، به‌پیی حوکه‌مانی برکه (۱) مادده‌ی (۲۰) له په‌په‌وه‌ی ناوخوی په‌رله‌مانی کوردستان - عیراق، ژماره (۱) سالی (۱۹۹۲)ی هه‌موارکراو، ده‌سته‌ی سه‌رۆکایه‌تی په‌رله‌مان بریاریدا کاتی دانیشتنی ژماره (۱۹)ی خولی گریدانی سالی دووهم له خولی هه‌ئبژاردنی چواره‌می په‌رله‌مان، له کاتزمیر (۱۱)ی پیش نیوه‌رۆ، رۆژی چوارشه‌ممه، ریکه‌وتی (۲۰۱۴/۱۲/۲۴) بی‌ت و به‌رنامه‌ی کاری دانیشتنه‌که به‌م شیوه‌یه بی‌ت،

یه‌که‌م: به‌رده‌وام بوون له سه‌ر گه‌فتوگۆکردنی پرۆژه یاسای هه‌مواری یه‌که‌می یاسای وه‌زاره‌تی خویندنی بالا و توژیینه‌وه‌ی زانستی ژماره (۱۰)ی سالی (۲۰۰۸) به‌پیی مادده‌کانی (۷۲) و (۷۴) و (۷۵) له په‌په‌وه‌ی ناوخوی په‌رله‌مانی کوردستان - عیراق، ژماره (۱)ی سالی (۱۹۹۲)ی هه‌موارکراو.

دووهم: خویندنه‌وه‌ی یه‌که‌می (۷) پرۆژه یاساو بریار به‌پیی مادده‌ی (۷۱) له په‌په‌وه‌ی ناوخوی په‌رله‌مانی کوردستان - عیراق، ژماره (۱)ی سالی (۱۹۹۲)ی هه‌موارکراو.

۱- پرۆژه یاسای هه‌مواری یه‌که‌می یاسای ژماره (۲)ی سالی (۲۰۱۳) یاسای زانکۆ تایبه‌ته‌کان له هه‌ریمی کوردستان.

۲- پرۆژه یاسای هه‌مواری یه‌که‌می یاسای ژماره (۲)ی سالی (۲۰۱۳) یاسای زانکۆ تایبه‌ته‌کان له هه‌ریمی کوردستان - عیراق.

۳- پرۆژه یاسای دنیایی کۆمه‌لایه‌تی له هه‌ریمی کوردستان - عیراق.

۴- پرۆژه یاسای به‌خشینی پیشمه‌رگه و هیزه‌کانی ناوخۆ و ئاسایشی له سولفه‌ی هاوسه‌رگیری و قه‌رزنی خانوو به‌ره.

۵- پرۆژه بریاری به‌خشینی شه‌هیدان و پیشمه‌رگه و هیزه‌کانی ناوخۆ له پیشینه‌ی خانووبه‌ره‌و هاوسه‌رگیری.

۶- پرۆژه بریاری هیشتنه‌وه‌ی ته‌نیا یه‌که‌ مووچه بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی زیاتر له یه‌که‌ مووچه‌یان هه‌یه.

۷- پرۆژه بریاری پاراستنی سه‌روه‌ری کوردستان - عیراق.

سییهم - گه‌فتوگۆکردن له سه‌ر ره‌وشی کاره‌با له هه‌ریمی کوردستان به‌ ئاماده‌بوونی وه‌زیری کاره‌با به‌پیی خالی دوو له برکه‌ی دووهمی مادده‌ی (۵۴) له په‌په‌وه‌ی ناوخوی په‌رله‌مانی کوردستان - عیراق، ژماره (۱)ی سالی (۱۹۹۲)ی هه‌موارکراو.

سه‌ره‌تا داوا له به‌رپز سکرته‌یری په‌رله‌مان ده‌که‌ین که ناوی ئاماده‌نه‌بووانی دانیشتنی پیشوو بخوینیته‌وه، فه‌رموو،

به‌رپز فخرالدین قادر عارف/ سکرته‌یری په‌رله‌مان:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

بەناوى خىواي گەورەو بەخشىندەي مېھرىبان، ناوى ئەندامانى پەرلەمان كە لە دانىشتنى ژمارە (۱۸)ى ئاسايى لە بەرۋارى (۲۰۱۴/۱۲/۲۳)، مۆلەت پىدراون يان بى مۆلەت ئامادەنبوون، لە كۆبۈنەوئەي يەكەمدا بەم شىۋەيەي خوارەوئەي، (ئارى محمد (ئارى ھەرسىن) - مۆلەت، بەيار طاھر - مۆلەت، حىيات مەجىد - مۆلەت، رىۋاز فائىق - مۆلەت، زۇزان صادق - مۆلەت، سرود سلېم - مۆلەت، صالح بشار - مۆلەت، فاللا فرىد - مۆلەت، على على ھالۇ - مۆلەت، فەرھاد ھەمە صالح (فەرھاد سەنگاۋى) - مۆلەت، كمال يىلدا - مۆلەت، محمد على - ئامادەنبوۋە، محمود عمر - مۆلەت، يروانت نىسان - ئامادەنبوۋە، يعقوب گورگىس - ئامادەنبوۋە) لە كۆبۈنەوئەي دوۋەمدا مۆلەت پىدراون يان بى مۆلەت ئامادەنبوون، بەم شىۋەيەي خوارەوئەي، (ئارى محمد (ئارى ھەرسىن) - مۆلەت، بەيار طاھر - مۆلەت، حىيات مەجىد - مۆلەت، رىۋاز فائىق - مۆلەت، زۇزان صادق - مۆلەت، سرود سلېم - مۆلەت، صالح بشار - مۆلەت، فاللا فرىد - مۆلەت، على على ھالۇ - مۆلەت، فەرھاد ھەمە صالح (فەرھاد سەنگاۋى) - مۆلەت، كمال يىلدا - مۆلەت، لىنا عزريا - ئامادەنبوۋە، محمد على - ئامادەنبوۋە، محمود عمر - مۆلەت، يروانت نىسان - ئامادەنبوۋە، يعقوب گورگىس - ئامادەنبوۋە، پەرى صالح - مۆلەت)

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

زۇر سوپاس، ئىستا داوا لە بەرپىزتان دەكەين پوختەيەك لە كۆنۋوسى دانىشتنى پىشۋوى پەرلەمانى كوردستان بىخوئىنەو،

**بەرپىز فخرالدين قادر عارف/ سكرتېرى پەرلەمان:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

پوختەي دانىشتنى ژمارە (۱۸) لە بەرۋارى (۲۰۱۴/۱۲/۲۳)، بەم شىۋەيەي خوارەو بوو،

۱ - دەستپىكردى دانىشتن لەلايەن بەرپىز سەرۋكى پەرلەمانەو،

۲ - خوئىندەوئەي ناوى ئەندامانى پەرلەمانى ئامادەنبوۋ و، ئامادەنبوۋى كۆبۈنەوئەي لىژنەكانى پەرلەمان ھەرۋەھا خوئىندەوئەي پوختەي دانىشتنى پىشۋو لەلايەن سكرتېرى پەرلەمانەو.

۳ - پەسەندكردى گەتوگۇكردى لە سەر دۇخى كشتوكال لە ھەرىمى كوردستان بە ئامادەبوۋنى ۋەزىرى كشتوكال و سەرچاۋەكانى ئاو.

۴ - خوئىندەوئەي بىرۋكەيەك لەلايەن بەرپىز ئەندام پەرلەمان بەرپىز شامۇ شىخۇ نەمۇ سەبارەت بە رەۋشى شىنگال.

۵ - ئالوگۇكردى خالى چوارەمى بەرنامەي كار و، خالى دوۋەم و بە پىچەوانەو.

۶ - گەتوگۇكردى لە سەر پىرۋزە ياساى ھەمۋارى يەكەمى ياساى ۋەزارەتى خوئىندى بالا و توئىزىنەوئەي زانستى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸) و، بۇ دانىشتنى ئەمىرۋ دواخرا.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**



زۆر سوپاس، ئىستا دەست دەگەين بە بەرنامەى دانىشتنى ئەمپۇمان كە بېرگەى يەكەمى برىتییە لە بەردەوام بوون لە سەر گەفتوگۆگردنى پېرۇژە ياساى ھەمەارى يەكەمى ياساى ۋەزارەتى خويىندىنى بالا و تويژىنەۋەى زانستى ژمارە (۱۰)ى سالى (۲۰۰۸) بەپيى ماددەكانى (۷۲) و (۷۴) و (۷۵) لە پەپېرەۋى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان، ژمارە (۱)ى سالى (۱۹۹۲)ى ھەمەارگراۋ. داوا لە ھەردوو ليژنەى پەپېرەۋەى لىژنەى پەرۋەردەۋى لىژنەى ياساى دەگەين كە بېنە سەر منەصە بۇ دەست پېكردن بە گەفتوگۆ لەم بارەپەۋە، فەرموو مامۇستا ھەورامان نوقتەى نىزامىت ھەپە؟

**بەپېز د. ھەورامان ھەمە شريف (ھەورامان گېچېنەپى):**

**بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.**

ئەۋ قوتابيانەى دويىنى لېرە بوون دووبارە ھاتوونەتەۋە لە بەردەم پەرلەماندان، بەلام پېيان وتوون سەرۋكى پەرلەمان وتوويەتى با نەپەنە ژوورەۋە ئەمە ئەمرى جەنابتە، بۇپە داوا دەكەم ئەگەر جەنابت رېگە بەدى ئەۋ تەلەبانە بېنە ژوورەۋە و ئاگادارى گەفتوگۆكە بن،

**بەپېز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

بەلى، دويىنى ئەۋ خويىندكارانە ھاتنە ژوورەۋە نامادەبوون دويىنى پەپامى خويانىيان گەپاندوۋە ئەۋ خويىندكارانە خويىندكارى كۆليزى پزىشكىن لە زانكۆى سەلاھەدين و، ئەمپۇ دەواميان ھەپە، ئەۋان دەپى ئىستا لە دەۋامى رەسمى خويان بن، ئەگەر دەۋام بە جى دەھيلىن دەپى نووسراۋىك لە كۆليزەكەيان بېن بۇ پەرلەمان، ناكريت ھەموو جارى خويىندكار دەۋامى خوى بەجى بىلى و، بېتە پەرلەمان لېرە دەۋام بكات، بۇپە پېمان وتوون نووسراۋىكى كۆليزەكەى خويان بېن، ئەگەر نا پېويست ناكات لە ھۆلى پەرلەمان بن، بەپېزان بەردەوام دەپىن لە گەفتوگۆگردن لە سەر ماددەى يەكەمى پېرۇژە ياساى ھەمەارگردنەكە، بەلام ۋەگو لە دانىشتنى پېشۋوش لە سەرى رېكەۋتېن ھەموو ئەندامىكى پەرلەمان بۇى ھەپە لە سى خولەك بېرو بۇچوونەكانى بخاتە روو، بۇپە تەكايە پابەند بن بەۋەۋە، فەرموو د. ابراهيم نوقتەى نىزامىت ھەپە؟

**بەپېز د. ابراهيم احمد سمۇ:**

**بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.**

ژ بەر چونكى بۇ قى پېرۇژى ھەر دوۋەى ژى من ئىشارەت پېدا كو ئەز و چەند ھەفالىك مە چەند تەحەفوز تېدا ھەبوو، بەس من ئىحتراما خويىا گرتى ئەزى ھاتىمە قېرى ۋەگو سەرۋكى لىژنى ل جۆرى ۋى سىستەمى پەرلەمانى كو مرۇف چىنابت دوو تىشتا تىكەل بكتە ۋەگو ئەندام پەرلەمان و، ئەندام لىژنە و سەرۋك لىژنە ژ بەر ھندى دوۋەى و ئەقروكە مە رى خوش كر (د. جوان) ھەر ماددەپەكى بخويىنت ژ بەر چونكو مە تەحەفوزا لسەر ھەى مەعقول نىنە ئەز تەحەفوزا خۇ بەرامبەرى ۋى تىشتەكى دى بخويىنم ژ بەر ھندى ئەز ۋى رېكى ددەمە خوشكا دكتۆرە (جوان) ماددە ماددە د گەل لىژنا ياساى بېتە خاندن، سوپاس.

**بەپېز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

**فەرموو د. جوان نوقتەى نىزامىت ھەپە؟**

بەرپىز د. جوان اسماعىل عزيز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دوینى راپورتەكەم كە خویندەوۋە ھى لىژنەى پەرورەدە و خویندنى بالآ و توپژىنەوۋەى زانستى ناوى بەرپىز كاك (ايدن) م لە بىر كەرد، بەرپىز كاك (ايدن) واژووى كەردوۋە لە سەر راپورتى لىژنەى پەرورەدە و خویندنى بالآ و توپژىنەوۋەى زانستى،

بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو خاتوو گەشە،

بەرپىز گەشە دارا جلال:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە بىرگەى دوو دەمەوئى بىر سەم خوسوسىيەت چىيە لە كاتىكدا كە دەدرئ بە زانكۆيەك لە بەرپىز لىژنەى پەرورەدە و خویندنى بالآ و لىژنەى ياساى، يەعنى خوسوسىيەت ئەو يە ئاخۆ بودجەيەكى زياتر دەدرئ بە زانكۆيەك نادرى بە زانكۆيەكى تر ياخود مامۇستا و پىسپورى تايبەتى بۆ دەهينرى يان دابەزاندى دەرجەيە؟ ئەمە پىم وايە ناكرى جياوازى بكرى لە نيوان زانكۆيەك بۆ زانكۆيەكى تر، بودجەى زانكۆى سلىمانى زياتر بى لە بودجەى زانكۆى دەوك يەعنى ئەمە نىگەرانى لە نيوان خویندكار لە نيوان مامۇستاي دوو زانكۆ يان زانكۆيەك بۆ زانكۆيەكى تر دروست دەكات، بۆيە ئەگەر ئىمە لەم پەرلەمانە بە ياسا راستەوخۆ ئەو جياوازيە بكەين و تەشخىسى زانكۆ بكەين ھەمان شتە ياخود ئەو دەسلەتە بەدەين بە ئەنجومەنى وەزيران يان بە وەزارەت بە تەعلیمات دەريكات، ھەمان شتە، چونكە سىفەتى قاعىدەى قانونى لە ھەرمە قانۇنيەكەدا لە كویدا بىت، ئەبى عام و موحەرەد بى، كە تۆ خوسوسىيەتتەدا بە زانكۆيەك، بە دەسلەتەك لىرەدا ئەو جياوازيە دروست دەبى ئەو سىفەتە عامە نامىنى و موحەرەد نامىنى و، جياوازى دروست دەبى لە نيوان زانكۆگاندا و پىچەوانەى بىرگەى يەك دەبى يەعنى تۆ خوت دەلىلى ئەو زانكۆيانە سەر بە وەزارەتى خویندنى بالآن، كەواتە دەبى لە ژىر رىنماييەكان و قانونى وەزارەتى خویندنى بالادا بى، بەس كە خۆى لە خۆيدا خوسوسىيەتەكەتەدا يان ئەنجومەنى وەزيران يان وەزارەتتەدا لە رىنماييەكان دەردەچى ئەو كاتە، بۆيە پىم وايە من لەگەل ھەلگرتنى بىرگەى دوو دەمە دام بە ھىچ شىوہيەك لەگەلدا نىم كە ئەسلەن خوسوسىيەت بۆ ھىچ زانكۆيەك لە زانكۆگان ھەبىت، ئىتر لە ھەر پارىزگايەك بى، لە ھەر شوپىنىك بى، سوپاس.

بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو مامۇستا انس،

بەرپىز انس محمد شريف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەر مادده ئىككى نافي (۱۴) زانكۆ و دەستەيا ھاتى كۆ ھەسر كرى ئەفئىتە ئەون پابەندىن ب رىنمايت وەزارەتا خوئىندىننى بالا د گەل وئ چەندىش مە گەلەك جامىعاتى دى ھەين كوردستانى ئەھلىنە ئو نافيئ وان تىدا نىنە ئو ھەمان شەرت و شروت ل سەر وان زى ئت سەپاندىنە وەكى قىبول مەرگەزى نافيئ وان دەرگەفن و، ب نىسبەت خاندنى و، مەناھجا ديسان ھەر عايدى وەزارەتا خوئىندىننى بالانە، ئەم نزانم يەئنى خسوسىيەتا وان ل فئىرى بتە چ و ئ دى نافيئ وان تىدا نىنە ھنگى ئەو دى تابىعى كىش وەزارەتى بن؟ تەئلىماتە بۆ خۆ ژ كىرى وەرگرن؟ سوپاس،

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

فەرموو كاك رابوون،

**بەرپىز رابوون توفىق معروف:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من چەند تىبىنىيەكم ھەبوو، تىبىنى يەكەم لە سەر دارشتنى زمانى ھەبوو، من پىم وایە دەزگا وشەيەكى گونجاو نىيە بۆ ناوئەندەكانى خوئىندن، ئەگەر برادەران پىان باش بى من پىشنيارى (ناوئەند) دەكەم، ناوئەندەكانى خوئىندىننى بالا لە ماددەى يەكەم، دەزگاكان بكرىن بە ناوئەندەكانى خوئىندىننى بالا لە زانكۆ و دەستە و كۆليژ و پەيمانگاكان، ھەر وەھا لە خالى ھەفدەم ديسان ھەر دەزگايەكى حكومى دەبى بكرى ھەر ناوئەندىكى دىكەى حكومى، ئىنجا بكرى بۆ خوئىندىننى بالا لەوئ ديار نىيە، دەئى ھەر دەزگايەكى دىكەى حكومى كە ھەيە، نالى چى دەزگايەكى حكومى، بكرىتە ھەر ناوئەندىكى حكومى بۆ خوئىندىننى بالا، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

فەرموو خاتوو شرىن.

**بەرپىز شرىن حسنى رمضان:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئىستا ئىمە باس لە سىستەم و وەزارەتەك دەكەين كە نوئىنەرى ئەو وەزارەتە لىرە نىيە، پرسىار لىرە ئەوئەيە ھەموو پەرلەمانتارانى بەرپىز پرسىارى ھەبوو و، خۆشم پرسىارم ھەيە كى وەلامى ئىمە دەداتەوئە ئىستا پىش ئەوئە دەنگ لە سەر ئەم ياسايا بدەين، سەبارەت بە بىرگەى يەكەم لە ماددەى (۷) پىشتىگرى قسەكانى كاك دكتور ئەنەس ئەكەم، و خالىكى تر ھەيە سەبارەت بە زانكۆى كوردستان، زانكۆى كوردستان سەرگەوتنى ھىنايە، و ئاستى زانستى زۆر بەرزە، دەرئەنجامىش ديارە لە دەرچوووان، تەبەئەن وەكو كەسىك كە پىشتر مامۆستاي زانكۆ بووم، لەگەل نىمە كۆليژى پزىشكى نەك لە زانكۆى كوردستان، بەئگو لە ھىچ زانكۆيەكى ترى ئەھلى بكرىتەوئە، بەلام ئەئىم خۆزگە وەزارەتى خوئىندىننى بالا سەرگەوتوو بوایە لە بەرز كردنەوئەى ئاستى زانستى لە سالانى رابردوو و ئەم كابىنەش، چونكە ئاستى زانستى لە ھەرئىم سال بە سال لاواز تر ئەبى، خۆزگە بمانتوانىبايە بلئىن ھەموو زانكۆكانى تر لە ھەرئىمى كوردستان وەكو سىستەمى

زانكۆى كوردستان لى بهاتبايه، نه زانكۆى كوردستان سيستمى وهكو زانكۆكانى ترى كوردستان لى هاتبايه، سوپاس.

**بهريز د.يوسف محمد صادق-سهرۆكى پهرلهمان:**

سوپاس، فهرموو حاجى كاروان، ليره نيبه؟ فهرموو كاك سالار.

**بهريز سالار محمود:**

**بهريز سهرۆكى پهرلهمان.**

پيشنيار ئەكەم ماددەى يەكەم، يەكەم بكریت به دوو برپگه، چونكه له ناو برپگهكه پيڤهاتنى دهزگاكانى خويىندى بالا به جيا، و ئەو دهزگايانهى به وهزارتهوه ئەلكيندرين پيڤهوه هاتوو، بۆيه پيشنيار ئەكەم ماددەى يەكەم، يەكەم بكریت به (دامهزراوهكانى خويىندى بالا له زانكۆ و دەسته و كۆليژ و پهيمانگا و سهنتهري تويزينهوهى حكومى و ناحكومى پيڤه دئ)، واته وهكو پيڤهاتنى ئەو ناوهندانه، ئەم برپگهى دواى ئەوه، (ئەو دهزگايانهى خويىندى به وهزارتهوه ئەلكيندرين) بكرى به دووهم، ئينجا ناوى زانكۆكان به دواى يەك، واته برپگهى يەكەم بكرى به دوو فهقههه، چونكه دوو بابتهى جياوازن، خالى دووهم، ئەوهى پهيوهنديداره به تايبهتمهئى بۆ ههر زانكۆيهك له كوردستان له روى قانونى بهحسهوه پيڤه وايه كاريكى لۆژيكي نيبه، بهلام بۆ ئەم قوناغه، و بۆ ئەو گهتوگۆيهى كه دويىن له نيوان فراكسيونهكان و ئەندامانى پهرلهمان هاته كايهوه، به گونجاوى ئەزانم ئەم برپگهيه بمينيتهوه، به جۆريك له جۆرهكان ئەنجومهنى وهزيان رابسيپردى به پيدانى تايبهتمهئى بۆ ههر زانكۆيهك كه پيويست بكات به ههماهنگى لهگهئ وهزارتهى خويىندى بالا له چوارچيويهى ياساى وهزارت، بهو جۆره ئەبيته مهخرهجيڤك، و هيوادارين پيڤهوه بتوانين لهسهر ئەوه كۆ دهنگى دروست بى، سوپاس.

**بهريز د.يوسف محمد صادق-سهرۆكى پهرلهمان:**

سوپاس، بهريز كاك تهحسين، خاتوو شيرين نوقتهى نيزاميبه؟

**بهريز شيرين حسنى:**

**بهريز سهرۆكى پهرلهمان.**

دويىن ماددەى ههوتهم تهنيا برپگهى يەكەم خويىندرايهوه، گهتوگۆ لهسهر برپگهى يەكەم ئەكرى.....

**بهريز د.يوسف محمد صادق-سهرۆكى پهرلهمان:**

خاتوو شيرين دويىن ماددەى يەكەم ههمووى خويىندرايهوه، و راپورتى ليژنهى ياسايى و ليژنهى پهروهدهشى لهسهر خويىندرايهوه كه داواى زياد كردنى ئەو برپگهيه كرا بوو.

**بهريز شيرين حسنى:**

**بهريز سهرۆكى پهرلهمان.**

قسهمان لهسهر دووهميش ههيه، ئەگهه.....

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

ناوت ئەنووسم، فەرموو كاك ئومىد.

بەريز ئومىد حەمە على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دوينى ناوى خۆم كشاندهوه، بەلام بۆ برگەى يەكەم، چونكە لەگەل ئەوه بووم وەكو خۆى بيمينتەوه، بەلام وەكو بەريز ئەفەرموى برگەى دووهميشه، بە پرواى ئيمە تايبەتمەندى بە هيچ زانكۆيەك نەدرى، و ئەگەر تايبەتمەندى ئەدرى با بۆ هەموو زانكۆكان بى، ئەگەر مامۇستاي باش و بودجەى باش و گرنكى زۆر بە زانكۆيەك ئەدرى، با ئەوه بۆ هەموو زانكۆكان بى، خەمى ئيمە بەرز كردنەوهى ئاستى زانستى هەموو زانكۆكانى كوردستانه، و بە دئىيى جىگەى خۆشحالىيە ئەگەر زانكۆيەكى ديارى كراويش ئاستى زانستى بەرز بى، بەلام ئەبى هەول بەدين ئەو ئاستە زانستىيە تەشەنە پى بکەين، بەر بلاوى بکەين بۆ ئەوهى زانكۆكانى تىرى كوردستان بگريتەوه، و ئامانج لە دەركردنى ياساى ئەبى بەرپا كردنى عەدالەتى كۆمەلايەتى بى، رەخساندى دەرفەتى يەكسان بى بۆ هەموو چين و تويزەكانى كۆمەلگە، بۆيە لەو چوارچۆويه يان تايبەتمەندى نەبى، يان بۆ هەمووان بى، بۆيە بە پرواى من ئەم برگەى دووهمە نەمىنى باشتەر، سوپاس.

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك عومەر نوقتەى نيزامىيە؟

بەريز عمر عيناپەت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە بەپىي پەيرەو پيوستە برگە بە برگە موناقتەشە بکەين، و دوينى دەنگمان دا.....

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

مادده بە مادده.

بەريز عمر عيناپەت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

.....ئىستا ئيمە (۳) دەقيقە كەمە بۆ ئەوهى لەسەر هەردوو برگەكە قسە بکەين، ئەگەر بکرى برگەى

يەكەم (۳) دەقه، برگەى دووهم (۲) دەقه.

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز كاك عومەر بە پىي پەيرەوى ناوخۆ پرۆژە ياساكان و راپورتى ليژنەكان مادده بە مادده موناقتەشە

ئەكرى، و مادده بە مادده ئەخرىتە دەنگەوه، نەك ئەوهى بەريزت باسى ئەكەى برگە بە برگە.

بەريز عمر عيناپەت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مەبەستم (۳) دەقەكەيە، كەمە بۇ ھەردوو بېرگەكە.

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

تا ئىستا ھىچ ئەندامىكى پەرلەمان (۳) دەقەكەشى تەواو نەكردوو، فەرموو كاك بېستون.

بەريز بېستون فائق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى كاك (ئومىد و رابوون و بەھزاد) ئەكەم كە دويىنى كوردىان، لە راستى دا لەگەل ئەووم بېرگەى دووم كە ئەللى (ووزارەتى خويىندى بالاً دەسلەلتى پيدانى تايبەتمەندى ھەيە)، لابرئى، ھىز كەسيك دەسلەلتى ئەووى نەبى، دامەزراو و دەزگاي جۇراو جۇرى تايبەت ھەيە لە ولاتى ئىمە، شەريكاتى تايبەت ھەيە، نابى رېگە بدەين زانكوى تايبەتەش ھەبى، نابى ھىچ كەسيك ئەو دەسلەلتەى ھەبى تايبەتمەندى بە زانكوكان بدات، سوپاس.

بەريز د.يوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتور فرسەت.

بەريز د.فرست صۇقى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىم وايە لەو گفتوگويانەى كردمان چ لە ناو ھۆل، چ لە دەروە، ھەموومان رېكىن كە زانكوى كوردستان بگەرپتەوە ناو سيستەمى ووزارەتى خويىندى بالاً، ليرەو ئەو ئامانجەى قوتابيان خويىشاندىان كوردوو، ئەو راپورتەى لىژنەى پەروەردە و لىژنەى ياساي لەسەرى كرد، ھاتە دى، بەلام بۇ ئەووى بتوانين ھەموومان بە يەكەو دەنگ بۇ ئەو تەعدىلە بدەين و لەسەرى رېكبەوين، پىم وايە بوونى ئىستىسنا لەسەر ماددەيەك حالەتتىكى تەبىعيە، لادان نىيە لە قاعىدەى قانونى، مەسەلەن كاتى بە شيوەيەكى گشتى ھەموو زانكوكان خراونەتە ناو سيستەمى ياساي ووزارەتى خويىندى بالاً، ئەكرئ لەبەر ئەو زروفەى كوردستان، بۇ نمونە لە شوپىنىك، زانكويەكى نوئى ئىستىجداش ئەكرئ، لە راپەرىنە، لە ھەر شوپىنىكە، بە جۇرىك لە جۇرەكان ئىھتىمامى زياترى پى بدرئ، تايبەتمەندى پى بدرئ، بەلام ئەو تايبەتمەندىيە ووزارەتتىك و ووزىرىك بيدات باشترە يان (۲۲) ووزىر بيدات لە ئەنجومەنى ووزىران؟ بەجۇرىك لە جۇرەكان لەوانەيە لە پرووى پەرەپيدان، لە پرووى ئاودان كردنەووى ئەو زانكويە پەيوەندى بە تەختىوە ھەبى، بە شوپىنى ترەو ھەبى، بۇيە پىم باشە خالى دووم، يان بېرگەى دووم لە ماددەى يەكەم بەو شيوەيە بىت ( ئەنجومەنى ووزىران بە رېنمايى بۇى ھەبى تايبەتمەندى بدات بە ھەريەك لە زانكوكانى كوردستان)، ئەووش بە شيوەيەك لە شيوەكان ھەم ھىچ كيشەيەكى قانونى تىدا نىيە، ھەم ئەو جۇرە سازانەش كە ئىمە لەمىژە گفتوگوى لەسەر ئەكەين دروست ئەبى، بەراستى پىشم وايە ئىمە ئەگەر بمانەوى دلئى قوتابىەكانى

خۇمان خۇش بىكەين، بەۋە دۇيان خۇش ئەبى كە لەسەر سىغەيەك رېك بىكەوين، بۇيە تەمەنا ئەكەم ھەم لە ۋوۋى ئەۋەى ياساىى ترە ئەنجومەنى ۋەزىران بىكات، چۈنكە كاتى كە ئەنجومەنى ۋەزىران سەلاھىەتى ئەۋەى ھەيە ئىستىجداسى جامىعات بىكات، ۋاتە بىپارى كىردنەۋەى زانكۇيەكى نوئى بدات، دەسلەتتى ئەنجومەنى ۋەزىران بى، ئەى چۈن پىدانى تايبەتمەندى لە دەسلەتتى ئەنجومەنى ۋەزىران ئەبى؟ بۇيە ۋاباشە تايبەتمەندىيەكەش لە دەسلەتتى ئەنجومەنى ۋەزىران بى، سوپاس.

**بەرىز د.يوسف محمد صادق سەرۋكى پەرلەمان:**

سوپاس، فەرموو كاك صالح فەقى.

**بەرىز صالح فەقى:**

**بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.**

من سەبارەت بە ماددەى يەكەم پىشتىۋانى لە بەرىز كاك سالار محمود ئەكەم، ۋ سەبارەت بە خالى (۱۷) پىشنىار ئەكەم خويىندىننى بالاي بۇ زياد بىكرى، لە خالى دوۋەم بۇ رېز گرتن لەو خويىندىكارانەى كە خۇيان ماندوو ئەكەن پىۋىستە سەرجمە زانكۇگان يەك جۇر تايبەتمەندىيان ھەبى، ۋ يەك جۇر رېنمايىيان ھەبى، تايبەتمەندى بە تەنيا زانكۇيەك دوۋ لايەنى ھەيە، يەك نادادپەرۋەرىيە لە نىۋان زانكۇگان دروست ئەكات، دوۋ، رېز نەگرتنە لە ماندوو بوۋنى خويىندىكاران ۋ نەرخساندىننى دەرڧەتى يەكسان، بۇيە يەك جۇر تايبەتمەندى ھەبى، ۋ لە ژىر چەترى ۋەزارەتى خويىندىننى بالاي بى، سوپاس.

**بەرىز د.يوسف محمد صادق سەرۋكى پەرلەمان:**

سوپاس، فەرموو دىكتور سىراج.

**بەرىز د.سراج شىخ احمد:**

**بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.**

سەرەتا پىشتىگرى قىسەكانى كاك شۋان ۋ دىكتور فرست ئەكەم، لەبەر ئەۋەى گومان لەۋە نىيە رەزامەندى دەرچوۋن بۇ ھەر زانكۇيەك ئەبى رەزامەندى سەرۋكايەتى ئەنجومەنى ۋەزىرانى پى دەرېچى، جا ئەۋە ئەپىرسم ئايا ۋەزارەتى خويىندىننى بالاي دەسلەتتى ئەۋەى ھەيە زانكۇى ئەھلى لاي خۇيەۋە رەزامەندى بدات؟ كە ناتوانى رەزامەندى بدات بە ھىچ زانكۇيەك بۇ پىدانى مۇلەت، يان بۇ دەرچوۋاندىننى، ئەى چۈن ئەتوانى تايبەتمەندى، مەبەستم ۋەزارەتە، چۈن ئەتوانى تايبەتمەندى بدات؟ ۋەكو دىكتور فرست باسى كرد، كەۋاتە تايبەتمەندى ھەسرە لەسەر ئەنجومەنى ۋەزىران، پىشنىار ئەكەم با ۋەزارەتى خويىندىننى بالاي ھەر تايبەتمەندىيەكى بوئى با داۋا لە سەرۋكايەتى ئەنجومەنى ۋەزىران بىكات، دوۋەم، ئسول ۋايە ھەر ياسايەك ھەموار بىكرى بۇ ھەر دەستە ۋ ۋەزارەتلىك ئەبى لايەنى پەيوەندىدار كەسانىكى يان كەسىكى پىسپۇر ۋ شارەزا لىرە حزوۋرى ھەبوايە، لەبەر ئەۋەى ياسايەك تەعدىل ئەكرى كەس لىرە نىيە بۇ ئەۋەى من پىرسىارى لى بىكەم، ئەپىرسم لە لايەنى پەيوەندىدار ئايا بۇ ئەۋەى ياسايە تەعدىل ئەكات؟ كىشەكانى چىيە كەگەل ئەۋە ياسايە؟ ئايا لە ئەرزى ۋاقىع تەرىق نابى كە چەندىن سالە ئەۋە ياسايە جى بەجى كراۋە ۋ ئىشى

لەسەر ئەكرى؟ ئەبوابە كەسەك ھەبوابە وەلامى بەدائىنايەو ە ليرە، دكتور شرين و دكتور فرست شتەكانيان زۆر بە جوانى باس كرد، دريژى ناكەمەو، سوپاس.

**بەريژ د.پوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، فەرموو كاك سۆران.

**بەريژ سۆران عمر:**

**بەريژ سەرۆكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە راپۆرتى ليژنەى ياساى، ماددەى يەكەم، بېرگەى دوو، منيش ھاورام لەگەل ئەو ھاورپيانەم كە ئەو تايبەتمەندىيە وەزارەت نەيدات، ئەنجومەنى وەزيران بيدات، سوپاس.

**بەريژ د.پوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، فەرموو كاك ئەنور.

**بەريژ انور قادر:**

**بەريژ سەرۆكى پەرلەمان.**

لە ماددەى يەكەم، بېرگەى يەكەم، مادام گشت زانكۆكان ليكدراون بە وەزارەتى خويندىنى بالا و تويزينهو وەكو ستاندارديكى جيهانيش زانكۆكان شيواز و ئسولى خويان ھەيە بۆ بەرپوئەردن و كارکردن بە پىي ياسا وەكو قاعيدەيەكى گشتى، بۆيە منيش بېرگەى دوو بە زياد ئەزانم، پيشنيار ئەكەم لابرئ، سوپاس.

**بەريژ د.پوسف محمد صادق-سەرۆكى پەرلەمان:**

فەرموو كاك عەباس.

**بەريژ عباس غەزالى:**

**بەريژ سەرۆكى پەرلەمان.**

پشتگيرى رەئى كاك رابوون ئەكەم، دەزگا بكرئ با ناوهند، پشتگيرى رەئى دكتور فرست و دكتور سراج ئەكەم، بەلام لە كولى بابەتەكە كە قسە بكەين دوو شت بۆ مە ھاتينە، ئيمە ھەموو پەرۆشين ئاستى زانست بچيتە سەر، لەوہى ليژنەى پەيوەنديدار باسى كرد ئاستى زانستى زانكۆى كوردستان ئاستىكى باشە، و ئاستى خويندن بە داخوہ جىگەى داخىكى گەورەيە لە زانكۆكانى حكومى ئاستيان نزمە، ئيمە ئەبى ئەو رېگەيە وا لى بكەين كە بە باشى بېرپين، بۆ ئەوہى ئاستى زانست بەرەو سەرەو بچيت، باسى ئەكەين باسى دەسەلاتىك ئەكەين، ئەمەوئ لەسەر دەسەلات قسان بكەين كە چۆن بى؟ باسى كۆمەلگايەكى ديموكراسى ئەكەين، بەلام لە ئەرك و ماف باسى تەتبىقى جەوامىعى نيزامىكى سۇسيالىستى ئەكەين، خويندن لە ھەموو ولايتىكدا تا ئەو كاتەى ئيجبارييە شەشى ئامادەييە بەلاشە بۆ ھەموو خويندكارىك ماف و ئەركىكە، بەلام بۆ ئاستىكى تر خويندىنى بەلاش دەبىت بە پارەيەكى رەمزي بىتن ئينجا تايبەتمەندى بدرىت بۆ قوتابيانى كورى شەھيد، پيشمەرگە، بريندار، ئەوانە بەلاش بىتن، ئينجا ماف و ئيمتيازاتيان دەبىت، دەبىت



ئىمە رەجىۋى تايىبەتمەندى ئەو زانكۆيانە بىكەين كە ئاستى عىلمىيان بەرەو بەرز دەچىتن و، ئىمەش ياسايەك دەرئەكەين كە وەكو ياساكانى پىشووئر كاردانەووە رەنگى سىياسى تىبىكەوئىت بۇ پىشېردنى ئاستى خوئىندن و زانست و مەعريفەت بىت بۇ ئەوۋى لە داھاتوودا زەرەر لە عىلم و مەعريفەت و ئەوۋى دوا رۇژمان نەدەين، لە گەل رېژمدا.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس، بەرپىز كاك قادر فەرموو.

**بەرپىز قادر ئۆتمان:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە ماددەى (۱) بىرگەى يەكەم هىچ قسەيەكەم نىيە، سەبارەت بە بىرگەى دوووم لە راستىدا پىدانى تايىبەتمەندى بەو شىۋەى كە ھاتووە بەخشىنى ئەو دەسەلاتە بە وەزىرى خوئىندى بالا بۇ ئەوۋى كە تايىبەتمەندى بەخشىت بە زانكۆيەك لە زانكۆكان كە لەوئىدا ھاتووە زانكۆكان بەراى من ئەمە خەسلەتى قانونى لە دەست دەدات، چونكە بە عام و موحەپەد نىيە راستە ناوى هىچ شەخسىكى مەعنەوى يان سرۆشتى بە دىارى كراوى نە ھاتووە، بەلام لە ئەساسدا سىفەى وەزىرى خوئىندى بالا ئىسناد دەكاتە سەر ئەم دەقە قانونىيە بۇ دەرگردى بىرپارىك كە زانكۆيەك يان دوو زانكۆ جىا بىكاتەو و تايىبەتمەندىيان پى بەخشىت بەدەر لە زانكۆكانى دىكە، كەواتە ئىمە لىرەدا ئەو غايەى كە بە حىساب قانونەكەى لە پىناودا ھەموار دەكرىتەو نەھىشتى تايىبەتمەندىيە، بۇيە لەو بىرگەيەدا تەنىيا قانونەكە وەك خۇى ھىلراوئەتەو تەنىيا لە بىرگەى يەكەمى ئەسلى قانونەكە ئەو لادراو كە سەرۋكى ئەنجومەنى وەزىران يان زانكۆى كوردستان كە بە بىرپارى ئەنجومەنى وەزىران دروست دەكرىت تايىبەتمەندى خۇى دەپارىزىت هىچى دىكە نەھىلراوئەتەو، بۇيە من پىموايە كە تايىبەتمەندى ئەگەر وەزىرى خوئىندى بالا بىبەخشىت يان سەرۋكى وەزىران بىبەخشىت يان ئەنجومەنى وەزىران بىبەخشىت ھەر تايىبەتمەندىيە هىچ لە بابەتەكە ناگۆرپىت، چونكە ئەمە هىچ گۆرانكارىيەك دروست ناكات، بۇيە من لەگەل لابرندى ئەو بىرگەيەدام و ھەر پەيوەست بەو بابەتە من پىموايە حكومەت و وەزارەتى خوئىندى بالا سەرگەوتوو نەبوو لە دارپشتى سىياسەتىكى گشتگىر بۇ خوئىندى بالا و توئىزىنەوۋى زانستى لە رابردوودا لەبەر ئەوۋى ئىمە دەبىنن كە نە لە ھۆلى وانە وتندا وەك پىويست نىيە و نە پىداويستى خوئىندى و نە لە بەشە ناوخۇيىەكاندا، ئىمە كۆمەلىك خوئىندىكار ھەيە كە لەدواى دەرچوونى لە دواز دەيەمى ئامادەيى نمرەكەى شمولى هىچ كامىك لە زانكۆ و پەيمانگانا ناكات ئەمانە كورو كچى خەلكى ھەژارن لە ھەمان كاتىشدا پارەيان نىيە لە زانكۆ نا حكومىيە ئەھلىيەكاندا بچوئىن، بۇيە ئىمە دەبوايە كەوا بەراستى كارمان بۇ ئەوۋە بىكردبايە كە مەرجىك دانرايا لە لايەن وەزارەتى خوئىندى بالا بۇ ئەوۋى لە زانكۆ و پەيمانگانا ئەھلىيەكان كورو كچى خەلكى ھەژار بە تايىبەت ئەوانەى كە مەسدەرى دارايى بژىۋى ژيانىان نىيە، مووچەيان نىيە يان سەرچاوەيەكى سەرەكى ژيانىان نىيە بى بەرامبەر وەرگىرابان بۇ ئەم مەبەستەش زۆر ئاسانە كە تۆ ئەوۋە جىا بىكەيتەو، بۇيە

ئەگەر قانۇنەكەش بەو شېۋەپە ھەموار بىكرىت لە راستىدا ھەموار نەكردن و ھەموار كردنى ھەر وەكو يەكە، ھەر وەكو دەقە ئەسلىيەكەپە، بۆپە ئەم دەقەى كە خوئىندكارەكان لە پېناويدا داواى ھەموار كردنىان كرددو ھىچ لە بابەتەكە نا گۆرپىت لەوانەپە ئەم سال ھىچ ئىشكال نەبىت، بەلام لە سالى داھاتوو بە ھەمان شېۋە ئەم گرتفە روو بە روويان دەبىتەو ە، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس، خاتوو فېان فەرموو.

**بەرپىز فېان عباس:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

نيسبەت خالا ئىكى ئەز دى دوو پرسيارا ئاراستەى ليژنا ياساى كەم ھىقىدارم بو من روون كردنەو ەپەكى بدن، نيسبەت سەنتەرپىن حكومى و نە حكومى نزانم يەعنى يا وازح نينە ئەگەر سەنتەرپىن نەحكومى بن چەوا دكەفیتە بن دەسەلاتا وەزارەتا خواندنا بالا، ریز كرنا فان زانكویا يەعنى ژمارەپەكا زانكویا ھاتینە ریز كرنا دگەل ژمارەكا سەنتەرا ئەگەر دەقەرەك پىتقى ھندى بو زانكویەك لى بىتە دامەزراندن يان كارى ھاتپە كرنا زانكویەك ل وى دەقەرئى بىتە دامەزراندن يەعنى دقیت بزفرینە ياساى و ياسا بىتە تەعدیل كرنا تاكو ئەو زانكویە بىتە دامەزراندن، يەعنى ئەز نزانم ئەقە برەئىا من ئەگەر ھۇسا بىتن دى دەم گەلەك چىپتن ژبەر كو ھەتا خواندنا ئىكى بو پەرژەى بىتە كرنا و دىقدا يەعنى بو نمونە ئەم دى بىژىن نووكە دبىت كار بىتە كرنا كو زانكویەك لدەقەرە ئاكرى بىتە دامەزراندن ئەگەر ئەقە قانۇنە ھاتبىتە پەسەندكرنا يەعنى دامەزراندنا وى زانكویى دى چەند فەكیشىتن ھەتا بابەت بكەفیتە قالبەكى ياسايدا، نيسبەت خالا دووى ئەز بخو ژی دگەل ھندى مە يان بىتە لادان يان ژى جقاتا وەزىران دەسەلاتا پىداننا تايبەتمەندى ھەبىتن و پشتمەفانى ل مامۇستا (انس) و دكتورە (شرین) و دكتور (فرست) دكەم و، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس، بەرپىز مامۇستا حسن فەرموو.

**بەرپىز حسن صالح:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

قسەكانى من كاك (بىستون فایەق) كردى، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس، بەرپىز كاك شوان فەرموو.

**بەرپىز عمر مصطفى باوھمير (د.شوان قەلا دزەبى):**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

وہلا پیم باشبوو وەکو ئیعتیباریک بۆ لیژنە ی پەرورەدە و خویندنی بالآ بەرپزتان بانگھێشتی وەزیری خویندنی بالآ تان بکردبایە، چونکە زۆربە ی ئەو پرسیارە ی کە ئیستا نە هاتووە خەلەلیان ھەییە، لە سەرەتاشەوہ ئەو دۆخە ی کە ئالۆز بوو لەسەر کردنەوہ ی بەشی پزیشکیبوو لە زانکۆ ی کوردستان، بەلام لیژە ھیچ نامازەییەکی پینەکراوہ کە ئەوہ بە ھیچ شیوہیەکی نابیت دووبارە ببیتەوہ، زانکۆکان لە رووی یاساییوہ ھەموویان یەکسان کە سەر بە وەزارەتی خویندنی بالآن، پیدانی تایبەتمەندی بە زانکۆیەکی ھەمان کیشە ی رابردوو دووبارە دەکاتەوہ و پیشیل کردنی شە بەرامبەر بە زانکۆکانی تر، دەگریت ئەو تایبەتمەندییە ئەوہ بیت کە نەھجی ئەو زانکۆیە بەس بە ئینگلیزی بیت یان بە فەرەنسی بیت یان بە شتیکی تر بیت، بەلام ئەفزەل کردنی پیدانی تایبەتمەندی تایبەت بەرزکردنەوہ ی لایەنیکیە و نزم کردنەوہ ی لایەنیکی تر، زانکۆ ئەھلییەکانیش پێویستبوو بە شیوازیکی لە شیوزەکان لە برگیە دووہ ماددە ی (۱) ئەمە...

### بەرپز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یاساییکی تایبەتی ھەییە بەرپز دکتۆر شوان قەلادزەیی جەنابت دەبیت ئاگاداربیت زانکۆیە ئەھلییەکان یاساییکی تایبەتی ھەییە، سوپاس، سەبارەت بە ئامادە بوونی وەزیری خویندنی بالآش نووسراومان ئاراستە ی ئەنجومەنی وەزیران کردووہ بۆ ئەوہ ی ئامادە ی گۆبوونەوہکە بن، بەلام بەداخوہ ئامادە نەبوون، بەرپز کاک عمر فەرموو.

### بەرپز عمر عینایەت:

### بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی دکتۆر (شوان) دەکەم ھەرچەندە جەنابت جەواب دایەوہ کە دەبواہ وەزیری خویندنی بالآ لیژە بواہ ئەمرو، ھەرۆھا دەرگا سەرۆکی زانکۆ ی کوردستان لیژە بواہ ئەویش بۆ ئیمە روون کردنەوہ ی بەدایاہوہ بۆ ئەوہ ی بزانی ئەم زانکۆیە چییە و ئەم کیشە گەرەییە بۆ ئیمە دروست کردووہ، سەبارەت بە برگیە یەکەم وشە ی نا حکومی ھاتووہ و نا حکومی زیادەییە، چونکە بە پێ یاساکە خوشی یەکی دەستە و ناوہندی تیدا نییە کە نا حکومی بیت ئەو نا حکومییە پێویستە لایریت لەبەر ئەوہ ی وەکو جەنابت باست کرد زانکۆ ئەھلییەکان نا حکومی یەعنی ئەھلی لیژە ئەو نا حکومییە ھەر لە ئەسلی یاساکە بە ھەلە ھاتووہ بەرای من پێویستە نا حکومی ھەلبگریت، سەبارەت بە برگیە دووہمیش ئەم کیشەییە لە سەرەتاوہ کۆمەلێکی خویندکار ھاتنە لای ئیمە بۆ ئۆفیس ی سلیمانی، لە ئۆفیس ی سلیمانی نووسینگە ی سلیمانی پەرلەمان ئەوان ھەدەفیان ئەوہبوو کە نابیت کولێژی پزیشکی بگریتەوہ، لەبەر ئەوہ ی کولێژی پزیشکی پەيوەندی راستەوخۆی بە مرۆفەوہ ھەییە، من بۆ خۆم لە وەلامدا پیموتن کە ھەموو کولێژەکان پەيوەندی راستەوخۆیان بە مرۆفەوہ ھەییە بۆ نموونە کاتیکی تۆ یاساییکی نا تەندروست تەخەرۆجی پیدەکە ی لە کولییەکی ئەوکاتە کۆمەلگا تیک دەدە ی، کاتیکی حاکمیک خراب بیت خوا نەخواستە کۆمەلگا تیک دەچیتن مامۆستایەکی بە ھەمان شیوہ کاتیکی پزیشکی ھەلە دەکات لەوانەییە مرۆفیک

بكوژرئيت، به لّام كاتيڪ ئەندازيارئك هەلّە دەكات لەوانەپە هەزار كەس بكوژرئيت، سەديك برووخئيت كارەساتئك دروست دەكات لەبەرە ئەوە يان نابئيت كوليژى ئەهلى هەبئيت لەو وڵاتە يان كوليژى ئەهلى هەبوو دەبئيت بە پئى ستانداردە عالەمئيهەكان بەو ستانداردانەى وەزارەتى خوئندنى بالّا دايدەنئيت دەتوانئيت كوليژى پزىشكى بكرئتەو، ئەمە زۆر گرئنگە ناكريئت كوليژئك بە تەنيا جيا بكرئتەو لە هەموو كوليژەكانى ديكە، بۆچى كوليژى ئەندازيارى ئەهلى هەبئيت بە لّام كوليژى پزىشكى ئەهلى نەبئيت، كوليژى ئەندازيارىش پەيوەندى بە خەلكەو هەپە كوليژەكانى ديكەش بە هەمان شئو پەيوەنديان بە ژيانى خەلكەو هەپە ئەمە زۆر گرئنگە ئئمە لئكدانەو بە بۆ بكەين، سەبارەت بەو كوليژى پزىشكى بۆ نموونە لە زانكوؤى حكومئيهەكاندا نمرەى بەرز وەردەگرئيت كوليژى پزىشكى پئويستى بە سئ ماددە هەپە پئويستى بە (ئئنگليزى) هەپە پئويستى بە (كئمئاء و فئزئاء و ئەحئاء) هەپە ئەگەر لەمانە نمرەى باشى هئنا و ئەگەر لە كوردى و عەرەبى و لە ئئين و لەمانە نەهئنا كوليژى ئەهلى دەتوانئيت وەربگرئيت لەبەر ئەو بەرپاى من تائيبەتمەندى نەدرئيت بە هئچ زانكوؤپەك ئەگەر درا بۆ هەموويان بئيت، بە لّام دەكرئيت كوليژى پزىشكى كەسى بە سەرکەوتوو وەربگرئيت بەمەرجئك ئەو ماددانەى كە پەيوەنديان هەپە بە كوليژى پزىشكئيهەو سەرکەوتوو بوو تئدا نمرەى باشى هئنا و وەزارەتى خوئندنى بالّا...

**بەرپئز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

دەست خوؤش كاك عمر كاتەكەت تەواو بۆ.

**بەرپئز عمر عئناپەت:**

كەواتە وتم بەش ناكات تەواوم نەكرد.

**بەرپئز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەس بۆ تۆ بەشى نەكرد، سەيرە؟

**بەرپئز عمر عئناپەت:**

**ئاخر من شتم پئبوو.**

تەبەعن بەشئكى ئەوەى كە جەنابت باست كرد حەزم نەكرد قەتعى بكەم، بە لّام ئەوەى كە باست كرد لەسەر كوليژى پزىشكى ئەهلى يان كوليژى ئەندازيارى ئەهلى ئەو پەيوەندى بە ياساى زانكوؤ ئەهليەكانەو هەپە پەيوەندى بەم ياساىەو نئيه، بە لّام سئ دەقەكەى خوؤت قسەت كرد و ئەگەر پەيوەنديشى بە بابەتەكەو نەبئيت فەرموو كاك مەردان.

**بەرپئز مەردان خدر:**

**بەرپئز سەرۆكى پەرلەمان.**

دياره پرۇژى ھەمواركرنا قى ياسايى لسەر داخوазى و ژ ئەنجامى خۇپيشانندانىت قوتابىيت كولىژىت پزىشكى بوون ل ھەريما كوردستانى، تەبعەن داخوазى و خۇپيشانندانىت كولىژىت پزىشكى لسەر فەكرنا كولىژا پزىشكى بۇ ل زانكۇيا كوردستان، ل برگا ئىكى وەختى ئەم دەين زانكۇيا كوردستان زومنى زانكۇيت حكومى و ل چوارچۇقى وەزارەتا خواندنا بلند دەهژمىرين يەنى ئەو ھەدەفا قوتابيا وەكو دكتور (فرست) ئىشارەت پىداى تەحقيق بيت، واتە دى بيتە زانكۇيەكا حكومى بى تايبەتمەندى، يەك ئەگەر كولىژا پزىشكى ھەبىت وەرگرتنا قوتابيان ل كولىژا پزىشكى لىدىف سىستەمى وەزارەتا خویندنا بلند و سىستەمى زانكۇ لاین بيت، واتە قوتابى بچى نمرە ل ھەر زانكۇيەكا دى يا پزىشكى دىتە وەرگرتن ل زانكۇيا كوردستانىش بەھمان نمرە دى ھىتە وەرگرتن خۇ ئەگەر بيتە زانكۇيەكا تايبەت زانكۇيەكا ئەھلى لىدىف ياسايى وى دەمى مافى فەكرنا كولىژا پزىشكى نابىت، خالا دووى كو پرۇژە ياسا پىخەمەتى ھاتىيە پىشكەش كرن ئەو تىبىنى لسەر ھندى ھەبوو كو فەرمانەكا ئەنجومەنى وەزىران يا ئىنايە دناف ياسايا وەزارەتا خویندنا بالادا لىرە وەكو من گۆتى وەختى زانكۇيا كوردستان دىتە ژماردن ئەف فەرمانە يان كو ئەف تايبەتمەندىيەش نامىنىت، ژبەر ھندى لىرەدا ئەز پىشنىاردەكەم وەكو رىز گرتنەكىش ل رەئيا حكومەتى ل داخوазيا حكومەتى پىشنىاردەكا دكتور (فرست) وەختى دىبىژىت ئەنجومەنى وەزىران ئەو دەسەلات ھەبىت كو تايبەتمەندىيى بدەتە ھەر زانكۇيەكى وەختى دىبىژىت ھەر زانكۇيەكى ھىچ مەبەست زانكۇيا كوردستان نىيە...

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

دەست خۇش، كاتت تەواو بوو.

**بەرپىز مەردان خدر:**

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، من ئەندامى لىژنەى پەرورەدم ھەندىك لە ئەندامانى لىژنەى پەرورەدە زىاتر لە (۱۵) دەقە قسەيان كرد، بەس (۱۰) سانى بدە بە من با تەواوى بكەم، پىشنىارا من ئەو كو ئەنجومەنى وەزىران دەسەلات ھەبىت تايبەتمەندىيى بدەتە ھەر زانكۇيەكى و دبىت ئەف دەسەلاتە براوئىز و ھەما ھەنگى دگەل وەزارەتا خویندنا بالا بيت و، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۇر سوپاس، بەرپىز دكتور عزت فەرموو.

**بەرپىز د.عزت صابر:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان، سەرنجتان بۇ دوو تىبىنى و مولاھەزەى پۇلىك لە پۇلەكانى زانكۇى كوردستان رادەكيشم، خۇيان دەلئىن بەشىكى زۇر لە دەرچووانى زانكۇكە لە پۇستى بەرزىن و خاوەن برپارىن لەو كۇمپانيا گەورانەى كە لە كوردستان كاردەكەن وەك (ئىكسۇن مۇبىل) و (شىفرۇن) و (كۆرەك تىلىكۇم) و (U.N) و چەند شوپىنىكى تر، خالىكى تر دەرچووانى زانكۇكە بوونەتە ھۆكارىك بۇ

كەم كوردنەۋەدى قورسايى لەسەر شانى حكومەت، چونكە زۆربەيان لە كەرتى تايبەت كاردەكەن، لە ھەرئىمى كوردستان دوو سيستەمى خويندن ھەيە كە يەكئىيان ئەھلى و ئەۋەدى تر حكومىيە، سيستەمى سىيەم نىيە لە نىوانيان كە حكومى و سەربەخۆ بىت، بۆيە لە لايەكى تىرشەۋە بە راستى ئەمە ئىشى حكومەت نىيە خويندكار تەخەروج پى بكات بە پارە و بودجەى حكومەت و تەشجىعى بكات بچپتە كەرتى تايبەت، ئەۋە ئىشى زانكۆى ئەھلىيە ئەمە بكات، ھەموو لەگەل ئەۋەداين ئاستى خويندن بۆ ھەموو زانكۆكانى كوردستان بەرز بىت، بۆيە پىشنيار دەكەم تايبەتمەندى تەنيا بۆ يەك زانكۆ نەبىت، ئەگەر دەمانەۋىت كەسانى زۆر پروفىشيوئال بۆ كەرتى تايبەت و حكومەت پى بكات لە داھاتوودا و حوكمرانى لەم وئاتە گەشە پىبدرىت با كەرتى تايبەت بكات با ناۋى زانكۆى ئەھلى بىت، ئەگەر نا، با لە ژىر چەترى وەزراھتى خويندنى بالئا بىت، ئەۋەدى كە ناۋى حكومەت بىت، زۆر سوپاس.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، كاك فەمان فەرموو،

**بەريز فەمان فيصل سليم:**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەزىش ھەر دى ژ ھنى دەست پىكەم كو ئەفەرۆكە ئەز دىبىنم نەقسەك يا ھەى ژ ئەگەرى ھندى كو نوپنەرى وەزراھتا خويندنى بالئا يان كو وەزىرى خويندنا بالئا حازر نەبىيە، بەلكو ئەفى ياساى پەيوەندىيەكا راستەوخۆ يا ب وانا ھەى و ل تايبەتمەندىيەت وانه و ئەو دا شىن كەلن يان كىم و كاسىين ئەفى تەشىئا ھە بۆ مە ديار كەن يان ئەم داشىين ھندەك پرسىيارا ئاراستەى وانا بكەين، ھەروەسا پشەقانىى ل ئاخفتنىت ﴿د. فرست﴾ دكەم، چونكى ئەنجومەنى وەزىران دەسەئاتا ئىستىجداسا زانكۆيا ل ھەرىما كوردستانى ھەى، ھەر ديسان ئەنجومەنى وەزىرانىش دىشىت ئەۋى تايبەتمەندىيە بدەتە ھەر زانكۆيەكا كوردستانى، سوپاس.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، د. شىركۆ فەرموو،

**بەريز د. شىركۆ جودت مصطفى:**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە ئىشكالىيەتى بىرگەى يەكەم لە خالى ژمارە ﴿١٧﴾، سەبارەت بە ئىشكالىيەتى دەزگا يان ناوەند بىت، پىشنيار دەكەم بلىين ھەر دەزگا و ناوەندىكى دىكەى حكومى بۆ ئەۋەدى كە ئەگەر مئەسەسە بوو، بلىين دەزگا و ئەگەر ناوەندىش بوو بلىين ناوەند، سەبارەت بە ئىشكالىيەتى ئەۋەدى كە وەزراھتى خويندنى بالئا ئەو تايبەتمەندىيە بداتە ئەنجومەنى وەزىران يان ئەنجومەنى وەزىران لە سنوورى سيستەمى وەزراھتى خويندنى بالئا بىدات، ديارە ھەر زانكۆيەك كە نەوعى بىت، لە موعاناتى كلاسىك و تەقلىدى سيستەمى خويندنى بالئا يە لە ھەرئىمى كوردستاندا و دەستكەوتى ئەم زانكۆ نەوعىيەش دەرگەوتوو، بۆيە بە بىرۋاى

من تايبەتمەندىتى زەرورە لەم قۇناغەدا بە تايبەتى بۇ ئەو زانكۆيانەى كە نەوعين و تەحەوليان پى دەكرىت بۇ ناو سىستەمى خويىندى نا، بۇيە پىم وايە ئەوۋى لىژنەى ياسايى كىردوويەتى شتىكى باشە، تايبەتمەندىيەكە ھەبىت، بەئام وەزارەتى خويىندى نا ئەوۋى ھەبىت كە بىداتە زانكۆى مەعنى، سوپاس.

**بەپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

سەپاس، د. شىركۆ فەرموو،

**بەپىز د. شىركۆ ھەمە امين:**

**بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

لە راستىدا پىويست بوو لايەنى پەيوەندىدار لىرە ئامادە بىت، بە برۋاى من ھەردوو لا لىرە بوونايە، نوپنەرى ئەنجومەنى وەزىرانىش بە برپارى ﴿٢٩١٥﴾ زانكۆى كوردستانى پىوۋە بەستراوۋتەوۋە و وەزارەتى خويىندى نا ئاش كە بەشئىك لە راكان بەرگىيە لەوۋى كە ئەو زانكۆيە بچىتە چوارچىوۋى وەزارەتى خويىندى نا، پىويست بوو لىرە بوونايە و پىويست بوو بە پىي ماددەى ﴿٥٣﴾ لە پىرەوى ناوخۇ نوپنەرى خويىندىكارەكانىش لىرە بوونايە، بەدەر لەمەش ھەست بەوۋە دەكرىت ھەژموونى لىژنەى ياسايى زۇر بە رۋنى ديارە، لەبەر ئەوۋى لە ھىچ شوپنىك ئامازە بە راپۇرتى لىژنەى پەرورەدە و خويىندى نا ئا ناكرىت و ھەموو وتوپىژەكان لە چوارچىوۋى راپۇرتەكەى لىژنەى ياسايى قەتسىس كراوۋە، پىشنىيار دەكەم وشەى دەزگا و ناوۋند ھەر وەكو كاك ﴿عمر و كاك شىركۆ جودت﴾ وتيان، پىشنىيارى ئەوۋە دەكەم منىش، لە راستىدا ديسان ئەو دوو وتەيەى كە ھاورپىم ﴿د. عزت﴾ وتى ئەوۋى كە خويىندىكارانى زانكۆى پزىشكى و زانكۆى كوردستان، ھەئبەت ئەوانەى كە بەرگىرى لەمە دەكەن كە زانكۆگە بەو تايبەتمەندىيەى خۇى بىمىنىتەوۋە ئەو دوو تىشتەيان خستووتە روو، كە لە راستىدا من لە كۇبوونەوۋى لىژنەى پەرورەدە و خويىندى نا ئا كە بەپىزان سەرۋكى زانكۆى كوردستان و ستافى تەدرىسى ھاتبوون، من ئەوۋەم وت و دووبارەى دەكەمەوۋە، ئەگەر ئەو شىوازە لە مامەئە كىردن شىوازيكى تەندروست و باشە و لە ئاستى زانستى بەرزەدەكاتەوۋە، كە دەرگەوت وايە، كەواتە رىگر چىيە لەوۋى كە بۇ ھەموو كوردستان نەبىت؟ رىگر چىيە بۇ زانكۆى گەرميان و راپەرىن و سلیمانى و زاخۇ و دەۋك و ھەموو زانكۆكانى كوردستان نەبىت، من ئەو قسەيەم وت و لىرەشدا دەليئەمەوۋە، وتم ئەگەر نانىك ھەيە با ھەموومان پىكەوۋە بىخۇين و ئەگەر نىيە با ھەموومان پىكەوۋە برسى بىن، لەبەر ئەوۋە تايبەتمەندى بەھىچ زانكۆيەك نەدرىت و زانكۆ، زانكۆيە و ئەمە جىاوازى دروست دەكات، چ جىاوازى زانستى و چ جىاوازى چىنايەتى و چ جىاوازى ئايندەيى، ئايندەيى نەوۋەكان، لە ئايندەدا رەنگە بە نەتىجە بە قازانجى گرووپىك بکەوۋىتەوۋە و بەزىانى كۆى كۆمەلگا تەواو بىت، لەگەل ئەوۋەدام كە بە راستى زانكۆكانى كوردستان ھەموو ئىستانداردىكى جىهانىان تىدا پەپىرەو بىكرىت لە مامۇستا، و، و لە ھۆلى خويىندىنەوۋە، و لە بودجەوۋە، زۇرتىرىن لامەرگەزى ئىدارى بىدرىت بە زانكۆكان، بۇ ئەوۋى بتوانن، من ئىسا دەزانم زانكۆكانى كوردستان موغاناتى ئەوۋەيان ھەيە ناتوانن پاككەرەوۋە يان ستافىك دابىن بکەن، بۇ ئەوۋى بەشە ناوخۇيەكانىان بۇ پاك بکاتەوۋە، لە راستىدا لايەنگىرى

ئەو دەم كە زۆرتىن دەسەلات بىدرىت بە زانكۆكان و لەگەل ئەو دەدا نىم تايبەتمەندى بىدرىت بە هيچ زانكۆيەكى ديارىكراو، ھەمووى لە چوارچىوۋى يەك جۆرە سىستەمدا بىت، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، كاك فرحان فەرموو،

**بەرپىز فرحان جوهر قادر:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەرپىزان سەبارەت بە بىرگەى دوو دەم، مەسەلەى تايبەتمەندى دان بە تەنيا يەك زانكۆ، من لەگەل ئەو دەدا نىمە يەك زانكۆ لە كوردستان تايبەتمەندى پىبىدرىت، بەلام زانكۆيەك ئاستى بەرز بىت، ماناى ئەو نىيە كە ئەم زانكۆيە ئاستى بەرزە واى لى بىكەين وەكو زانكۆكانى تر كە ئاستيان نزمە، غەدر لەو قوتابىيانەش دەكەين و بە شاھىدى ھەموومان ئەو زانكۆيە كوالىتەيەكەى بەرزە، واتە لەم مەبەستەدا دەمانەوئىت ئەو زانكۆيەش بگەيبنە ئاستى ھەمان زانكۆ نزمەكانى تر، باشە ئىمە ھەول بەدەين زانكۆكانى تىرىش ئاستيان بەرز بىتەو وەكو زانكۆيە و لەگەل ئەمەشدا ئەگەر ھەر تايبەتمەندى بىمىنىت و تايبەتمەندى لە لايەن ئەنجومەنى وەزىرانەو بىدرىت، بە تايبەتى ﴿كاك فرست و كاك سالار﴾ ھەردوو كيان بۆچوونەكانيان لىك نىزىكە و دەنگ لەسەر ئەمە بەدەين، ئەنجومەنى وەزىران تايبەتمەندى بدات بە راوئىزو و ھەماھەنگى لەگەل وەزارەت، بەلام ئەو دەى ﴿كاك سالار﴾ لە چوارچىوۋى وەزارەتى خوئىندى بالئا، مادام واىە لەم كاتە ئەنجومەنى وەزىران دەستى كراو نابىت كە تايبەتمەندى بدات، لەگەل ئەو دەداينە كە فروقاتى چىنايەتى لە كوردستان نەمىنىت، دادپەرورەى ھەبىت و ھەموو رۆلەكانى خەلكى كوردستان ھەقىانە لە ھەر زانكۆيەك بخوئىن، بۆيە ئەگەر تايبەتمەندى بىدرىت لە چوارچىوۋى ئەنجومەنى وەزىران بىت و ئەگەر نەمىنىت بۆ ھەموو لايەك وەكو يەك بىت، بەلام دەبىت ئەو بەزانين كە ئىمە ھەول دەدەين ئاستى زانكۆيەك كە بە شاھىدى ھەموو لايەك بەرزە بىھىنىنە خوارەو، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، خاتوو بىگەر فەرموو،

**بەرپىز بىگەر دلشاد تالەبانى:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من لە راستىدا دەمەوئىت روونكردنەوھەيك بەدەم پىشتر، من دوئى پەيوەندىم كىرد بە وەزىرى خوئىندى بالئا كە بۆچى حزورى نىيە لەم بابەتەدا كە پەيوەندىدار بە خۆيەتى؟ ئەو وتى من لە لايەن ئەنجومەنى وەزىرانەو ئەگادار نەكراوم كە لەم دانىشتنە ئامادە بىم و ھەتا سەروروى خۆم ئاگادارم نەكات من ناتوانم ئامادە بىم لە ناو ھۆلى پەرلەمان، من دئىيام ھەموومان لىرە كە لە ناو پەرلەمانى كوردستان داين، ئەركى سەرەكىمان دانانى ياسايە، بۆ ئەو دەى كە جياوازىيەكان و ناىەكسانىيەكان نەھىلن يا خۆد ھەنگا و بەرەو كەمبوونەوھى ئەو جياوازی و ناىەكسانىيانە بنىين كە لە لايەن خەلكى كوردستان بە تايبەتى ئەو دەى ئىستا



قسە لەسەر دەگەین کە توپزیکى ديارىکراوه کە خویندکاره کە هەمیشە دەنگىكى زیندووہ لە ناو کۆکمەلگاگەمان کەم بکەینەو، بۆیە لە روانگەى برەودان بە ئاستى زانستى زانکۆکانیش کە جىلى نوپى بە توانای جۆراوجۆر پيشکەشى کۆمەلگا دەگەن، دەبیت لەم ياساىەدا داكۆكى لە تايبەتمەندى ئاستىكى يەكسان لە نيوان هەموو زانکۆکان بکەین بە بى جياوازی، بۆ هەموو ئەو زانکۆیانەى کە لە ژىر چەترى خویندنى بالآ دان، بۆیە بە راستى زانکۆ خۆى دەتوانىت خسوسياتىک لە بەرزى ئاستى زانستى بداتە خۆى و ئەم پيشکەوتنە لە شىوازی پيشکەش کردنى جىلىک بە ئاستى زانستى بەرز بداتە کۆمەلگاگەشى و حکومەت دەتوانىت بە بى جياوازی دەعمىكى گەورە بىت لە سەرخستنى ئەو ئاستەى هەر زانکۆیەكى هەرىمى کوردستاندا، لە راستىدا مەن لەگەل ئەوودا نىم ئەفزەلئىيەتى هىچ زانکۆیەك بدرىت بەسەر زانکۆیەكى تردا لە هەرىمى کوردستان و پیمان وابىت زانکۆیەك هەيە لە هەرىمى کوردستان دەبىت هەموو ئەو توانايانەى کە پىويستىيەتى بۆ پيشکەش کردنى جىلىک، پىى بدرىت، بەلام لە هەمان کاتدا زانکۆیەكى تر لە هەرىمى کوردستاندا ئەو پىداويستايانەى خواستى مامۆستا و خویندکار و فەرمانبەرى ئەو زانکۆیە وەگو پىويست پىنەدرىت، ئىمە چەندىن زانکۆى تازەمان هەيە کە دئىيام کە ئەم زانکۆیانە پىداويستى زۆريان بەو هەيە کە ئىستا حکومەتى هەرىمى کوردستان، بۆ ئەووى بگەنە ئاستى زانکۆکانى تر پيشکەشيان بکات، بەلام لە هەمان کاتدا ئەو قەيەرانى دارايى و کۆمەلە گىرۆگرفتى تر هەن کە نەتوانراوه هىچيان بۆ بکرىت، لە راستىدا مەن لەگەل مانەووى تايبەتمەندىدا نىم لە ناو خودى ياساکەدا بۆ هىچ زانکۆیەك، بەلام ئەگەر بمانەوىت لىرە بۆ ئەووى کە هەموومان بگەينە رايەك کە هەموومان کۆبکات و عەدالەت لە نيوان زانکۆ و خویندکاران بپارىزىت و مامۆستايانىش کە جياوازی نەهیلئىت، مەن لەگەل ئەو رايەدام کە ﴿کاک سالار و براى بەرپىزم د. فرست﴾ تا رادەيک راکانىان لەيەکتر نىزىک بوو پيشکەشيان کرد، بەلام بە مەرجىک ئىمە بلئىن ئەنجومەنى وەزيران بۆى هەيە رىنمايى تايبەتمەند بداتە هەر يەك لە زانکۆکانى هەرىمى کوردستان بە هەماهەنگى لە گەل وەزارەتى خویندنى بالآ لە چوارچىووى ياساى وەزارەتى خویندى بالآ و توپزىنەوى زانستى.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس کاتەگەشت تەواو بوو، هىفاخان فەرموو،

**بەرپىز هىفا حاجى مىرخان:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

مەن پشتگىرى قسەکانى ﴿دکتۆرە شرىن و د. فرست و کاک مەردان﴾ دەگەم، سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس ، خاتوو زولفا فەرموو،

**بەرپىز زولفا محمود عبدالله:**

## بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىمە دىزى ھىچ زانكۆيەك نىن و ھىواى زۇرمان بە زانكۆى كوردستان ھەيە و ستايشى تواناكانى دەكەين، ئەوھى ئىمە و خويىنكارانى نىگەران كوردبوو لە كوردنەھى كۆلپىزى پزىشكى، مىكانىزمى خويىندنەكەى بوو كە نەدەگۇنجا لەگەل ستانداردى جىھانى و ھەروھە ياساكانى خويىندى پزىشكى لە ياساكانى وەزارەتى خويىندى بالاي ھەرىمى كوردستاندا، پىدانى تايبەتمەندى لەسەر ئەساسىك دەبىت كە ئەو زانكۆيە بەرزترىن رىكۆردى ھەبىت لە رىزبەندى زانكۆكانى ترى ئەو و لاتەدا، بۆيە ھەر كاتىك لە ھەرىمى كوردستان زانكۆيەك تۈننى توپىزىنەھەيەكى زۆر گرنگ يان داھىنانىكى تازەى كرد جىواوز لە زانكۆكانى تر، ئەوا ناراستەوخۇ دەعمى زياتر و گرنگى زياترى پىدەدرىت و دەتوانىت تايبەتمەندىيەك بۇ خۇى بە دەست بەيىت، لەبەر ئەوھە تاكو خويىندى لە ھەرىمى كوردستاندا شىواوزى يان ئىدارەى خويىندىكە بە شىوھى وەزارەت بوو نەك سىستەم، پىويستە ھەموو دەزگايەكى خويىندى، چ ئەھلى بىت، چ مىرى بىت، لەزىر چەترى وەزارەتى خويىندى بالاي دابىت و ملكەجى ياساكانى وەزارەتى خويىندى بالاي ھەرىمى كوردستان بىت، زۆر سوپاس.

## بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

خاتوو سەھام فەرموو.

## بەرپىز سەھام ەمر قادر:

## بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەز پشەفانیا وى چەندى دكەم كو بەرژەھەندىا قوتابى و ئاستى زانستى بەيتە پاراستن، ديارە زانكۆيا كوردستان ئەو ئەرمانجىن بۇ ھاتىنە دانان بۇ سالىن بوورى بەجى ھىناينە، ئەو زى چونكە بودجەيەكا تايبەت بۇ ھاتىنە دانان، كەواتە لە فېرى ئەنجومەنى وەزيران پىتقىيە يان بىژىن حكومەت پىتقىيە فكر لە چارەيەكا دى بكات بۇ پىشخستنا ئاستى زانستى، ئەم لە دژوارەكىدا دەژىن پىتقىيە بە ھەندى دكەتن سەرچەم خويىندى بالاي و توپىزىنەھەيا زانستى پىتقىيە پىشخستنىيە، كەواتە نە بەتنى زانكۆيەك يان تايبەتمەندى فى رەنگى بەيتەدان، دىسا ئەز دىبىژم دگەل ھەموارىمە لە دىف دەقى لىژنەيا ياسايى تەنى دوو گۆرپىن تىدا چى ببن، يەكەم: پشەفانیا پىشنىارا بەرپىز (بەھزاد دەرويش) دكەم بۇ زىدەكرنا پىقا نا حكومى سەر خالا (۱۷) ماددەى (۱) بىرگەى (۱)، دىسا پشەفانیا كاك (رابوون) دكەم پەيھا دەزگا ببىتە ناوھند يان ھەردوو پىكفە دەزگا و ناوھندەكانى خويىندى بالاي، ئەگەر لىژنەيا ياسايى رىكبخەن وەكو سىاغە، دىسان لە دووماھىكى ئەز سەرەنجا ئەندامىن پەرلەمانى بەرپىز بۇ خالەكى رابكىشەم سەبارەت بىرگا دووى وەزارەتى خويىندى بالاي دەسلەتى پىدانى تايبەتمەندى ھەى بە زانكۆكان، لە فېرى گەلەكا گرنگە ئەم تەركىزى سەر وەزارەتا خويىندى بالاي بکەين بۇجى؟ ئەف ئىشكالە ئەفەرۇكە ئەم كەتتىن تىدا كو وەزىرى خويىندى بالاي نەھاتىە، چونكى نقىسار ھاتبوو ناراستەكرن بۇ ئەنجومەنى وەزيران، كەواتە لە فېرى ئەگەر ھەر جارەكى ئەم پىتقىيە بىن وەزىرى خويىندى بالاي بەيت، پىتقىيە بچىتە ئەنجومەنى وەزيران، ئەنجومەنى

ۋەزىران فەرمانى بىكەتن ۋەزىرا خويندنا بالا بهيتن، ئەفە (۳۳) رۆژە يان زياتر ئىمە لە ھىقىيا ۋى چەندى كو جەۋايبىك بۇ ئىمە بهيتن، ئەگەر ۋەزىرى خويندنا بالا يەكسەر بۇ فى بابەتى گرىدابا ئەم دەشيان بۇ ماۋەى حەفتە يەكيدا رىكخستنىك يان تەنسىقەكى دگەل ۋەزىرى خويندنا بالا بگەين، ژبەر ھەندى ژى ئەز داكۆكى لە ۋى چەندى دكەم ئەم دىكەفېنە ئىشكالاھكا ديدا كو ئەم پىتقى دى ھەندى بيتن دگەل ئەنجومەنى ۋەزىران ئىمە تەنسىقەك ھەبىت، جارەگا دى بېينەفە دگەل ۋەزارەتى ھەرچەندە بابەت ھەمى كارى گرىدايە بە ۋەزارەتا خويندنا بالا،قە، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

خاتوو فيروز فەرموو.

**بەرپىز فيروز طە عبدالخالق:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من تىبىنى لەسەر ماددەيا يەكى برگا دوۋى ھەى، ئەف برگە كو نەمىنىت، يان بېتە لادان، يان ژى كە ئەنجومەنى ۋەزىران ھەماھەنگى دگەل ۋەزارەتا خويندنا بالا دەسلەتا پىدانە تايبەتمەندى ھەبىتن و تاۋەكو كۆتايى، ھەروھەا پىشتگىريا ئاخافتنىت (كاك انس و د.شرىن و كاك فرست و فىان خان و بىگەرد خان و كاك مەردان)ى دكەم، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

خاتوو مريم فەرموو.

**بەرپىز مريم صمد عبدى:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

لەسەر ماددەى يەك قسەم نىيە، لەسەر برگەى دوۋەم پىشتگىرىەكى تەۋاۋ لە قسەكانى (خاتوو گەشە) دەكەم بەۋەى ئەو تايبەتمەندىيە دەبىتە ھۆى ئەۋەى بەراستى مىزاج دەور بىبىنىت، لە دانانى تايبەتمەندى بە زانكۆيەكى تر، چونكە ياسا ئەگەر لە پەرلەمان دەردەچىت يان لە ئەنجومەنى ۋەزىران يان ۋەزارەت دەبى بە گىشتى بۇ ھەموۋى ۋەك يەك بىت، بەلام ئەگەر بەرپىز تايبەتمەندى بە زانكۆيەك بەدى ئەۋە سىفەتە گىشتىيەكە لە دەست دەدەين، ديارە زانكۆكان ھەموويان لە ياسادا يەكسانن، نابى بەرپىزت خصوصىيەت بە زانكۆيەك بەدەيت كە ئىمە بە ياسا پىشىلى ياسا دەكەين، بۇيە من دووبارە تەئكىد لەۋە دەكەمەۋە كە پىشتگىرى لە قسەكانى (گەشە خان) دەكەم، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

خاتوو د.شرىن فەرموو.

**بەرپىز د.شرىن حسنى رمضان:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە بېرگەى دووم منىش لەگەل ئەو ھەفالا ئەم كە ئەنجومەنى وەزىران بۆى ھەبىت دەسلەتتى پىدانى تايبەتمەندى بەھەر زانكۆيەك بدات بە راوئز لەگەل وەزارەتى خويندىنى بالا، پرسىيارىكى تىرىش لام دروست بوو، بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، ئەو پرسىيارەى ئىمەى كىر دوومانە نازانم ئەندامانى لىژنە دەنووسن لای خۇيان يان نا؟ دەنئىرن بۆ وەزارەتى خويندىنى بالا؟....

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

تېبىنىيەكانى ئىو دەنووسن، بەلام مولزەم نىن پرسىيارى ئىوە بنئىرن بۆ وەزارەتى خويندىنى بالا، ھەر پرسىيارىكتان ھەيە بۆ وەزارەتى خويندىنى بالا دەبى بە نووسىن ئاراستەى سەرۆكايەتى پەرلەمانى بکەن بۆ ئەوەى ئىمە ئاراستەيان بکەين.

**بەرپىز د.شرىن حسنى رمضان:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

باشە، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەرپىز خاتوو پەروا فەرموو.

**بەرپىز پەروا على ھەمە:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە بېرگەى يەكەم ھىچ تېبىنىم نىيە، سەبارەت بە بېرگەى دووم، بەرپىزان، ئەوەى كە ئىمە مەبەستمانە ئەوەى كە ئايا يەكەل لە زانكۆكان سىفەى تايبەتمەندى پى بدرى و وەزارەتى خويندىنى بالا ئەو دەسلەتەى ھەبىت، بە بېرواى ئىمە دەكرى ئەگەر وەزارەتى خويندىنى بالا مان ھەيە كە ئەم وەزارەتە تايبەتە بە زانكۆكان، ئايا لەو ئاستەدا نىيە كە بتوانىت تەواوى زانكۆكان بختە ژىر دەسلەتتى خۆيەوە بۆ ھەموو پىدانى رىنمايىيەك يان شتىك؟ ئەگەر بەو شىوہيە بىت باشترە كە بە بېرواى من پۆلئىن كىردن بۆ زانكۆكان ھەبىت، يان وەزارەتى خويندىنى بالا نەيتوانىوہ وەك ئەو ئاستە چۆن لە زانكۆى كوردستاندا ھەيە زانكۆكانى تىرىش بەھەمان شىوہبىت، كە ھەئبەتە ئاستى بەرزى زانكۆيەك جىگای خۆشحالئىيە لەگەل ئەوەى كە لە روويەكياندا بە روويەكياندا ديويكى زۆر باشى ھەيە، بەلام، بە روويەكى تىرىشدا ئەو جىاوازييە دروست دەكات لە نيوان ئەو زانكۆيە لەگەل زانكۆكانى تردا، بەلام ئايا بۆ وەزارەتى خويندىنى بالا تاوہكو ئىستا نەيتوانىوہ ھەئسەنگاندنىكى ھەبىت، يان پۆلئىن كىردنىكى بۆ زانكۆكان ھەبىت؟ لەسەر ئەو ئاستە بتوانى جارىكى تر زانكۆكان بەرەو پىشەوہ بەرىت، راستە، ئەگەر پۆلئىن كىردن ھەبىت زانكۆيەك باشتر بىت بەپىى نمرەكە لەگەل زانكۆيەكى ترەوہ، واتە ھەئسەنگاندنىكى تەندروست ھەبىت بۆ زانكۆكان كە ديارە وەزارەتى خويندىنى بالا نەيتوانىوہ ئەوہ بكات، حالەتئىكى تر ھەيە ئەویش ئەوہيە كە رەنگە كىشەى كىردنەوہى، يەعنى ئەو كىشەيەى كە ئىستا رووبەرووى زانكۆكان بۆتەوہ بەگشتى و بە تايبەتى داواكىردنى ئەو خويندكارانەى كە داواى كىردنەوہى كۆلىژى پزىشكى دەكەن، ئەگەر لە زانكۆ

ئەھلىيەگانىشدا ۋەكو ھەموو ئەو بەشانەى تر يان كۆلىزانەى تر دەكرىتەو، بەلام خۇ دەبىت پېوهرىكى تەندروستى وا دابنرىت كە ھەر ھىچ نەبىت نمرە يەككىك بىت لەو پېوهرانەى كە گرنگى پى بدرىت، چونكە ناكرىت ئەگەر خويىندكارىك بە نمرەيەكى نزمەو بە تابەت لەو كۆلىزانەى كە زۆر ھەستيارن ۋەكو كۆلىزى پزىشكى حىسابى بۇ نەكرىت، حالەتتىكى ترمان ھەيە ئەوئىش ئەوئىش كە زۆرىك لەو بەرپزانەى تر كە ھاوکارەگانم باسيان كرد لەوانە (بەرپز د.شېركۆ ھەمە امين) ئەوئىش كە بەپىي ماددەى (۵۲)ى پەپرەوى ناوخۇ باشتر بوو ئەگەر نوپنەرى خويىندكارەگان لېرەبوونايە، بەرپزتان ۋەلامتان نەدايەو كە لايەنى پەپرەندىدار، خۆزگە ئەوان لېرەبوونايە، يەك خالى تر ئەوئىش بە پرواى من ئەو كاتەى كە ياسايەك ھەموار دەكرىتەو، ياسا تەنھا بۇ ئەم چوار سالاھ و ئەم خولە نىيە، بەقەدەر ئەوئىش كە ئىمە مەبەستمانە، ئامانجىكى درىزخايەنانە، ھىوادارم ھەر ئەم مەسەلەى زانكۆكان و ھەموو بواردەگانى ترىش سەير دەكەين زۆر جار دەست تېوهردانىكى سىياسى ھەيە لە پىشت ئەم كارانەو، ئەمە من مەبەستەم ھىچ كامىك لە بواردەگان نىيە، بەلام ئەگەر مەسەلەى زانستى بە سىياسەت نەكرىت ئەوئىش زۆر باشترە، زۆر سوپاس.

#### بەرپز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:

تەنھا سەبارەت بەم پرسە چەند جارىك دووبارە بوويەو، بەرپزان، من لەم وتوئىژەدا لە دوئىنپوھ دەزانن بى لايەنم بەراستى، ئىوھ خۇتان ئەندامانى پەرلەمان يەكلا دەكەنەو، بەلام ناكرىت ئىمە پىشتىوانى بۇ ئەو بەكەين خويىندكار بە ئارەزووى خۇى ھۆلەگانى خويىندن جىبىلى، ئىمە يەكەمجار كە ئەو داخوازىيەيان كرد لە پەرلەمان كە سىفەى ئىستىعجالى پى بدرىت لەبەر خاترى ئەوئىش بچنەو بۇ ناو ھۆلەگانى خويىندن، سىفەى ئىستىعجالمان پىدا، بەلام دواى ئەوھ دوو ھەفتەى تر ئەوانە نەچوونەو ناو ھۆلەگانى خويىندن، بەراستى ئىمە زۆر نىگەرەنەن لەوھ، من يەك نەموونەتان بۇ دەھىنمەوھ بۇ جىاوازى راستى ئەوھ ھىچ تەحىوزىك نىيە، تەكاتان لى دەكەم بە تەحىوزى ۋەرنەگرن، بەلام خويىندكارانى زانكۆى كوردستان ھاتنە لاي ئىمە من دلنىام ھاتوونە بۇ لاي لىژنەگانى پەرلەمانىش، ئەوان بە ئىمەيان گوت ئىمەش دەتوانىن ھەموو رۇزىك بىيەنە بەردەرگاي پەرلەمان، نەھىلەن ھىچ ئەندامىكى پەرلەمان پرواتە ژوورەو، بەلام ئىمە وىزدانمان ئەوھ قەبول ناكات ھۆلەگانى خويىندن بەجى بىلەن و بىيەنە سەر شەقامەگان، ئەو بەرپزانە دووجار ھاتوونەتە ھۆلى پەرلەمان، لىرە گوئى لە داخوازىيەگانىان گىراوھ، ھاتوونەتە سەرۋكايەتى پەرلەمان، لە سەرۋكايەتى پەرلەمان پىشوازىمان لىكردوون، ئىمە دووجار لە شوپنەگانى كە مانىان گرتوھ رۇپىشتوويەتە لايان، بەلام ناكرىت پىشتىوانى ئەوھ بەكەين كە ھەر رۇزىك بە ئارەزووى خۇى كۆلىژەكەى خۇى بەجى بىلەت، من قسەى دەمم روو لە جەنابت نىيە (پەروا خان)، بە شىوھىكى گىشتىي باس دەكەم، بەراستى خەرىكە كارى ئىمە دەبىتە ھاندانى خويىندكاران بۇ مانگرتن، كۆلىزى پزىشكى مانىان گرت، دوايى كۆلىژەگانى پزىشكى ددان مانىان گرتوھ، كۆلىژەگانى ياسا مان دەگرن، كە پىويست بەمە ناكات، ئەوان خويىندنى خۇيان بەردەوامى پىبەدن، ئەوھ پەرلەمان كارى خۇى دەكات، يەعنى پىويست نىيە ھەموو

رۇژىك بىنە بەردەم پەرلەمان، بىنە ناو ھۆلى پەرلەمانىش، دەبى پىشتىوانىيان بىكەين، كارە ياسايىيەكانىيان بۇ ئەنجام دەدەين، بەلام ناكىرىت ئىمەش ھانىيان بەدەين بۇ ئەۋەدى كارى نا ياسايى بىكەن، لەبەر ئەۋە ئىمە داوامان كىردن بىگەرپىنەۋە بۇ ناو ھۆلەكانى خويىندىن، پەرلەمان كارى خۆى دەكات و وتوئىژى لەسەر دەكات، تەنانەت سىفەى ئىستىعجالمان پىداۋە، تەنانەت چاۋەرپى ۋەلامى حكومەتەمان نەكرد لەۋە زىاتەر، خستوومانە ناو بەرنامەى كار، بۇيە ئىمە كارەكانى خۆمان دەكەين، بەراستى لىشتان ناشارمەۋە ھەندىك رووداۋ دوئىنى روويداۋ لە ناو ھۆلى پەرلەمان بەھۆى ئامادەبوونى ئەۋان، كە دەرچوون بوۋە لە سنوورى ئامادەبوونى ئەۋان، ئەۋان مېۋانى پەرلەمانن، لە شوئىنى خويىندا لىرە بمىننەۋە، يان لە شوئىنىك چاۋەرپى بىكەن تاۋەكو كۆبوونەۋەدى پەرلەمان دەست پى دەكاتەۋە، پەيوەندى بەۋەۋە ھەبوۋ، خاتوۋ پەرۋا فەموۋ.

**بەرپىز پەرۋا ھەمە على:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

بىوورە، بەس مەبەستەم نوئىنەرەپەتەيىنە، ئەگەر نا من ھاۋراى رايەكەى بەرپىزەم، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋكى پەرلەمان:**

بەرپىز كاك خىلف فەرموۋ.

**بەرپىز خىلف احمد معروف:**

**بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.**

سەبارەت بە ماددەى يەكەم پىشتىگىرى لە رايەكەى (كاك سالار) دەكەم كە ماددەى يەكەم بىكرىت بە دوۋ بەش، يەكەم: دەزگاكانى خويىندىن بالآ بە زانكوۋ و دەستە و كۆلىز و پەيمانگا و سەنتەر و توئىزىنەۋەدى حكومى و نا حكومى پىكىدىن، ئەۋە كۆتايى پى بىت، بىرگەى دوۋەم: ئەم دەزگايانەى خواروۋە دەلكىندىرىن بە ۋەزارەتى خويىندى بالآۋە، سەبارەت بە بىرگەى دوۋەم لە ماددەى يەكەم، سەبارەت بە تايبەتمەندى لە راستىدا ئىمە ياسا و بىرپار بۇ كۆمەلگا دەردەكەين، بۇ ئەۋەدى ئالوگۆرپىك لەۋ واقىعەى كە لە موجتەمەعدا ھەيە بىكرى، ھەرۋەھا ھەموار كىردنىش ھەر لەۋ چوارچىۋەدەيە، بۇيە ئەگەر لەگەل ئەۋە نىم مەبەدەئىن تايبەتمەندى بە ھىچ دەستە و دامەزراۋەيەك بىدى، جگەلەۋەدى كە بە رەزامەندى لايەنى پەيوەندىدار كە ۋەزارەتى خويىندىن بالآيە لەم بابەتە، ئەنجومەنى ۋەزىرانە، كەۋاتە لىرە پىشتىگىرى لە رايەكەى (كاك سالار) دەكەم كە تايبەتمەندى بىدى بەھەر زانكوۋيەك لەلايەن ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە بە ھەماھەنگى و لە چوارچىۋەدى ياساى ۋەزارەتى خويىندىن بالآيە، بەلام ئەگەر ئەۋە واقىعەى كە ئىستا ھەيە و ئىشكالمان بۇ دروست دەكات و كۆتايى بەۋ جەدەلە ناھىنىت، ئىمە ۋا بىكەين لەبەر ئەۋەدى ماددەى يەكەم، بىرگەى يەكەم موشكىلەيەكمان لەسەر نىيە، كۆتايى پىھاتوۋە، بىرگەى دوۋەم بە موتلەقى ئەم بابەتە ھەلبىگىرىت، سەبارەت بە ھاتنى خويىندىكارەكان ئىمە دەزانىن ئەۋە خويىندىكارانە زۆر غىياب بوون ئەمە ۋازىجە ، ئەگرا ئەمىرۆ ئەخىر جەدەل بوۋ لەسەر ئەم بابەتە ، انشاءلە ئەگەينە نەتىجەيەك كە لە بەرژەۋەندى ھەموۋ لايەك بى ، لەبەر ئەۋەدى ئەۋە پىچەۋانەى پەيرەۋى ناوخۆيە ، بىرا ئەۋان نوئىنەريان لىرە ئامادەبوۋايە ، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەرپىز كاك عمر كۆچەر فەرموو.

بەرپىز عمر صالح عمر (عمر كۆچەر):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من ترسا فىّ چەندا ھەيا ، مە ئىتىفاقەك ھەى كو ئەف زانكۆيا ئاستى وى باشە ، ئەز ترسم يەنى ئەفە ژى ئەم بىينە ئەگەر ئاستى وى خراپ كەين ل واقعى نووكەدا ، ژ قەناعەتا من يەنى بلابىتە دگەل خویندىنى بالاقە موتەفەقین لسەر وى ، بەس تايبەتمەندى چ موشكىلەيە ، يەنى ھەنكە فىّ وەختى فىّ فەترە زەمەنى ئەنجومەن خۆزگە نوینەرى ئەنجومەن لیرەبوايە كە ئەف تايبەتمەندىيە بۆچى مەسەلەن ئەف تايبەتمەندى دایى ئەو كولىە؟ چ پىويستى پى ھەى ئەنجومەنى؟ قەناعەتا من ھەنكە ئەف تايبەتمەندىيە ھەبىتن چ زەرەر نینەو ، چ موشكىلەيەك ژ بۆ من دروست ناكات ، بەس ئەگەر لايبەدەين ئىجتىمالە ئەم كولىەكى ئاستى وى بىينە خارى و سەبەب بىیتە برپارا پەرلەمانى ، سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس ، گىتوگۆكان تەواوبوون بەرپىزان ، چوار را ھەيە لەسەر برگەى دووم تەبعەن دوايى دەرفەت دەدەين بە لیژنەكان كە راى خۆيان بدەن ، بەرپىز كاك زانا فەرموو.

بەرپىز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من يەك تىبىنى بچووك ئەدەم ئىنجا دىمە سەر بابەتەگە ، لەبەر ئەوھى رپوونكردەنەويەك درا لەسەر ئامادەنەبوونى ئەو خویندكارانە من يەك پرسىيارم ھەيە ئايا ناپرەزايى دەربىرین و بايكتوكردن كارى نایاسايیە؟ ھەزەدەكەم دوايى وەلامى ئەوھم بدەيتەوھ ، لە كوپی پەپرەو ھاتوھ كە خویندكار ھاتە ئیرە ئەبى مۆلەتى ئەو شوپنەى پىبى كە لىى ھاتوھ ، يەنى من نازانم سەيرى پەپرەوم كىرد شتى وانىيە ، كە ئامادەبوو ئەبى مۆلەت بىنى ، بەھەر حال ئەمەرۆ دەرفەتیکە لەبەر دەم ئەندامانى پەرلەمانى كوردستان لەم خولە قسە زۆركرا لەسەر ئەوھى كە زانكۆى كوردستان ، تەھدیدیكر قسە لەسەر ئەو زانكۆیە كرا ، بۆیە من قسەى لەسەر ئەكەم ، ئەگەر ئەوھندە ترس ھەيە لە گەرانەنەوھى ئەم زانكۆیە بۆ سەر وەزارەتى خویندىنى بالاً ، وەزارەتى خویندىنى بالاً ئەو ویرانەيە كە ھەندىك لە پەرلەمانتاران باسيان كىرد ھەر ئەمەرۆ ھەموو زانكۆكان لەسەر وەزارەتى خویندىنى بالاً لایەرى و با بىخەينە سەر ئەنجومەنى وەزیران؟ ئەو وەزارەتە كۆتايى پىبىنن لەناو حكومەت ، ئەگەر واش نىيە تايبەتمەندى ئەدرى بە زانكۆ بۆمان رپوونكەنەوھەم لىژنەى ياسايى ، ھەم لىژنەى خویندىنى بالاً تايبەتمەندى چىيە؟ تايبەتمەندى وشەيەكى زۆر مەتاتىيە ، بۆمان رپوونكەنەوھە تايبەتمەندى مەبەست لە

تايبەتمەندى چىيە بۇ ئەندامانى پەرلەمان؟ حالەتتىكى تر ھەيە ئەگەر ھاتو تايبەتمەندى دەرگرا لە بەرژمەنى ئەو خويندكارانە نەبوو ، ئى ئەو زانكۆيە نەبوو پەرلەمانى كوردستان چۆن وەلامى خويندكارانى زانكۆگان ئەداتەو؟ شتىكى تر ھەيە كە زۆر گرنگە ئىمە ئەگەر ئەمانەوئ لە كوردستان زاكۆگان پېشكەوئ با ئەو تايبەتمەندىيە بدرئ بە ھەموو زانكۆگانى تر لە ھەرىمى كوردستان ، بۇ ئەوئى خويندكارانى زانكۆي سەلاھەدىن و سايىمانى و زاخۇ و دەۋك و ھەموو زانكۆگان مستەواى زانستىيان بەرزبېتەو ، ئەو تەقىمە كى كىردووئەتى؟ ئەو تەقىمە زانستىيە؟ ئەو تەقىمە نۆدەوئەتەيە؟ كە زانكۆيەك لە كوردستان لە ھەموو زانكۆيەگانى تر باشترە ھەزەكەم بەرپاستى ئەو تەقىمە بىخەنەرپوو بۇ ئەوئى ئىمە تىبگەين بزانىن ئەوئى كە زۆر جار باس ئەكروئ لە كۆپو ھەرىچاھەى گرتوو ، شتىكى تر ھەيە كە ھەر لاي من گرنگە پىشتىوانى لە پاي كاك عمر دەكەم مەسەلەى ناھكۆمى لابرئ ، دەزگا بكرئ بە دامەزراو ، بەشپۆھەكى گشتى ئەو بېرگە ھەر لابرئ تايبەتمەندى نەدرئ بەھىچ دامەزراو و زانكۆيەك لە ھەرىمى كوردستان ، ھەموو بەيەك چا و سەير بكرئ ، ئىمە زۆر جار باسى ئەو ئەكەين كە لامەركەزىيەت ، بەلام خەرىكە ھەموو شتەگان ئەكروئ بە مەركەزى ، ھەموو دەسەلاتەگان لە ئەنجومەنى وەزيران كۆ ئەكروئەو ، ئەى وەزارەتى خويندىنى بالائىشى چىيە؟ كە خۆى مەعنىيە بە كاروبارى خويندكاران و زانكۆگان ، ئەگەر قەرارە ئىمە بمانەوئ دەسەلات دابەش بىكەين لەناو ھكۆمەت و ھەر كەس رۆلى خۆى بىيىنى وەزارەتى خويندىنى بالائى مەعنىيە ھەم وەزير ، ھەم دىنايى مودىرعام و خەلكى شارەزا لەو وەزارەتە تەعەين كراون ئەبئ ئەوان تەقىمى زانكۆگان بىكەن بزانىن چۆن تايبەتمەندى دەدرئ ، چۆن تايبەتمەندى نادرئ؟ ئەگەرپتەو بۇ ئەنجومەنى وەزيران ئەبئ لە ھەموو شتەگان راستى شتىك نامىنى بەناوى لامەركەزىيەت ئەبئتە مەركەزى ئەنجومەنى وەزيران خۆى قەرار دەدا لەسەر ھەموو شتىك ، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس ، سەبارەت بە ئامادەبوونى ھەر ھاوولائىيەك لە ھۆلى پەرلەمان پىويستى بە مۆلەتى سەرۆكى پەرلەمان ھەيە تا ئىستا سى جار مۆلەتەمان بەوانەداو ، بەو خويندكارانەداو بىنە ھۆلى پەرلەمان ، پىويست ناكا لەو زياتر مۆلەتەيان پىبەدىن ، چونكە ئەزانين زياتر لەمە مۆلەتەيان پىبەدىن بىنە ھۆلى پەرلەمان كاريگەرى لەسەر خويندىنيان دروست ئەكا ، ئىمە لىرە خەلكى مەسئولين بەرامبەر بەم ھەرىمە ، خەلكى مەسئولين بەرامبەر بەو خويندكارانە ، بۆيە نامانەوئ زياتر ھانىيان بىدەين بۇ ئەوئى ھۆلەگانى خويندىن جىبئىلن ، بەرپىز كاك على ھەمە صالح فەرموو.

**بەرپىز على ھەمە صالح:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**



لەكاتێكدا ئەم موشكێلە بەهۆی خراپی ئەو یاسایەیه كە لە سالانی پێشووتردا پەسەندكرا ، كە هەڵەى ناقانونى تێدايە ناوى زانكۆيەك بە سەراحت هێنراو جياكرايەوه ، هەڵەى دووهم ئەوهيه ئەنجومەنى وهزيران لەكاتى پيوست وەلامى ئەدايەوه ، موشاوهرەيهكى وردبكهين ، بەلام سەربارى ئەوهش ئيمە لە موناڤەشەى دوو شتداين ، ئايا ئاستى سەرجهم زانكۆكان بەرزكەينەوه ياخود ئاستى زانكۆى كوردستانيش نزم كەينەوه بۆ ئاستى زانكۆكانى تر؟ دوو" ئايا تەنيا ئاستى زانكۆكە بە گشتيە يان كيشەى قوتابيانى كۆليژى پزىشكيە ، ئەكرى بە پيى تەعدىلى ياساى كۆليژە ئەهليەكان بىت ئەمە بچەسپينریت كە هيچ زانكۆيەك بۆى نەبى كۆليژى پزىشكى بكاتەوه يان ئەگەر كرديەوه جگە لە زانكۆ حكومىيەكان بە هەمان نمرەى زانكۆ حكومىيەكان وهريان بگریت ، سەبارەت بەمە من پيموايە ئەكریت پلە بەندى هەبیت ، بەلام بە فلتەرا تپپەرپیت ئاستى پيدانى تايبەتمەندى بۆهەر زانكۆيەك لەسەر بنەماى پلە بەندى هەئسەنگاندنى زانكۆكان بىت بە پيى ستانداردە زانستىيەكان ، ستانداردە زانستىيە جيهانيەكانم مەبەستە كە كۆمەلێك زانكۆ هەن شايەنى ئەوهن پلە بەنديان پيپدریت ، سەربارى ئەمەش ئەكرى ئەنجومەنى وهزيران هەموويان پيکەوه قەراربدەن ، ئەمانيش بە تەنيا نەتوانن قەراربدەن راپويزو هەمەهەنگيان هەبیت لەگەل وهزارەتى خویندىننى بالاً ، چونكە وهزارەتى خویندىننى بالاً يەگسان نيە بە وهزيرى خویندىننى بالاً كە ئەندامە لە ئەنجومەنى وهزيران ، بەلكو بۆردپكە ليروەه قەراردەدا ، من پيموايە غەدر دەكەين ئيمە ئاستى قوتابيانى زانكۆى كوردستان نزم كەينەوه ، غەدریش دەكەين ئەگەر رینگە بدەين كۆليژى پزىشكى بەم نمرەو بەم شيوەى ئيستاىە وهربگریت ، حەل ئەوهيه ئەمە بهيئەينەوه لە لايەك بە پيى پلە بەندە جيهانيەكان كە ئاستى توانستى زياد دەكات ، ئەنجومەنى وهزيران كە رەنگى هەموو لايەنى تپدايە بۆردى وهزارەتى خویندىننى بالاً كە لايەنى مەعنين ئەمە زۆر گرنگە وه پيوەرە جيهانيەكانيش ، بە دیدى من ئەمە دەرەجەيهكى باشە بۆ ئەوهى ئيمە لەم قۆناغە دەرپازمان ببیت لەم گرفته ، زۆر سوپاس.

**بەرپز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

زۆر سوپاس ، راي ليژنە پەيوەندىدارەكان لەسەر راي ئەندامان پيش ئەوهى كە هينەكان بخوینينەوه ، بەلى ليژنەى پەرورده و خویندىننى بالاً فەرموون.

**بەرپز د. ابراهيم احمد سمۆ:**

**بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.**

من گوتى ئەزى وهك رايە خۆ وهك ئەندام پەرلەمان بيژم ، چونكە راي ليژنەى دكتورە جوان بيژيت ل گویرەى خویندىننى منى بۆ ئاخافتنا بەرپز كاك سالار ، دكتور فرسەت ، كاك خەلەف ، بيگەرەدخان ، مەلا عمر ، بەرپز على حەمە صالح بۆ من قەناعەتيك چيپوو ئەگەر مەخرەجەك قى شكلى بيتە دەرى رەنگە شتەكى گەلەك باش دەرکەفت ، ئەمە بە روويەكى خوش ،

پەرلەمانەكى يەككىرتى دەرگەفن ژ فى ھۆلى ئەو ژى ئەنجومەنى وەزىران ب ھەماھەنگى د گەل ئەنجومەنى وەزارەتا خويندنى بالاً وەكو بەرپىز على ھەمە صالح گوتى ، چونكە نە گریدايە وەزىرى چەوا ئەنجومەنى وەزىران بلا لە وىرى ژ بىتە ئەنجومەنى وەزارەت ، چونكە تا نەبىتە بىرپارەكا فەردى ، بوى ھەبىت تايبەتمەندى بداتە ھەر زانكۆيەك لە ھەرىمى كوردستان ئەو وەكو رەئىيەكى منى ئەندام پەرلەمان ، راي ليژنە بە راپويز بەرپىز دكتورە جوان لەگەل ليژنەى ياسايى بەراپويز راي خو دەر دەبەرن ، سوپاس.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس ، بەلى فەرموو دكتورە جوان.

**بەرپىز د. جوان اسماعيل عزيز:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

منيش ھەمان رەئىم ھەيە ، تەقريبەن ئىمە ئەو (۳) مانگە لەگەل قوتابيانى زانكۆى كوردستانين ، لەسەر خەتین لەگەل قوتابيانى زانكۆى پزىشكى گشتينە لەسەر ئەو كيشەيەى ئەوى ھەيە لەگەل ئەو رەئىم كە ليژنەى پەروردە و خويندنى بالاً لە ئەنجومەنى وەزارەتى خويندنى بالاشم باسکردىە كە نابى ھىچ قوتابىيەك ھۆلى خويندنى بە جيببىلى ، چونكە رپگە زۆرە ھەتا باسى ئەووم كرد تەسەلسولى مەراجىع ھەيە ، ئەتو گرفتەكت ھەيە لەناو جاميەى ، لەناو كۆليژت سەرۆك بەش ھەيە ، ئەگەر سەرۆك بەش چارەسەرى نەكرد ، راپگر ھەيە ، ئەگەر راپگر چارەسەرى نەكرد ، سەرۆكى زانكۆ ھەيە ، ئەگەر سەرۆكى زانكۆ چارەسەرى نەكرد ، وەزارەتى خويندنى بالاً ھەيە ، ئەگەر ھەموو ئەوانە موشكىلەكەتيان ھەل نەكرد ، ئەو لۆت ھەيە بىى بەر دەرگای پەرلەمان سەرچاوا ، بەس وكى ھاتىيە بەر دەرگای پەرلەمانيش خۆپيشاندانەكى بەكى يەك جار دوايى بگەرپيەو ھۆلى خويندن ئىمە بەدواداچوون دەكەين بو كيشەكە دانانيشين ھەتا ھەلى بەكەين ، نوینەریشتان ماوہ ، ماوہ ، نوینەرى ئەو جاميە ، نوینەرى ئەو قوتابيانە بابيەتە پەرلەمانى لەگەل ليژنەى مەعنى دانيشى بزانى بە چ گەيشتن؟ لەگەل ھىچ ئەوہى نيمە دكتور يوسف لەگەلتم (۱۰۰٪) ھۆلى خويندن بەجيببىلن ئەوہش بوويتە دياردەيەكى زۆر ھەتا لە ئەنجومەنى وەزارەت ئەوہشم باسکرد گوتەم بووتە چاوليکەرى ئەوھا دەكا قوتابى دەردى خۆپيشاندانى دەكا ھۆلى خويندنى بە جيببىلى زۆر جار بەراستى ئامانجەکانيش مەوزوعى نيبە ، زانستى نيبە ، بەلام ئەوى زانستىيە ، مەوزوعىيە لە دووى دەرپۆين ئەوى زانستى نيبە بەراستى ئەمەش يەعنى شارەزیمان ھەيە لەناو ليژنەگان كەفائەتمان ھەيە دەتوانن ئەوہى تەقىم بەكەن ، ھەلسەنگاندنى بەكەن چەند مەوزوعىيە يان چەند داخوازيەگان لە جيى خۆيتى يان لە جيى خۆى نيبە؟ بە نيسبەت رەئى گەشە خانى ميزانييە ، راستە بودجە تەوحييد بکرى بو ھەموو زانكۆيەگان ئەوہ زۆر زەحمەتە تەوحييدى ميزانييە لە

زانكۆگان بکری ، چونکه هەر زانکۆیهك دەبینی زانکۆیهك بەشی نوێ دەگاتەوێ زانکۆ عەقیدیکی نوێ لەگەڵ مەجموعەك مامۆستا کەفائەتی باش دەینی یان مەسەلەن دراستا عولیا خویندنی بالاً لەو زانکۆیه دەکریتەوێ.....

**بەرپێز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:**

بەرپێز دکتۆرە جوان تکیە لەسەر پرۆژە یاسایەکە ، راپۆرتەکان قسە بکە....

**بەرپێز د. جوان اسماعیل عزیز:**

یەعنی باسی ئەوێ رەئى ئەندام پەرلەمان ، جواب نەدەم.....

**بەرپێز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:**

نا ، نا پێویست ناکات ، بەس تەنها ئەو راپانەى کە پەيوەندیدار بوو بە پرۆژەکە.

**بەرپێز د. جوان اسماعیل عزیز:**

دوو رەئى گەشتە من زۆربەى ئەندام پەرلەمانان ئەوێ لەسەرى ئیتىفاق دەکەن کە تايبەتمەندی نەمینی لە ئەوێ پرۆژە یاسایەکەى ، بکریتە ئەستۆى نەك خویندنی بالاً ، ئەنجومەنى وەزیران بەهەمەهەنگى لەگەڵ وەزارەتى خویندنی بالاً ئەو رەئىیەکە واریدە ، دەبێ بێتەن هەتا لەو کیشەیهى هەم ئەمن کە بۆ چوونى خۆم ، هەتا هەم ریزگرتن بى لە حکومەتى ئەنجومەنى وەزیران ، هەمیش ریزگرتن بى لە وەزارەتى خویندنی بالاً ، ئەو بوو رەئى من بە نىسبەت ئەو فەقەرەى ، سوپاس.

**بەرپێز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:**

سوپاس ، بەرپێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

**بەرپێز د. بەهار محمود فتاح:**

**بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.**

سەبارەت بە رەئىیەکانى ئەندامانى بەرپێز ، سەرەتا ئەمەوێ رۆونکردنەوێهەك لەسەر سیاغەى ئەسلى یاسایەکە بەدەم پیموایە لەگەڵ ئەم رۆونکردنەوێهەدا ئىقتراحى بەشىكى زۆرى لە ئەندامانى بەرپێز حەل ئەبێ ، سەبارەت بەوێ کە ماددە (۷) م کە ئەلئى: یەكەم" دەزگاکانى خویندنی بالاً لە زانکۆ و دەستەو کۆلیژ و پەیمانگا و سەنتەرى توێژینەوێ حکومى و نا حکومى پیکدین (و)ەكى هەیه ئەم دەزگایانە بە وەزارەتەو دەلکین ، ئەمە بەشىكى زۆر لە ئەندامانى بەرپێز وتیان یا ئەبێ دەزگا ئەهلییەکانیش لێرە ریزبکرین یا ئەبێ نا حکومىیەکە لابرئى ، ئەمە دوو شتى جیاوازه ئەگەر بگەرپینەوێ بۆ نەسە عەرەبىیەکە (تتألف و ترتبط) یەعنى یەكەمیان دەزگاکانى خویندنی بالاً لە حکومى و نا حکومىیەکانیش پیک دئى ، بەلام چیه بە وەزارەتى خویندنی بالاًو دەبسترتیت لە روى مالىیەوێ زۆرتەر ئەم دەزگایانە پێوێ دەبەسترتین

ئەھلىيەكان ، ياساى ژمارە (۲) سالى ۲۰۱۳ حكومىيان دەكا كەوا ياسايەكى تايبەتە ، بۇيە لە  
 ەرهەببىيەكە زۆر بە وازىحى ديارە ئەو ئىقتراحە لەم تەفسىرەو ەات ، بۇيە ئەو رەئىيەى كە  
 كاك سالار وتى ئەگەر ئەم دووانە لىك جيا بكەينەو ە رەئىيەكى وەجىيە، بۇ ئەو ەى ئەو ئەشكالە  
 ەل بىيىت، ئەشكالى دوو ەم كە ەەر پەيوەندى بەم بىرگەيەو ەيە، بەم تەفسىرەو ەيە، كە  
 بەشىك لە ئەندامانى بەرپىز وتيان ئەبىت خويندىنى حكومى يان تايبەت بۇ بىرگەى (۱۷) زياد  
 بىرپىت، بىرگەى(۱۷) بەرپىزان يەككە لەو بىرگانەى كە دەچىتە بوارى (تربط) يەنى پىو ەى  
 دەلكىت، بۇيە مەسەلەى تايبەتى لەگەلدا نيە، ئەو ئەشكالە ياسايە بەشىكى زۆر بوو، وە  
 پرسىارى بەشىكى زۆرى ئەندامانى بەرپىزىش بوو، سەبارەت بەو ەى كە خصوصىيەت چىيە،  
 ئەگەر بىرپىت لەراستىدا خصوصىيەت شتىكە دەچىتە بابى مونافەسەى مەشروعەو، يەنى تۇ  
 تايبەتمەندى دەدەيت بە زانكۆيەك كەوا ئەم زانكۆيە، لەئاستى عىلمىدا بەرزترە، يان بۇ نموونە  
 تايبەتمەندىيەكى دەدەيتى ئەللىت خويندىن لەم زانكۆيەدا بەزمانى ئىنگلىزىيە، يەنى  
 تايبەتمەندى شتىكى ئاسايە، ئەگەر بىرپىت، بەلام ئەو ەئاسايى نيە كە لە ئەصلى ياساكەدا  
 ەاتوو، كە ناوى زانكۆيەكى بەتايبەت ەيناو ەگەر بىت و بەعام بىرپىت، عام و موجهپەد  
 لەدەست نادات، چونكە تۇ بە عموم دەللىت دەتوانىت تايبەتمەندى بدات، بەلام كاتىك كەناو  
 دەھىنىت بەناو ەينانى كە ئەمە ەلەيەكى ياسايە لە ئەصلى ياساكەدا ەيە، بەناو ەينانى  
 زانكۆيەك عام و موجهپەد لەدەست دەدات، پىم وايە كاك دكتور شىركۆ وتى، ەمومونى  
 راپورتەكەى لىزنىەى ياسايى زالە، راپورتەكەى لىزنىەى ياسايى بە مەبەست زال نەبوو، بەلام  
 ئەو ەيە كە راپورتەكە ئىحتىواى ئەو ەى كە لىزنىەى پەروەردەو خويندىنى بالا كر دوويەتى و  
 ئىزافەشى تىدايە، بۇيە ئەو لەو ەو ەاتوو، سەبارەت بەو ەى كە دەزگا بگۆرپىت بەناو ەند، يان  
 بگۆرپىت بە ەەر دەزگا ناو ەندىك، بەراستى رەئى وەجىيە ئەو ەيە كە بىرپىت بە دەزگا ەەر  
 ناو ەندىك، بەلام ناو ەند بەتەنھا نەبىت، چونكە دەزگا گەورەترە، بەلام ئىمە كىشەيەكمان ەيە  
 لىرەدا، ئىمە ماددەيەك تەعدىل دەكەين لە ياسايەكدا، كە لەنزيكەى (۴۰) ماددە پىك ەاتوو،  
 لەھەموو ماددەكەدا ئىستا من سەيرم كرد، بەرپىزتان ئەو ئىقتراحەتان كرد، لەھەموويدا بە  
 دەزگا ەاتوو، بۇيە ئىمە لەم ماددەيەشدا بىگۆرپىن يەنى شتىكمان بەياساكە نەبەخشيو ە  
 غەيرى ئەو ەى كە تەجىزئەمان كر دوو، بۇيە ئەگەر بىت و ئەو گۆرانكارىيە بكەين، ئەو  
 تەعدىلە بكەين، يان دەبىت ماددەيەكى تر زياد بكەين بللىن لەھەر شوپىنىك دەزگا ەاتوو،  
 دەزگا ناو ەند شوپىنى دەگرپتەو، يان دەبىت بەتەعدىلىكى تر بىكەين، رەئىەكان سەبارەت بە  
 بىرگەى دوو ەم پىنج رەئى بوو، ەەر پىنجىيان دەتواندىت دەنگى ئەندامانى پەرلەمان يەكلايى  
 بكتەو، رەئىەكان يەككىيان پىى وايە ئەصلى زياد كردنەكە لەراپورتى لىزنىەى ياسايى  
 بمىنىتەو، كە دەللىت وەزارەتى خويندىنى بالا دەسەلات پىدانى تايبەتمەندى ەيە، رەئىەكى

تريش ئەلئيت بکريته ئەنجومەنى وەزيران، واتە ئەنجومەنى وەزيران دەسلەلاتى پيدانى تايبەتمەندىتى ھەيە، رەئىھكى تريش ھەيە ئەلئيت ئەو برگەيە ھەر لابرئيت، تايبەتمەندىتى نەدرئيت، رەئىھكى تريش ھەيە ئەلئيت بکريت بە ئەنجومەنى وەزيران بەھەماھەنگى لەگەل وەزارەت، واتە وەزارەتى خوئندنى بالاو توئزىنەوہى زانستىيە، رەئىھكى تريش ھەيە ئەلئيت ئەنجومەنى وەزيران لە چوارچيۆہى ياساى وەزارەت، واتە لە چوارچيۆہى ئەم ياسايە، ياساى وەزارەتى خوئندنى بالاو توئزىنەوہى زانستى، ھەر رەئىھكىشيان يەکلادرنەوہى لای ئەندامانى پەرلەمانە، سوپاس.

**بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، كاك گۆران فەرموو.

**بەرپز گۆران نازاد محمد:**

**بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەشئىكى زۆرى روونکردنەوہى ھاوړپيانم لەھەردوو ليژنە باسيان کرد، بەلام ئەوہى گرنگە لەرووى ياساييەوہ ئيمە شەرحى بکەين، ئەصلئى ئەو پرۆژە ياساييە ھەيە كە پيشكەش كراوہ بۆ لادانى خصوصيەتە، لەبەر ئەوہى خصوصيەت پيشتر ئەنجومەنى وەزيران دەسلەلاتى ئەو خصوصيەتەى داوہ، بەلام بە رينمايى داويەتى، يەعنى ئيستا كە قسە لەسەر ئەوہ بکريت، ئەنجومەنى وەزيران با بلئين خصوصيەت بدات، ئەو كاتە ئەنجومەن بە ياسا دەسلەلاتى خصوصيەت پيدان دەدرئيت، وەك وتيان ئەوہ لە نەتيجە بۆ دەنگدانى ئەندامان دەگەرئيتەوہ، ئەمە تەنھا بۆ روونکردنەوہ بوو، دووہم، ئيمە دوو ياسامان ھەيە، ياساى زانكۆو پەيمانگا ئەھلييەگان، ياساى زانكۆ حكومييەگان، واتە ياساى وەزارەتى خوئندنى بالامان ھەيە، كاتى خۆى ئەو فيكرەيەش موناقتەشە كرا كە زۆر كواليتى و وردەكارى زانكۆى كوردستان كە زۆر بەرپز باسى کرد مەبەستە، دەتواندرئيت بکريت بە زانكۆيەكى ئەھلى ھاوشيوہى زانكۆى ئەمريكى كە لە سلیمانى ھەيە، مەكانەى خۆشى دەپارئيت، بۆردى خۆشى ھەيە، ياسايەكى بەسەردا جيئەجئ دەبئت، كاتى خۆى باسكرا بەس باسى وردەكارىيەكەى ناکەين كە بۆ ئەو رەئىھ جيئەجئ نەكرا، كەواتە لەنەتيجەدا ئيستا دەبئت رەئى ئەندامانى پەرلەمان بخرئتە دەنگەوہ، بەلام قسە لەسەر ئەوہيە كە ئەصلئى پرۆژەكە بۆ لادانى خصوصيەت پيشكەش كراوہ، جا ئەگەر خصوصيەت دەھيئەنەوہو ريكى دەخەن لە چوارچيۆہى ياساى وەزارەت و ئەنجومەنى وەزيران، ئەوہ رەئىھگان واردهو دەكرئت بەدەنگدان يەكلایى بکريتەوہ، سوپاس.

**بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

سوپاس، فەرموو مامۇستا ئەنەس.

**بەرپز انس محمد شريف:**

**بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.**

نسبەت بېرگا ئىككى دېسان دووبارە دكەمەفە ھندەك جھەين نھ ئەھلینە و نە ب سەر وەزارەتا خویندنی بائافەنە و نەفسى تەعالیمیت خویندنی بائاً لسەر تەتبیق دبن وەكى قبول مەرکەزى و تەعلیماتیت دى، بو نمونە ھەشت پەیمانگا مە یت ھەین، پەیمانگەى زانستى ئىسلامى تابعى وەزارەتى ئەوقافن، ئەرى جیگایى وئى دقنى قانونى دا دئ كىرى دا بىی؟ ئەگەر بیژن ئەھلى نەئەھلینە نەحکومینە، بەس دگەل فى چەندى نەفسى تەعالیمی وەزارەت تەعلیم عالی لسەر تەتبیق دبیت ئەگەر جیگای وان لیرە بیته کرن، چونكى بېرگەى ھەفدە (۱۷) یان رەفەم ھەفدە (۱۷) لە سەر تەتبیق نابیت گوتیە دەزگا، ئەو بخو نە دەزگایە، پەیمانگەیە، زۆر سوپاس.

**بەرپىز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

باشە، سوپاس، دوايى لیژنەى یاسایى وەلامت دەدەنەو، خاتوو فیان عباس، فەرموو.

**بەرپىز فیان عباس عمر:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من دوو پرسىيار ئاراستەى لیژنە کر، بەرسقا من نەدا، بەنیسبەت خالاً ئىكى، سەنتەرىت حکومى و ناحکومى، مادام یاسایا تاییبەت ھەیە، بزىانکویەت ئەھلى، باشە بولقىرە بسەنتەرا حکومى گرىدايە.....

**بەرپىز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

وابزانمە دکتۆرە بەھار جوابى ئەوھى دایەو، وتیان ھەموو دەزگا حکومى و ناحکومیەکان ئەلکیندرین بەوہزارەتى خویندنی بالآو، بەلام ئەوھى لیردا لەم یاسایە پەيوەندیدارە، ئەو زانکۆو دەزگایانەن کەناویان ھاتوو، فەرموو.

**بەرپىز فیان عباس عمر:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

یەعنى تەزاروب لیرە نابت، بەنیسبەت دامەزراندنا زانکویا، یەعنى ھەر قانون بت، یان رپنمایى تاییبەت.

**بەرپىز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

ئەوھ لە ئەصلی یاساکەدایە، دامەزراندنی زانکۆ رپکخراو، کاک علی حمە صالح، فەرموو.

**بەرپىز علی حمە صالح:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئیمە رەئىكى ترمان وت لە لیژنەى یاسایى نامازەى پینەکرا، ئەو رەئىەى ئیمەى نەوت، ئیمە وتمان لەسەر ھەئسەنگاندنی زانستى و پلەبەندى زانستى، واتە بەرپزبەندییەكى ستاندارد ئەم زانکویە شایستەى ئەوھیە بخریتە ئیرە، نەك بەوھى کە ئەنجومەنى وەزیران، یان وەزارەتى خویندنی بالآ بەمیزاجى خویان بییت، واتە ستانداردیكى جیھانى ھەیە، ھەئسەنگاندنیكى زانستى ھەیە، ئەوھ پیت ئەئیت كى خصوصیەتى ھەیە، سوپاس.

**بەرپىز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

باشه، ئىستا دەپخوئىننەو، بەرپىز دكتور ابراهيم احمد سمۆ، فەرموو.

**بەرپىز د. ابراهيم احمد سمۆ:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەز لگەل رەئيا كاك على حمە صالحم، كو بى سيفەت بىت، ئەنجومەنى وەزيران بە ھەماھەنگى لەگەل وەزارەتى خوئىندى بالا بۆى ھەيە، تايبەتمەندى بداتە ھەر زانكۆيەكى كوردستان بەپىي ھەئسەنگاندن و پىوھرى زانستى، سوپاس.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

باشه، بەرپىز دكتورە جوان، فەرموو.

**بەرپىز د. جوان اسماعيل عزيز:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

قسەكانى دەرئەچوو.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

باشه، سوپاس، لىئەنى ياسايى ھىچ روونکردنەو ھەيە لەسەر ئەو بابەتەى كە لەلايەن مامۇستا ئەنەسەوە باسكرا، فەرموو كاك گۆران.

**بەرپىز گۆران ئازاد محمد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

يەكەميان: باسى ھەر دەزگايەكى تر كراو، واتە ناوى پەيمانگايە، ناوى زانكۆيە، ئەو دەزگايەى بەرپىزيان موشكىلە نىيە، ئەئىت ھەر دەزگايەك، واتە ديارى نەكراو ناونىشانى ھەر ھەموويان، زۆرىش قسە لەسەر ئەو دەكرىت زانكۆ و پەيمانگاي تر كە دروست بىت، ھەر لەياساكە باسكراو كە دەئىت ھەر زانكۆ و پەيمانگايەكى تر كە لە ئايندەدا دروست دەكرىت، سوپاس.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

خۆى ئىشكالەكە لەو ھەدا نىيە، بەرپىز كاك گۆران، ئىشكالەكە ئىستا ئەو پەيمانگايانە بەو ھەزارەتتىكى ترەو بەستراونەتەو، بەو ھەزارەتى ئەوقافەو بەستراونەتەو، ئايا ئىو بەپىي ئەم تەعدىلە ئەيانبەستەو بەو ھەزارەتى خوئىندى بالاو، واتە ئەگەر بەم شىو مۆتلەقىيە بىت كە لەدەقى ھەموار كەردنەكەدا ھاتوو، ئەو دەزگايانەى كە پەيوەندىدارن بە خوئىندى بالاو، لەھەر شوئىنك ھەبن، لە ھەر وەزارەتتىك ھەبن، ئەبەستىنەو بە وەزارەتى خوئىندى بالاو، بەرپىز دكتور ابراهيم سمۆ، فەرموو.

**بەرپىز د. ابراهيم احمد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئەز وسا تىگەھەشتەم مەن پەرسىيارا ئىككى ل دەست پىكا دىكتور مەلا ئەنەس بەھس كرى، ل سالما (۲۰۱۸) ئى دەمى ئەو زانكۆيە ھاتىنە پۇلەن كرن گەلەك زانكۆ ھىشتا نەھاتىنە دامەزراندن نو، گە ئەو زانكۆيە دامەزرانە، زانكۆيا نەور، ز، جىھان، بەھان، حەيات ئەو ھاتىنە دامەزراندن عەينى قىبول مەرگەزى تەلەبە پى دەينە وەرگرتن، ئەگەر جەئ وان ھەبىت دگەل وان زانكۆيا بىنە دەست نىشانكرن رەنگە باشتر بىت، چونكى ئەو ل چوارچىوئ خويندنا بالما تەلەبا وەردگرن و تەلەبە زى شاھدا خو پى وەردگرن و حەتا ژ لايئ ماددىقە زى دەعما وان زانكۆيئ ئەھلى ھەمى دەيتە كرن، سوپاس.

**بەريز د.پوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەريزان، لە ليژنەى ياساى، ليژنەى پەروەردە ئەو تىبىنى يە بە نەزەر ئىعتىبار وەربگرن، ئەگەر بەم شىوويە پروات، بەم مۆتلەقىيە پروات لەم پرۆژەيە ھەموارەيە ھاتوو، ئەوا ھەموو كولىيات و مەعاھدى تر كە سەر بە وەزارەتەكانى ترن، ئەكەونە سەر وەزارەتى خويندنى بالما، مامۇستا ھەورامان فەرموو.

**بەريز د. ھەورامان حەمە شريف (ھەورامان گەچىنەي):**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**

مەن ئەمەوئ پىشتىوانى بگەم لەو دەربىنەى مامۇستا ئەنەس، لە راستىدا بە تايبەت ئەو پەيمانگانەى كە سەر بە وەزارەتى ئەوقافن تا كو ئىستاش ئەخوينن و تەخەروج ئەكەن و ھىچ حىسابىكىشىان بو ناكريئ ھۆكارەكەشى ھەر ئەوويە كە سەر بە وەزارەتى ئەوقافن، لە بەر ئەو ھەر ئەو بەكەويئە زمنى وەزارەتى تەعلیمی عالی لەوانەيە باشتر بىت بو خويان كە ئەمە بە نەزەر ئىعتىبار وەربگريئ.

**بەريز د.پوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

مامۇستا ھەورامان ئىستا كاتى موناقتشە نييە و مەزوعىك زۆر گەورەترە و مەوزوعىكى زۆر فراوانترە، ئىستا كاتى ئەو ھەمان نييە موناقتشەى ئەمە بگەين، بو ئەمە پىويستە راي وەزارەتى ئەوقافى وەربگريئ، راي وەزارەتى خويندنى بالما لە سەر وەربگريئ، ھەر وا ئاسان نييە، ھەر چى دام و دەزگايەكى تر كە سەر بە وەزارەتەكانى تر بن يەكسەر بىبەستىتەو ھەر بە وەزارەتى ئەوقافەو، بەريز دىكتور شىركۆ جەودەت فەرموو.

**بەريز د. شىركۆ جودت:**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**

ھەمان راي بەريز مامۇستا ئەنەس مامۇستا و ھەورامانم ھەبوو، بەلام جەنابت فەرمووت ئىستا كاتى ئەو ھەمان نييە موناقتشەى بگەين، بۇيە باسى ناکام.

**بەريز د.پوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەئى سوپاس، بەريز گۆران فەرموو.

**بەريز گۆران ئازاد:**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**



ئىمە پېمان وايە هېچ ئىشكالىك لىو نەصەدا نىيە و هېچ مەترسىيەك ئىوۋى كە كاك ئىنەس دەلى نىيە، بۇچى؟ چونكە ئىمە لىو نەصەكە دەلىن ھەر دەزگايەكى تر كە دواتر دادەمەزىت، مەبەست ئىوۋ نىيە يەكەم شت ئىو دەزگايانە بە برپارى وەزارەت و ئەنجومەنى وەزىران زانكۆى نۆى، پەيمانگەى نۆى نازانم شتى تازە دروست دەبى كە دروست بوو ئەوجا دىتە سەر وەزارەتى تەعلیمی عالی، ئەگەر لىو چوار چىوۋە دروست بوو دىتە سەر وەزارەتى تەعلیمی عالی، ئەگەر ئەم پەيمانگەىيە سەر بە وەزارەتى ئەوقافە وەزارەتى ئەوقاف و ئەنجومەنى وەزىران و وەزارەتى تەعلیمی عالی برپار نەدايە بىتە سەر وەزارەت بەم نەصەيە نايەتە سەر وەزارەت، چونكە بەم ئىجرائاتە ئىو زانكۆ و پەيمانگانا دىنە سەر وەزارەتى تەعلیمی عالی كە دەست نىشانكراوۋە بۇ دامەزراندن و لكاندن و برپارى ئەنجومەنى وەزىران.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەلى لىو راپورتى لىژنەى ياسايى ئەمە موعالجه كراوۋە.

**بەرپىز گۇران ئازاد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ئىمە نەصەكەشمان بۇ نمونە زىاد نەكراوۋە، لىو ئەصلى قانونەكەش بەم شىوۋەيە، كەواتە كە لىو پىشوو موشكىلە نەبوۋە ئىمە نەھاتووین خۇمان ئەو نەصە زىاد كەين و بۇ ئىوۋە كىشە دروست كەين، لىو نەصى قانەنەكە چۇنە ئىمە بەم شىوۋەيە زىادمان كرووتەوۋە، و ئەو زانكۆيانەى كە زىادىشمان كرووۋە با بلىن ناوەكان و وردەكارىمان ھەموۋى لىو وەزارەتى خويندىنى بائا وەرگرتوۋە كە لىو دواى دەرچوونى ئەم ياسايە چ زانكۆيەك ھەتا پۇلى تەكنىكەكانمان زىاد كرودىتەوۋە لىو بەر ئىوۋە لىو كاتى خۇى يەك شىوۋە بوون، بەس دوايى بوون بە زانكۆى جىهان و پۇلى تەكنىكى سلىمانى، ھەولير و دەۋك واتە بە تەنسىق لىو گەل ئەوان ئەم ناوانەمان دارىشتوۋە.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بەلى، بەرپىز كاك زانا فەرموو نوقتە نىزامى؟

**بەرپىز زانا عبدالرحمن:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

من پشتيوانى راي جەنابت ئەكەم، چونكە ئىمە ھەندىك پەيمانگانمان ھەيە وەكو پەيمانگانى ھونەرە جوانەكان.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

ئەوانە سەر بە وەزارەتى پەروردەن.

**بەرپىز زانا عبدالرحمن:**

ئەوانە سەر بە ۋەزارەتى پەرۋەردەن، ئىستا لەم نەصە زوو بە راى ھاتوۋە، كە پەيمانگانان ھەموويان بە خويندى بائا بلكيندرين، يەنى چى لى ديت لە دوایدا.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

نە، نە، راست گراۋتەۋە ئىستا ئەگەر سەيرى كەى لە راپورتى ليژنەى ياساى دەزگانانى خويندى بائا لە زانكو و دەستە و كوئىچ و پەيمانگانا و سەنتەرى توژينەۋەى حكومى و ناحكومى پىك دىن و ئەم دەزگانانەى خويندان بە ۋەزارەتەۋە دەلكين، يەنى ئەو دەزگانانەى كە بە ۋەزارەتى خويندى بائاۋە دەلكين حەصرەن دەست نيشان كراون و دوايى ئەتوانرى ھەر كاتىك، ھەر شوپىنىكى تر مەسەلەن پەيمانگانانى ئەوقاف بى، پەيمانگانانى ۋەزارەتى پەرۋەردە بى ئەتوانرى ئەوانەش بە ياساى تر بلكيندرين بە ۋەزارەتەۋە، بەريزان، پۆختەى راگان پىنج رايە، يەككىيان ئەۋەپە كە ۋەكو لە دەقى راپورتى ليژنەى ياساى ھاتوۋە بىرگەى دوۋەميان زياد كىرۋەۋە تىكايە گوى بگرن، ھەر پىنج راگان ئەخوينمەۋە يەك بە يەكيان ئەخەينە دەنگەۋە خوتان سەرىشك بگەن، خوتان يەك لا بگەنەۋە كە دەنگ بە چ رايەكيان ئەدەن ئىمە يەك بە يەك ئەوانە ئەخەينە دەنگەۋە تا ئەو رايە زورىنە بە دەست دىنى، راى يەكەم ئەمە بوو، كە ۋەزارەتى خويندى بائا دەسەلاتى پيدانى تايبەتمەندى ھەپە بە زانكوگان لە چوارچىۋەى رىنمايى تايبەت، ئەمە كە لە راپورتى ليژنەى ياساى ھاتوۋە، راى دوۋەم ئەلى، ئەنجومەنى ۋەزيران دەسەلاتى پيدانى تايبەتمەندى ھەپە بە زانكوگان لە چوارچىۋەى رىنمايى تايبەت، راى سىيەم ئەۋەپە كە، ئەنجومەنى ۋەزيران بە ھەماھەنگى لە گەل ۋەزارەتى خويندى بائا بە پىي ھەئسەنگاندىن و پىۋەرى زانستى بە رىنمايى تايبەت ئەتوانى تايبەتمەندى بدات بە زانكوگان، راى چوارەم، ئەنجومەنى ۋەزيران بە ھەماھەنگى لە گەل ۋەزارەتى خويندى بائا و لە چوارچىۋەى ياساى ۋەزارەت رىنمايى دەر ئەكات بو پيدانى تايبەتمەندى بە ھەر زانكويەك، راى پىنجەم، ئەۋەپە كە ھىچ تايبەتمەندىيەك نەبىت بىرگەى دوۋەم لە ماددەكە لاپرېت، بەلى دكتورە بەھار فەرموو.

**بەريز د. بەھار محمود:**

**بەريز سەرۆكى پەرلەمان.**

راى شەشەمىش ھەبوو كە ئەنجومەنى ۋەزيران بە پىي ھەئسەنگاندىن پىۋەرەگان.

**بەريز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

نە، نە، ئەۋە ئىزافەمان كىرد، ئەنجومەنى ۋەزيران بە ھەماھەنگى لە گەل ۋەزارەتى خويندى بائا يان بە پىي ھەئسەنگاندىن و پىۋەرى زانستى بە رىنمايى تايبەت تايبەتمەندى بدات بە ھەر زانكويەك، باشە؟ بەلى، ئەم پىنج رايە ھەپە لە پىشدا ئەۋەى ليژنەى ياساى ئەخەينە دەنگەۋە، بەلى كاك گوران فەرموو.

**بەريز گوران ئازاد:**

## بەرپز سەرۋىكى پەرلەمان.

حەزم لىيە ئەندامانى پەرلەمان سەرنج بدەن، ئەم پىرسە دوينى گىفتوگوى زورى لە سەر كرايە، ياسا پيشكەش كرايە تا رادەيەك كەمىك ئيشكالى لە سەر دروست بوو، تكايە ئەبى ئيمە تەسىت بەكەين بۇ ئەو، يەنى ئيمە ئەو پىنج رايە ئىستا سەرۋىكايەتى ئەمەى وت كە ئەم پىنج رايە دەخرىتە دەنگەو ھە كامەى زورىنەى ھىناو وابزانم وا قەرار درا كە ئەمە جىگر دەكرى بۇيە كەمىك دەقىق و حەزەر بن لە دەنگدانەكان بۇ ئەو ھى دواى دەنگدان موناقلشە و نوقتەى نىزامى دروست نەبىت.

### بەرپز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

بىزەبت، من جارىكى تر راكان ئەخوئىنمەو بۇ ئەو ھى ئيوە بزنان خوتان يەك لا بەكەنەو دەنگ بە چى ئەدەن، راي يەكەم، ئەو ھىە كە لە راپورتى لىژنەى ياساي ھاتووە برگەى دوووم بەم شىو ھىە ئەبى، و ھەزەرەتى خوئىندى بالاً دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، راي دوووم، ئەنجومەنى و ھەزىران بە تەنبا دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، راي سىيەم، ئەنجومەنى و ھەزىران بە ھەماھەنگى و ھەزەرەتى خوئىندى بالاً و بە پى ھەسەنگاندن و پىو ھى زانستى دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، راي چوارەم، ئەنجومەنى و ھەزىران بە ھەماھەنگى لە گەل و ھەزەرەتى خوئىندى بالاً و لە چوارچىو ھى ياسا و ھەزەرەت دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، راي پىنجەم، ھىچ تايبەتەندى يەك نەبىت و ئەم برگەى لاپىرت، بەرپزان، لىژنەى ياساي پىيان واىە راي شەشەمىش ھىە، راي شەشەم، ئيمە تەبەن راي سىيەم و تمان ئەنجومەنى و ھەزىران بە ھەماھەنگى لە گەل و ھەزەرەتى خوئىندى بالاً و بە پى ھەسەنگاندن و پىو ھى زانستى دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، لىژنەى ياساي پىيان واىە كە ھەندىك لە ئەندامانى پەرلەمان و توويانە بەم شىو ھىە بى، ئەنجومەنى و ھەزىران بە ھەماھەنگى لە گەل و ھەزەرەتى خوئىندى بالاً دەسەلتاتى پىدانى تايبەتەندى ھىە بە زانكۆكان لە چوارچىو ھى رىنمەى تايبەت، واتە بە پى پىو ھى و ھەسەنگاندن، ئەم رايەش ھىە، بەللى كاك على فەرموو.

### بەرپز على ھەمە صالح:

### بەرپز سەرۋىكى پەرلەمان.

راى سىيەم لاى من بوو بۇ گەياندن، من پۇللىن و پەلەبەندى بە نووسراو ئاراستەى لىژنەى ياسايم كردوو، پۇللىن و پەلەبەندى تىدايە، پۇللىن و پەلەبەندى شتىكى عالمەمى بە نمونە ئيمە دە (۱۰) سالى دىكە زانكۆيەكەمان ھىە لە سەر ئاستى عالمدا ئەبىتە بىستەم (۲۰) زانكۆى جىھانى باشە، ئى ناكرى ئەمە تايبەتەندى پى نەدرىت واتە پۇللىن و پەلەبەندى، تكايە ھەك خوى با لىژنەى ياساي بىخوئىنتەو.

### بەرپز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

هەئسەنگاندىن ئەو دەپ، پۆلىن و پەلەبەندىيە.

**بەرپىز على حەمە صالح:**

ئەو شتىكى مەتاتىيە بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، ئەكرىت لىژنەيەك لە وەزارەتى خويندىنى ئالنا بلىت  
هەئسەنگاندىن.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

باشە، دكتور فرست، نوقتەى نىزامى؟ فەرموو.

**بەرپىز د. فرست صۇفى:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

تەبەن ھىچى نوقتەى نىزامى نىيە، يەنى ھەمووى رايە ئەو دەپ كە خويندرايەو ئەو دەپ كە ئەمن نووسى  
بووم، بەئام ئاساييە ئەو دەپ كە كاك على دەئى پەلەبەندى، چونكە هەئسەنگاندىن يەنى پەلەبەندى، كامە  
دەنوسون زۆر زۆر ئاساييە، بەئام پىشنىياز دەكەم بۇ ئەو دەپ زياتر لىك نىزىك بىن و لە گەل ئەو ھاورپىيانە  
كە راي جياوازمان ھەيە، ئىمە، من بووم رەئىم دا كە تەنھا ئەنجومەنى وەزىران بە رىنمايى بتوانىت  
تايبەتمەندى، من بۇ ئەو دەپ لىك نىزىك بىنەو لە گەل ھاورپىكان رەئى خۇم سەحب دەكەمەو، يەنى ئەو  
رايە كە دەئىت تەنھا ئەنجومەنى وەزىران بۇ ئەو دەپ ھەنگاويك ئەوانىش لە گەئمان بىنە پىش لە سەر  
ئەو سىغەيە كە ئىستا پەلەبەندىشى بۇ زىاد دەكەين، ھەموومان دەنگى بۇ بەدەين، لە گەل ھاورپىكانمان بۇ  
ئەو دەپ بتوانىن بە يەك سىغە لەو مەسەلەيە دەرىچىن و ئەو ھەموو رايەى ناوئىت.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

بە پى پۆلىن و پەلەبەندى زانستى، وانىيە؟ با بزانىن دەنگدانەكەش چۆن ئەكرى بەرپىزان، خۇتان ساغ  
كەنەو، دەنگى يەكەم، تىكايە ئاگادار بىن، دەنگى يەكەم زۆرىنەى سادەى بە دەست ھىنا ناچىنە سەر  
دەنگەكانى تر، ئالىيەتى دەنگدان وايە لە ناو پەرلەمان، بەم شىوہيە، ھەمىشە ئالەتى دەنگدان بەم شىوہيە  
بوو، لە ناو پەرلەمان دەنگى يەكەم زۆرىنەى سادەى بە دەست ھىنا، دەنگەكانى تر ناخرىتە دەنگدانەو، بە  
ھىچ شىوہيەك لە پەرلەمان وا نەبوو، فەرموو تەلار خان.

**بەرپىز تەلار لطيف:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

سەبارەت بەو راي تو ئەگەر واش بىت ئەو پەلەبەندىيە بۇچى بەو شىوہيە ھاتۆتە خارەوہ؟ لە كاتىكدا ئەو  
راي يەكەم بوو، لىژنەى ياسايى كە ئامازە پىكراوہ بەس دووہمىيان لە گەل ئەو بوون تايبەتمەندى نەمىنى،  
ئەو راي دووہمە دوايى بە سىيەم ئەنجومەنى وەزىران و ئەوانى دىكە، بەو شىوہيە بى بۇ ئەو دەپ خەتى  
پىرى ناخۇش نەكرى.

**بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

باشه گەشە خان فەرموو.

**بەرپۇز گەشە دارا:**

**بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.**

بەر لەو دەی کە پشتگیری قسەکانی تەلار خان ئەگەم، ئەگەر ئیتمە بە عورفی پەرلەمانیش بى ئەگەر رایەك هەبوووە چەند پەرلەمانتاریك ئەو رایەى هەبوو پشتگیری کردوووە خو بى هیچ نەبى ئەووە بخریتە دەنگدانەووە و ناکرئ دە پەرلەمانتار وتى تايبەتمەندى نەمینییت و نەخریتە دەنگدانەووە، لە بەر ئەو دەی دەنگى یەكەم زۆرینەى سادە ئەهینى و ئەگەر رای تايبەتمەندییەگەش پيش رایەکانى تر بوو، بۆیە ناکریت نەخریتە دەنگدانەووە ...

**بەرپۇز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

هەموو ئەو شتانەى کە ئیستا دەیکەینە دەنگدانەووە، هەموو ئەو پرایانەى کە دەیکەینە دەنگەووە، پرای ئەندامانى پەرلەمان بوو، ریزبەندییەگەشى راپۆرتى لیژنە پیدانى تايبەتمەندییە، تايبەتمەندى وەزارەت، دوایى تايبەتمەندى ئەنجومەنى وەزیران، دوایى ئەنجومەنى وەزیران سەحەب دەکات، دوایى ئەنجومەنى وەزیران بە هەماهەنگى لەگەل خویندنى بالاً، كاك سالاریش لە زوووە دەستى بەرز کردیتەووە، فەرموو.

**بەرپۇز سالار محمود مراد:**

**بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.**

لەرپاستیدا پرسىارى من لە جەنابت ئەووەیە، بەپى چ تەسنیفیک پرای یەكەم و دوووم و سییەم و چوارەم و پینجەم دەرج کردوووە؟ چونکە بە دیدى ئیتمە ئەگەر بەو ئالیەتە بى کە جەنابت بیخەیتە دەنگدانەووە، بۆ نمونە تەرحى یەكەم زۆرینەى بەدەست هیئا، بۆچوونەکانى تر بسرپیتەووە پیم وایە ئیججافە بە حەقى زۆرینەى ئەندامانى پەرلەمان، چونکە هەندیک لە بۆچوونەکان زۆرتەرىن ئەندامى پەرلەمان پشتگیری و تەبەنى کردوووە، حەقە لای ئیووە ئەو پیوهرانە وەکو خوئى رەچاو بکرایە، زۆر سوپاستان دەکەم، ئەگەر بەو میکانیزمە بى پیم وایە ئیججافە بەحەقى تیروانینى ئەندامانى پەرلەمان.

**بەرپۇز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك سالار ئەووە رەوتى كارکردنە لەناو پەرلەمانى كوردستان نەك ئیستا، بەردەوام پەرلەمانى كوردستان بەمشیووەیە كارى کردوووە، هەموو رایەکانى نەخستووتە دەنگەووە ، كام رایە زۆرینەى بەدەست دینى، ئەندامانى پەرلەمان ئەگەر خوئیان ساغ بکەنەووە لەسەر رایەكى موعەپەن و، كامەى زۆرینەى بەدەست هیئا، ئەووە پەسەند دەكریت، دکتۆرە بەهار فەرموو.

**بەرپۇز د. بەهار محمود فتاح:**

**بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.**

لەبەرئەوێ ئەو بەدەقیقی ئەم بابەتە لە پەیرەوی ناوخوا نەهاتوو، لەبەرئەوێ ئیستا پەننیهکان زۆرن، (5) پەننیه، وایزانم (6) پەننیشە، بۆیە من پێشنیاردەکەم کە هەموویان بخەنە دەنگدانەوه، دەنگ هینانی هەریەکیان تەسجیل بکەین، کامیان زۆرتری هینا ئەوویان تەبەنی بکریت، سوپاس.

**بەرپز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**

کاک فرست فەرموو.

**بەرپز د. فرست صۆفی علی:**

**بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.**

ئەگەر ئەو پێوهری ئیستا دکتۆرە بەهار باسی کرد تەتبیقی بکەیت، دەبی لە زۆر لەو دەنگدانانە کە لە خولیکدا لە یاساکانی تردا کردوو مانە گومان بخەینە سەر ئەو دەنگدانە لەبەرچی، لە هەموو یاساکان بپرگە هەبوو، لە ماددەبەک (5) پەنن لەسەر بوو، داتە دەنگدان کامە زۆرتری هینا ئەوت تێپەراند، مانای وایە ئەو ئەوکاتە ئیجفاف نەبوو بە حەقی ئەو خەلکە، کە ئەوکات پەننیهکی دابوو نەخرایە دەنگدان؟ باشە بۆچی ئینتیقائی بی لەکاتی کە مەسەلەبەک بمانهویت هەمووی بخەینە دەنگدان، مەسەلەبەکی کە نەمانهوی لی بگەرپین، بۆیە بە تەسەوری من مادام بەوشیوهیه پۆشتوو، دەبی بەوشیوهیه بپروات، چونکە دەبی گومان بخەینە سەر هەموو ئەو حالەتانە کە پێشتریش هەمان بوو نەمان خستۆتە دەنگدان، بەزۆرینە تیمان پەراندوو.

**بەرپز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**

خاتوو امنە فەرموو.

**بەرپز امنە زکری سعید:**

**بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.**

پشتگریا رهنیا دکتۆر فرست دکەم، هەمان دەمدا ئەگەر ناف دەقیق پەیرەوی دا روونی و ئاشکرایا نەهاتبیت، مافی پەرلەمانی یی هە، مافی پەرلەمانی کاک سالار و کاک گۆران د خولا رابردوودا باشتر دزانن، ناگەهدارترن کو ب هەمی دەنگدان ب فی شیوازی یا چووی، ئەول ئەصلی ماددی یە دی چیه دەنگدان دا پشتی هنگی پێشنیاریت هاتینە کرن دا بچینه دەنگدان دا کی پتری ئینا ئوتوماتیکین نازفریه سەر پێشنیاریت چووی، دەنگ ب زۆرینەیا سادە یا ئینای، سوپاس.

**بەرپز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**

خاتوو تەلار فەرموو.

**بەرپز تەلار لطیف محمد:**

## بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەگەر بەوشىۋازەش بى، كە د. فرست ئىستا ئامازەى پىكرد يان وەكو دكتورە بەھار، بەرپىز بەندىيەكە بەوشىۋازە نەبى كە وەكو يەكەم كەس كى ئەۋەى لىژنەى ياسا بى تەئكىد دەكەمەۋە، دوۋەم : كى پىشنىارى كروۋە بۇيە بەوشىۋەيە بى بەرپاستى ئىججافە بە حەقى ئەندام پەرلەمانەكان.

## بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

باشە ئەگەر ئەندام پەرلەمانىك درەنگ قسەى كرىبى، ئەۋەش ئىججاف نىيە؟ من سەيرم لى دى بەرپاستى ئەندامى بەرپىزى پەرلەمان، ئىۋە نوخبەى كۆمەلگان ئەگەر تەنھا بەۋەى كە يەككىك زووتر بخرىتە دەنگدانەۋە ئەۋە دەنگ بىننىت، يەككىكى درەنگتر بخرىتە دەنگدانەۋە ئەۋە دەنگ نەھىننىت ئەۋە چۆن دەبىت؟ كەۋاتە ئىۋە خۇتان ساغ ناكەنەۋە، بەپىي ئەۋەى كە دەخرىتە دەنگدانەۋە پەچاۋى دەكەن، لەكاتىكدا تۆ دەتوانى راي يەكەم دژى دەنگ بەدى، راي دوۋەم دژى دەنگ بەدى، راي سىيەم دژى دەنگ بەدى، دەنگ بۇ شەشەم بەدى، مامۇستا مەروان فەرموو.

## بەرپىز حسين اسماعيل حسين (مەروان گەللى):

## بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بە قەناعتى من ئەۋ رەئىيانەى كە جەنابت خويندەۋە، ھەر پەرلەمانتارىك و جەنابت ئىشارەتت پىكرد، خۇى ساغ كروۋتەۋە دەنگ بۇ كامەيان دەداتن، كامەيان دەنگى زىاترى ھىنا كە نىسابەكەى تەۋاۋ كرىد، ئەۋاننى تر بە تەسەۋرى من پىۋىست ناكات دەنگيان بۇ بەرپىن.

## بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

د. عزت فەرموو.

## بەرپىز د. عزت صابر اسماعيل:

## بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەۋە سالى دوۋەمە لە پەرلەمان سودفەى ئەۋەم نەكرد (۵ يان ۶) راي ھەبىت، ھەر سودفەى ئەۋەم كروۋە (۳) راي بوۋە، نازانم ئەۋە بۇ گەشىتۆتە شەش ئەۋە يەك، دوو: بەرپاستى ئەۋە ئىشى لىژنەى ياسايى و لىژنەى پەيوەندىدار بوو، ئەۋ تەسەلسولە دابنى بۇ ئىمە، چۈنكە زۆرىنە لەسەر چى كۆك بوو، با راي يەكەم بى يان بەرپارى لىژنەى ياسا ياخود راپورتى لىژنەى ياسا يەكەم بى.

## بەرپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۋىكى پەرلەمان:

تەبەن ئەۋە ھەموۋى لە دەرەۋەى پەيرەۋە، ئەۋ موناقتەشەيە ھەموۋى لە دەرەۋەى پەيرەۋە، بەپىي پەيرەۋە، بەپىي عورفى پەرلەمانى، كە ھەندىك لە ئەندامانى پەرلەمان ئىستا لە خولى پىشۋوش بوون، ئەۋاننىش دەزانن ھەمىشە دەنگدانەكە بەوشىۋەيە بوۋە، راپورت خراۋەتە دەنگەۋە دۋاى ئەۋە راي ئەندامانى پەرلەمان خراۋەتە دەنگەۋە، يەك بە يەك ئەۋەى زۆرىنەى بەدەستەھىنا ئەۋەيان پەسەند كراۋە،

بزانين چەند ئەندام پەرلەمانىك ناويان نووسيو، من پيشنياردەكەم (۱۵) خولەك دەرفەت دەدەين بە فراكسيۇنەكان، كاك بەهزاد فەرموو.

**بەرپز بەهزاد دەرويش دەرويش:**

**بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.**

خالە ئىكى ئەز دگەل ھەندىمە ناف ھۆلىدا (۱۰) دەقە بدەينە ھەردوو ليژنە بەرپز، ئەو شەش رەئىيە نووكە بۆتە پىنج، ئەوى دووان د. فرست سەحىبى كرددو، شەشەم و سىيەم زۆر زۆر لەيەك نزيكن، دەكرىت ئەو ليژنە بەرپزە دەمجان بكات، تەنھا چوار پيشنيار دەمىنيتەو، ئەوكاتە ھەر تەبىعيە بەپى پەپرەوى ناوخۆ بىدەينە دەنگدان، يەك لايى بکەينەو.

**بەرپز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

كاك گۆران فەرموو.

**بەرپز گۆران ئازاد محمد:**

**بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.**

من حەزەرەكەم بۆيە سەرەتا وت، پىم خۆشە ئەو نىقاشە ئىستا بكرىت، نەك لەكاتى دەنگدان، كە شتىك دەنگى لەسەر درابا تووشى ئىشكال بووباي، ئىمە لىرە ناتوانين يەنى وەك ليژنە ئەو ئەفرەليپتە ھەلبژيرين، يەنى ھىچ سەلاحەتتەيەكمان نىيە، ئايا ئەو رەئىيە ئىمە دەكەينە يەكەم كە زۆرترين ئەندام پشتيوانى كرديە، ئەگەر ئەو پىوەر بى ئەو زۆرترين وتيان ھەلبگرىت، يان ئەو دەكەينە تەسەلسولى يەكەم كە زووتر قسەى كرددو، بۆ نموونە دكتور فرست پيش ھەلگرتنى ئەو رەئىيە قسە كراو، ئەو زووتر قسەى كرددو دەيكەينە پىوەر، بۆئەو تەسەلسولى بۆ دابنيين، ئىمەش ناتوانين رەئىيەكان دەمچ بکەين و لىك بدەين، رەئى ئەندامانە، ئەگەر ئەندامىكى پەرلەمان تەرحىكى كرددو، سەحىبى رەئىيەكەى دەكات، يان دەمچى رەئىيەكەى دەكات لەگەل رەئىيەكى تر ئەو ئەوكاتە ئىمە مەمنونين و بۆى دەمچ دەكەين و رەئىيەكەى ئەو لادەدەين، بەلام ئىو خۆتان ئىمە وەك ليژنە ھىچ ئاگادارىەك لەبەردەستى ئىمە دانييە، ئىمە ئاليپتە ئەو مەوزوعە يەك لايەكەينەو، ئىمە رەئىيەكانى ھەمووتانمان دەرج كرديە، بە دەنگدان يەكلا دەبىتەو، ئاليپتە دەنگدانەكە نەسىكى وازح نىيە، عورفى پەرلەمانى ھەيە، ئسلوبى تر ھەيە، ئەو يەكلايى بکەنەو، بە ئسلوبىك كە لەكاتى دەنگدانەكەداى كامەى دەنگى ھىنا ئىشكال لەسەر دروست نەبى، سوپاس.

**بەرپز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:**

د. ابراهيم فەرموو.



بەرپىز د. ابراهيم احمد سمۆ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من زى پېشنيارهك يا هەي، بەلكى عيلاجى فى بابەتى بىكەت، ژ بو دا ئەم ژ فى ئىشكالى دەرگەفین كى بەرى كى ئاخفتیه خالاً ئىكى يا لیژنا یاسایی، چونكى بربرا پەرلەمانیە كو ئەو لیژنا یاسایی خالاً ئىكى كا چ خالاً بو خو ئىك كەفتینه خالاً ئىكى بیت بو دەنگدانى و خالاً دوویى لیژنا پەروردى ژى پېشنيارا خو دا پشتى فان هەر دووكا ئەوین دى بېخنە دەنگدانى، لیژنا پەروردى ئەگەر بیى سەحكەیی دگەل خالاً بەرپىز علی حەمە صالح دگونجت، ئەم دشین فى گافى خالاً بەرپىز علی حەمە صالح دگەل خالاً پەروردە و خویندى بالاً ئەفە خالەكا دى ژى چوو خالەك ژى كاك فرست بیژن خالەك سەحب كر چار خالین دى مان، خالاً ئىكى بو لیژنا یاسایی بیت، خالاً دوویى بو لیژنا پەروردى بیت، خالاً سى و چار بو بەرپىزین ئەندامین پەرلەمانى بیت، رەنگە عەدالەتەك تیدا بیت، چونكى لیژنا یاسایی تەمسىلا هەمى فراكسیوئا دكەت، لیژنا پەروردى ژى تەمسىلا هەمى فراكسیوئا دكەت ب قناعەتا من پىچەكا عەدالەتى یا تیدا هەي ئەگەر هوین هاو را بن دگەل مە، سوپاس.

بەرپىز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

لیژنەى پەروردەو خویندى بالاً ئەو رایەتان لە راپۆرتەكەدا دەرج نەكردوو.

بەرپىز د. ابراهيم احمد سمۆ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

نە، ئەو هەيە ئەنجومەنى وەزیران بە هەماهەنگى لەگەل وەزارەتى خویندى بالاً بوى هەيە تايبەتمەندى بداتە هەر.....

بەرپىز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان عورفى پەرلەمانى چۆن بوو، وا دەرپۆین، لیژنەى پەرپەوى ناوخۆ ئەو هەيەكە لە ئىشكالىيەتەكانى تر، لیژنەى پەرپەوى ناوخۆ داوايان لى دكەين، كە چۆن لە هەموارى پەرپەوى ناوخۆ چارەسەرى بکەن، بەلام ئیستا عورفى پەرلەمانى چۆن بوو وا دەرپۆین، ئەگەرنا نیشانەى پرسىار لەسەر كۆى ئەو یاسایانەى كە لە رابردوو دەرچوون لە (۳) خولى رابردوو و، لە خولەكەى ئیستاشمان نیشانەى پرسىارى دكەوئیتە سەر، بۆیە ناچارین لەسەر عورفى پەرلەمانى برپۆین، د. فرست فەرموو.

بەرپىز د. فرست صوفى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

خالى پەرپەویيە بە تەئکید ئەو هەي ئیستا دەپلیم، ئەگەر سەیرى ماددەى (۱۷) بکەى، لە فەقەرەى (۲) دەئیت بەرپەوبردى گفتوگو و پارىزگارى كردن لە رىكارىيەكانى، ئەو هەي دەسەلاتەكانى سەرۆكى پەرلەمانە، تەنزیمی گفتوگوو رىكارەكانى ناو كۆبوونە بەتايبەتى جەنابت وەكو سەرۆكى پەرلەمان خۆت دەتوانى ئەو هەي رىك بخەیت ئەو هەي بەك، سەبارەت بە مەسەلەى دەنگدان ئەگەر سەیرى ماددەى (۷۷) بکەين، لە

ماددەى (۷۷) ھاتوۋە دوو بېرگەيە، ياساۋ بېرپارەكان بەزۇرئىنەى ژمارەى ئەندامە نامادەبوۋەكان دەردەكرىن، جگە لەو حالەتەنەى زۇرئىنەى تايبەتەن تىدا مەرج كراۋە، بېرگەى دوو تەماشىا بىكەن، سەرۇك بەپىي ئەنجامى دەنگدان بېرپارى پەرلەمان بە پەزىمەندى يان رەت كىرەنەۋە رادەگەيەنى، ماناى وايە لىرە رەت كىرەنەۋە ماناى چىيە، كە دراىە تەسۋىت يەككە بىرديەۋە ماناى وايە پەئىيەگەى تر رەت كرايتەۋە، بۇيە ئەۋە جگە لەۋەى عورفىكى پەرلەمانى بوۋە ئەگەر تەماشاشى بىكەى لە ماددەى (۷۷) بەجۇرئەك لە جۇرەكان روۋنە، ئەگەر نا روۋنىشە بەسەرچاۋ لەكاتى پەپەرەۋ روۋنترى دەكەين، ھەتا مەسەلەى ئەۋ پەئىيانەش دەتوانىن چارەسەرى بىكەين، بەلام بە تەئكىد لىرە كىشەيەكى زۇر گەۋرەمان دەبى.

### بەپىز د.يوسف محمد صادق/ سەرۇكى پەرلەمان:

دوانزە ناۋ نووسراۋە بۇ نوقتەى نىزامى، بەلام پىموبايت ئىتر نوقتەى نىزامى نىيە، نوقتەى نىزامى روۋنكرايەۋە كە بە پىي پەپەرەۋ دەنگدان چۇنە، فەرموۋ كاك سالار.

### بەپىز سالار محمود مراد:

### بەپىز سەرۇكى پەرلەمان:

ئەم بابەتە جەدەل ھەلدەگرى، لەبەر ئەۋە پىموايە قسەيەكى دەقىق نىيە كە موسبەقەن پىتان وايە ئەگەر داۋاى نوقتەى نىزامى بىكرى، كە نوقتەى نىزامى نىيە، كە جەنابت دەتەۋى ئىستىناد بىكەيتە سەر عورفى پەرلەمانى من روۋنى دەكەمەۋە لە خولى پىشۋو چۇن ئەۋ بابەتە پەپەرەۋ كراۋە، ئەۋ تىروانىنەى لە راپۇرتى لىزئەى مەنى دا ھاتوۋە دەخرىتە دوورترىن را، دوورترىن ھەرە دوورترىن، بۇ؟ لەبەر ئەۋەى پىويستە راى ئەندامانى پەرلەمان بە نەزەرى ئىعتىبار ۋەربىگرى، لەراى ئەندامانى پەرلەمانىش دا لىزئەى مەنى تەسەلسول، واتا ژمارەى تىروانىنەكان دەستنىشان دەكات، بۇ نمونە زەعيفترىن را، دوورترىن را ۋەردەگرى بە نەزەرى ئىعتىبار، بۇ ئەۋەى مافى كەمىنە بپارىزى، كەمترىن را دەخرىتە دەنگدانەۋە، بۇ نمونە ئەم خالە سى پىستىۋانى ھەيە، ھەوت پىستىۋانى ھەيە، نۇ پىستىۋانى ھەيە، دوانزە پىستىۋانى ھەيە، تۇ لە سى يەكە بۇ ھەوت بۇ نۇ بۇ دوانزە دەست پى دەكەى، نەك زۇرتىنەى، ئەۋە بۇچى؟ بۇ پاراستنى مافى كەمىنە، رىزى بۇچۋونى كەمىنە، ئەگەر عورفى پەرلەمانىتان دەۋى لە خولى پىشۋو بەم جۇرە موتەبەع بوۋە ۋ كار كراۋە، ئەگەر تىروانىنەكى تراتان ھەيە، دەقىك پىش دەخەن ئەۋە مەسەلەيەكى ترە، سوپاست دەكەم.

### بەپىز د. يوسف محمد صادق/ سەرۇكى پەرلەمان:

بەپىز كاك سالار، داۋات لى دەكەم كە بە ھەساسىيەتەۋە، كەس بە ھەساسىيەتەۋە ئەۋە ۋەرنەگرى، ھىوادارم لە خولى پىشۋوش راتان ۋابوايە، كە راى كەمىنە بە نەزەرى ئىعتىبار ۋەربىگرى، زۇر بەى ئەۋ پىرۇزە ياسايانەى، بە يارمەتەن، من سەيرى پىرۇتۇكۇلاتى پەرلەمانم كىرەۋە، بەدواداچۋونم كىرەۋە، ئەۋ رايەى كە ئىستا لىرە دەپلىم عورفى پەرلەمانى بوۋە، ئەندامانى تىر خولى پىشۋوش لىرە دانىشتون، بە بەپىز كاك گۇرانىشەۋە، بە يارمەتەن، من دلئىام رەنگە راى جەنابت ۋابوۋبى لە خولى پىشۋوش، بەلام

زۆربەى ئۇ پىرۇۋە ياسايانەى لە خولى پىشوو لەلايەن فراكسيۇنەكانى كەمىنەو پىشكەش كراون ھەر نەھىنراونەتە ناو ھۆلى پەرلەمان، ھەر پەت كراونەتەو، باشە، بەرپىزان لە ھەر فراكسيۇن دا ئىستا ژمارەبەكى زۆر ناو نووسراو، لە ھەر فراكسيۇنەو ەراى يەك كەسى تر وەردەگرين، كاك سالارمان وەرگرت لە فراكسيۇنى سەوز، لە فراكسيۇنى زەرد خاتوو امنە زكرى وەردەگرين، فەرموو.

**بەرپىز امنە زكرى سەيد:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

ب ديدا من نوكا وەختى دەنگدانىە پىويست ناكات ئەف ھەمى نوقتە نيزامىيە بەينە وەرگرتن، ئەف نوقتە نيزامىە زى ھەمى دەرڤەى نيزامىنە، پاشان عورڤى پەرلەمانى ھەى، مادام عورڤى پەرلەمانى ھەيە چا ھاتىە جىبەجى كرن، نووكە دڤيتن ھالەتى دەنگدانى دڤيت بجيتە وارى دەنگدانى دا، پىويست ناكات، ھافكارى من كاك سالار بەحسى ھەندى كر كو رەئىايە ئەو ە كو ناف راپورتا دىتن بجيتە ئەخىرى دەنگدان، ئەو ە پىرۇتوكۆلىت پەرلەمانىت زى ھەى، رەئىا كو يا تەسبىت بووى، ئەو ئى ەو ەلش دەنگدانىش دا پىشەنگى رەئىى دا دەچنە دەنگدانى دا، ژ بەرھەندى نووكە ئەز دىبنم وەختى دەنگدانا پىويست ناكات ھىچ نوقتە نيزامەيىەكا بىتە وەرگرتن.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

وايە، راي لىژنەكان لە پىش دا چۆتە دەنگدانەو، سوپاس، فراكسيۇنى گۆران، كاك على ھەمە صالح، فەرموو.

**بەرپىز على ھەمە صالح:**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

بە دىدى ئىمە ھىچ ئىشكالىەتەك لەو ەدا نىيە كە يەكەم را دەخريتە پىشەو ە يان نا، چونكە دەبى پەرلەمانتار بەراسى وەى ئەو ەى ھەبى، بزانى دەنگ بە كام ئىختيار دەدات، ئەو ە لەلايەك، دوو / ئەى چۆن ئىمە باسى دىموكراسىيەت و لىستى نىمچە كراو ەكەين، كە ھاوولاتىيەكى ئاسايى دەپرات دەنگ دەدات بە كاندىدى رەڤەم (۸۷)، دەنگ بە دوو نادات، يەعنى دەبى پەرلەمانتار وەى ئەو ەى ھەبى بە قەدەر ھاوولاتىيەكى دەنگدەر، بەراستى ئەو ە لاي ئىمە جەدەلەكى ناپىويستە.

**بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:**

باشە، سوپاس، بەرپىز كاك ابوبكر لە فراكسيۇنى يەكگرتوو، بەلى فەرموو.

**بەرپىز ابوبكر عمر عبدالله (ابوبكر ھەلەدنى):**

**بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.**

جەو ەرى كىشەكە دوو شتە، تايبەتمەندى ھەبى يان نەبى؟ بەراى من ئەو ە يەكەم بىخەينە دەنگدانەو، ھەبى يان نەبى؟ ئەگەر تايبەتمەندى نەما ئەو ە كىشەكە چارەسەر دەبى، دوو ەم / ئەگەر تايبەتمەندى